

ליקוט

כללים והוראות
ע"ד שיחות ומאמרים

– מלוקט משיחות, מכתבים, מענות, עלי הגהה ועוד –

ליקוט

כללים והוראות ע"ד שיחות ומאמרים

- מלוקט משיחות, מכתבים, מענות, הגהות ועוד -

מפתח כללי

5.....	פתח דבר
8.....	מפתח עניינים
13.....	פרק א
37.....	פרק ב
86.....	פרק ג
109.....	פרק ד

פתח דבר

לקראת י"ג אייר, יום היארצייט של הו"ח עוסק בצ"צ רב פעלים וכו' הרב ישראל ארי' לייב¹, אחיו של – יבדל לחיים טובים – כ"ק אדמו"ר שליט"א,

הננו מוציאים לאור – ליקוט "כללים והוראות ע"ד שיחות ומאמרים", מלוקט מתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א – שיחות, מכתבים, מענות, דברים שכתב על עלי-ההגהה של שיחות ומאמרים, ועוד.

ליקוט זה כולל: (א) כללים בנוגע לימוד השיחות. (ב) ע"ד סגנון השיחות והתאמתם לקהל היעד. (ג) סדר הוצאתם לאור. (ד) כללים בעריכת והדפסת שיחות, מאמרים והנחות.

* * *

בשיחות קודש רבות מעורר כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ד הצורך בלימוד כללי התורה, ומהם – בשיחות ש"פ משפטים תשמ"ה²:

"ומידי דברי בכגון דא – הרי כאן המקום לעורר (ואולי סוכ"ס ינסו לתקן את הדבר) על העובדה שלא נהוג ללמוד בישיבות "כללי הלימוד", שאז עלולים ללמוד ולפלפל כו' מתוך גישה בלתי נכונה (ולדוגמא: להקשות דוגמת קושיא הנ"ל), מכיון שלא הקדימו ללמוד את כללי הלימוד.

"... רואים במוחש, שבהעדר לימוד וידיעת "כללי הלימוד", עלולים לטעות בענינים פשוטים ועיקריים (כמו: הכלל הכי פשוט ש"קושיא" צריכה להיות בנוי על סברא חזקה דוקא), ובפרט כאשר רוצים "לחדש" בתורה."

ומובן, שכן הוא הדבר גם ביחס ללימוד תורת כ"ק אדמו"ר שליט"א, שצריך להיות ע"פ הכללים שקבע כ"ק אדמו"ר שליט"א בתורתו, ובפרט – כאשר רוצים לחדש בה.

ולכן, הננו מדפיסים בזה "כללים והוראות ע"ד שיחות ומאמרים" – הכולל כללים והוראות אודות אופן הלימוד בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכן אודות סדר עריכתם והוצאתם לאור, שעל פיהם יבין הלומד איך להקשות ולדייק ולחדש

1) נולד ג' (?) סיון תרס"ט בעיר ניקאלאיעוו. תקופה מסוימת שהה בלענינגראד. התחבב מאוד על כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ – שהי' מקרב אותו, ואף הי' אהוב על החסידים – שהיו סובבים אותו ומתנגחים איתו בדברי הלכה וחסידות. שאלות שונות הופנו אליו, בנגלה ובנסתר. בשנת תר"צ עזב את בריה"מ והתיישב באירופא (ברלין), אח"כ עלה לאה"ק – שם התחתן. בשנותיו האחרונות שהה בעיר ליווערפול שבאנגליה. נפטר בדמי ימיו ביום י"ג אייר ה'תשי"ב, וע"פ בקשת – יבלח"ט – כ"ק אדמו"ר שליט"א – הועלה ארונו לאה"ק, ומנ"כ בעיה"ק צפת ת"ו.

תולדותיו – ראה ספר "ימי מלך" ח"א (קה"ת תשמ"ט) ע' 68 ואילך.

2) התועדויות תשמ"ה ח"ב ע' 1261. עיי"ש בארוכה.

כללים והוראות ע"ד שיחות ומאמרים

בתורתו, וכמו"כ – כיצד צריכה להיות הגישה (ובמילא – אופן הלימוד) לכל חלק וחלק בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

* * *

כללי העריכה:

(א) בתחילת כל קטע הובאו מקור ורקע הדברים (באותיות כאלו), ואח"כ – דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בצורתם ובלשונם (באותיות כאלו).

(ב) לשון כ"ק אדמו"ר שליט"א הובא ללא שום השמטות ושינויים, אף שלפעמים מה שנוגע לנדון בא רק בדרך אגב בלבד, ושאר האריכות אינו נוגע לנושא הליקוט (אך יש לציין, שלפעמים השמטנו באמצע הק' דבריו על קטעים שאינם שייכים כלל לנושא הליקוט).

(ג) כאשר ענין מסויים שייך לכמה כללים, הנה כדי למנוע הכפלות כו' – הבאנו כל הענין במקומו העיקרי, ובשאר המקומות הבאנו רק מה ששייך לאותו כלל (בהשמטת שאר ההמשך), וצויין למקומו העיקרי ששם הובא הענין בשלימות, לתועלת המעיין.

(ד) כדאי להעיר, שבהרבה קטעים ישנם תיבות וענינים שבאים בהמשך להמבואר במקור הדברים, שכדי להבין תוכנם המלא כראוי צריכים לעיין בגוף השיחה או המענה כו'.

(ה) בתחילת כל פרק בא סיכום הכללים דאותו פרק, אשר, בשונה מלשונו הק' של כ"ק אדמו"ר שליט"א שנכתב בקיצור נמרץ כו', הסיכום נכתב בסגנון של כללים והוראות – למען ירוץ בו הקורא, שגם אחד שאינו רגיל בסגנון כ"ק אדמו"ר שליט"א במענות כו', יבין תוכן הדברים.

יש להדגיש, ובהדגשה מיוחדת, אשר הסיכום הוא ע"פ הבנת המערכת בהמקורות המובאים לפניו, ובמילא, הסיכום – ועד"ז הכותרות החלוקה לפרקים וכו' – הם בלי אחריות כלל וכלל³.

ועוד ועיקר – הסיכום נכתב אך ורק ע"פ המקורות שהובאו בהליקוט, אשר, בין שלל ההוראות של כ"ק אדמו"ר שליט"א להמניחים, הליקוט כולל רק חלק

(3) ראה לקמן הערה 99.

יש להוסיף על הנכתב שם, אשר בכלל בעריכת הכללים הסתמכנו כנכתב בפנים אך ורק על דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א המפורשים, או הכמעט מפורשים (ראה לדוגמא ע' 117 ס"ד אשר מזה מובן שזה רצונו הק'), אמנם בכל הנ"ל כמובן ואפשר ויצאה שגיאה תח"י, וישנם דברים שאינם אלא הוראות פרטיות, או ששגינו בהבנת המענה [בחלק מהמענות בירדנו כוונת כ"ק אדמו"ר שליט"א עם המניחים, אך בחלק רב לא אסתייע מילתא], וע"כ נבקש אשר כל מי יש הערות בהבנת הכללים וכדומה נא לשלוח הערותיו לכתובת המערכת המופיעה לעיל.

פנתה דבר

מהוראות אלו (שנדפסו בכ"מ והגיע לדיינו), ובמילא, יתכן שבמשך השנים היו הוראות שונות או אפילו הפכיות ממה שהובא בהליקוט.

* * *

יש לציין, שחלק מהחומר מתפרסם כאן בפרסום ראשון, ותודתינו נתונה להרה"ח ר' שניאור זלמן יצחק יהושע שי' חאנין – מנהל "ועד להפצת שיחות", על מסירת חלק חשוב מהמענות לדפוס, וזכות הרבים תלוי בו.

* * *

יש לציין, שליקוט זה אינו בשלימות, ויתכן שישנם כמה מקורות בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א שאישתמטי' מהמערכת, וכן מזמן לזמן (ובפרט בתקופה האחרונה) מתפרסמות עוד הוראות והתייחסויות של כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ד הגהת שיחות. ונוסף לזה, ידוע מאמר דוד המלך שגיאות מי יבין.

ולכן מבקשים אנו, בבקשה כפולה ומכופלת, שכל מי שיש בידו הערות ותיקונים, או חומר שעדיין לא נכנס בהליקוט, שיואיל לשלחם להמערכת על מנת לתקנם במהירות הבאות.

כתובת המערכת: InyoneiSichosKodesh@gmail.com

* * *

ויה"ר שע"י הלימוד וה"קאך" בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובאופן ד"לאפשה לה", ובפרט ע"י הקדמת ידיעת כללי התורה – נזכה לעוד שיחות ומאמרים בהתגלות כ"ק אדמו"ר שליט"א, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "מנחם שמו"⁴, שילמד תורה את כל בני⁵, גילוי פנימיות התורה, "סוד טעמי" ומסתר צפונותי⁶, בתכלית השלימות, ועד ל"תורה חדשה מאתי תצא"⁷.

המערכת

י"ג אייר תשפ"ה (ת'הא ש'נת פ'לאות ה'משיח)
מאה ועשרים ושלוש שנים לכ"ק אדמו"ר שליט"א
שבעים וחמש שנה לנשיאורו
ברוקלין, נ.י.

(4) ראה סנהדרין צח, סע"ב. איכ"ר פ"א, נא. – וראה לקוטי לוי"צ על פסוקי תנ"ך ומחז"ל ע' קו.

(5) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. וראה לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.

(6) פרש"י שה"ש א, ב.

(7) ויק"ר פי"ג, ג – ע"פ ישע"י נא, ד. וראה בארוכה קונטרס בענין תורה חדשה מאתי תצא – משיחת יום ב' דהג השבועות תנש"א.

מפתח ענינים

פרק א: שיחות מוגהות

13 הביאורים
13 מקור הדברים
13 אינם לפי כל השיטות והפירושים
22 אינם מקיפים כל הפרטים והסוגיות
24 דיוק בסגנון הלשון וסדר הענינים
26 לפעמים המבואר אינו פס"ד ומסקנא סופית
27 אופן הלימוד ברבים
28 ההערות ומראי מקומות
28 תכליתם
31 ההערות - רק הערות ותו לא
33 הגהת המראי מקומות
35 מקומות שמבוארים להיפך
36 אי הפירוט של כמה ציונים

פרק ב: מסגרת ההוצאה לאור

37 "תוכן ענינים" (לקו"ש חלקים א'ד)
37 הסגנון והיעד
38 הדפסתם כ„לקוטי שיחות“
43 ליקוטים (לקו"ש ח"ה ואילך)
43 תוכן השיחות
45 ההוצאה לאור של „לקוטי שיחות“
52 הוספות שיחות ומכתבים
68 יחס כ"ק אדמו"ר שליט"א לה„לקוטי שיחות“
74 מאמרים מוגהים

היעד 74

ההוצאה לאור של המאמרים מוגהים 74

77 ספר השיחות

המסגרת והיעד 77

ההוצאה לאור של השיחות בשנים האחרונות 79

81 שונות

הנחות שהוגהו אך לא נדפסו כמוגה וכיו"ב 81

הגדה של פסח עם ליקוטי טעמים ומנהגים 84

חוברות המרכז לענייני חינוך וכיו"ב 84

פרק ג: הנחות בלתי מוגהות

86 סמכות ופרסום ההנחות

סמכות ההנחות 86

פרסום והדפסת ההנחות 92

99 אופן הדיבור בהתועדות

דיוק בדיוקי הלשונות 99

ציטוט פסוקים ומאמרי חז"ל בשינוי לשון 100

עניינים שלא נתבארו או נזכרו בהתועדויות 105

פרק ד: עריכת הנחות

109 סגנון ועריכה

היעד והסגנון 109

העתקה מאידית 111

הנחות מילוליות 120

לא להכניס בפנים דברים שלא נאמרו 120

על הרושם להשלים ולהחליט ע"פ דעתו 122

סגנון ההנחות 127

פרטים טכניים 135

143	הערות וציורים
143	כללי הציון לספרים
148	ענינים שלא נמצא מקורם
151	חובת החיפוש והציון

פרק א

שיחות מוגהות

הביאורים

מקור הדברים

רובם ככולם (או כולם) מהעניינים המדוברים בהשיחות מקורם בדברי רבותינו נשיאינו, וכן מתושב"כ תושבע"פ מדרשים וכו', שחלקם מצוין בהערות, ומהחלק אתה למד על השאר (א-ב)

א.

משיחת ש"פ ויחי תשמ"א - בלתי מוגה, בנוגע ההערות והמראי מקומות על השיחות (שיחוי"ק תשמ"א ח"א ע' 773):⁸

וואָס רובם ככולם (אַדער כולם) פון די ענינים וואָס רעדן זיך זיינען גענומען פון דברי רבותינו נשיאינו, און פון תושב"כ און תושבע"פ און מדרשים וכו' -

ב.

ממכתב לאחד שכתב שהדפיס את הלקו"ש השבועי לזכות כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה סימפסאן י"ז שבט תשי"פ):

ת"ח ות"ח

בפרט על הנח"ר - מהו"ל של לקו"ש, הכולל תורתן של ראשוני תורת חב"ד, שחלקן מצוין בהערות. ומהחלק אתה למד על השאר.

אינם לפי כל השיטות והפירושים

הביאורים שבשיחות לפעמים אינם לפי כל השיטות של גדולי ישראל האחרונים - כי, ישנו אופן לימוד ע"פ הסברא בפשטות, מבלי לערב בזה ולברר ולבאר השיטות של כל גדולי ישראל, אלא לומדים גפ"ת כדרוש, ורק לאח"ז נכנסים ומוסיפים בהשקו"ט ע"פ המפרשים (שהיו דורות לאחר רש"י ותוס'). ובלימוד כזה - כל דפשיט מעלי טפי (א-ב)

(8) השיחה בשלימותה - לקמן ע' 31. וראה שם הערה 40.

השיחות אינם חייבות להתאים לכל השיטות והפירושים שיש בהענין, וגם לא לפי המבואר בשיחות אחרות – כיון שיש שבעים פנים לתורה, ויתירה מזה - שישים ריבוי פירושים, ויכולים לפרש כו"כ פירושים, עד לפירושים הפכיים.

ולכן, גם לאחרי שנתבאר הענין באופן אחד, הרי, כאשר מתעורר קושיא חדשה ויש על זה הסבר, אפשר לבארו באופנים נוספים (בהתאם לזה שצריכים להוסיף תמיד בהבנת התורה).

וה"ז דרכו של תורה – כפי שמצינו בכמה מוקמות, ומהם: רש"י עה"ת מביא בכמה מקומות יותר מב' פירושים כו'; בספר מגלה עמוקות מפרש אלף פירושים על "ואתחנן"; בלקו"ת מצינו שמבאר פירושים הפכיים בענין אחד; לשונו הרגיל של אדמו"ר האמצעי "ודלא כנ"ל" (ג-י)

ואדרבה – אי אפשר שכל הפירושים יהיו לפי שיטה ופירוש אחד, בלי שינויים לתשב"ר ולהלומד חסידות (י-יא)

ועוד ביאור – שלפעמים ישנה סברות לכאן וסברות לכאן בלי הכרעה, ולכן לפעמים מברר באופן אחד, ולפעמים – באופן אחר (יב)

א.

מענה ר' איסר זלמן ווייסבערג על הערותיו בשיחת אחרון של פסח תשמ"ז בענין גדר החיוב דחינוך - בהמשך להוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א אליו להכין עיבוד ממנה לציבור התורני. כ"ק אדמו"ר שליט"א השיב על שאלותיו כו', ואח"כ כתב בעלה בפ"ע בין השאר² (ליקוט מענות קודש תשמ"ז מענה קלט. וש"נ):

ועוד וג"ז עיקר – ישנו לימוד ע"פ הסברה בפשטות –

מבלי לערב בזה ולברר ולבאר השיטות וכו' דכל גדולי ישראל

ובלימוד כזה – כל דפשיט מעלי טפי

[ולפענ"ד בהמצו"ב אין „דוחק"ים וכיו"ב

אף שהעירוני בכמה – לשיטת"י דהמקשה]

ודרך זו מלמד רשי

(רבן של ישראל)

בפי' עהת

" על הש"ס

ב.

מענה ליועד הנחות התמימים" על שאלתם בשיחת ש"פ מקץ תשמ"ה:

"נתבאר בשיחת שבת חנוכה הקשר של ההלכות ברמב"ם שלומדים בימי חנוכה לתוכן הענין דחנוכה, דההלכות ברמב"ם עוסקות בעניני טומאה (טומאת כלים של שמן ופך שמן) הלי כלים פי"ח הי"ז. פי"ט הי"ז) וטומאת משקין (כולל שמן) לטמא כלים (סוף הלי כלים)) והלכות מקוואות; וזה הי' גם ענין חנוכה, **שטימא** כל השמנים שבהיכל, ואח"כ מצאו פך אחד **טהור**, והדליקו הנרות ע"י טבילה במקוה של מדליק הנרות".

והקשו דממ"נ: לפי השיטות שכולם היו טמאים הרי לא הי' ענין של טבילה במקוה, ולאידך - לפי השיטות שכולם לא היו טמאים, הרי לא הי' צורך אז במקוה.

"ואפשר הכוונה, לפי הדעה שכולם היו טמאים, וא"כ בסוף טומאתם בטח טבלו במקוה (וכמ"ש הרמב"ם פ"א מהלי מקוואות הי"ב). אבל לפי זה הקשר דהלי מקוואות אינו **לנס** דפך השמן, אלא להטבילה **לאחר** חי ימי החנוכה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשמ"ה מענה סא. ושי"נ):

ועוד כמה שיטות בזה - מתחיל **מפרש"י** - שלא הזכיר כל שקו"ט הנ"ל **כלל**

אף שלימד הסוגיא **וביארה** (ולשיטתם - חיסר העיקרי!!)

הסדר דלדייק **בפרטי פרטים** ולהסיח דעת **לגמרי** מנקודה הפנימית **והעקרית** - כנראה **שללה** כל גישה אחרת! ואפילו אינה עולה בתור **קס"ד**!

אין **הזמ"ג** ואינו מעניני לשנות שיטת לימודם, ובפרט שלא הצלחתי בזה כלל ע"ע.

ולאידך - **פשוט** הוא בלעדי - בלימוד ישר

ועכ"פ בקיצור בנדו"ד - **פשוט** בנגלה במוסר בחסידות בדרוש וכו' (ע"פ הש"ס, משא"כ ביד) **שנקודת** חנוכה (כיבוש היונים ונצחונם) שהם **טמאן** הכל (אפילו **שמנים** **שבהיכל**) והחשמונאים טהרו הכל (היינו - הלי' שברמב"ם הנ"ל), ובאופן שאין בטלים **לעולם** (הכיבוש והנצחון).

אח"כ **נתוסף** עוד ביאור שגם בפרטי פרטים יש למצוא שייכות.

לומדים גפ"ת כדרוש - ורק אח"כ נכנסים **ומוסיפים** בכל שקו"ט הנ"ל (דורות - לאחר פרש"י ותוס')

ג.

משיחת ש"פ בהעלותך תשמ"א - בלתי מוגה (שיחוק"ק תשמ"א ח"ג ע' 658):

כאן איז אויך המקום צו ממשיך זיין דעם ביאור אין די פירושי רש"י אין פ' נשא אויף דעם ענין פון ברכת כהנים וואָס מ'האָט אָנגעהויבן רעדן לעצטן שבת, און געפרעגט אויף דערויף פופצן, און מערער ווי פופצן, קשיות.

וואָס אין די פירושי רש"י האָט מען שוין אַמאָל גערעדט אין שנת תשל"ז, און ס'איז שוין אויך דאָ אַ רשימה דערפון וואָס איז שוין אויך אָפּגעדרוקט – אָבער איצער (לעצטן שבת) האָט מען מוסיף געווען אין דעם נאָך אַ ביאור.

ולא כדעת הטועים אַז נאָך דעם וואָס מ'איז מבאר אַ געוויסן ענין איז שוין פאַרפאַלן – מ'קען מער ניט מוסיף זיין אָדער משנה זיין אין דעם ביאור; נאָר עס קען זיין אַז נאָכדעם וואָס מ'האָט מבאר געווען אַן ענין זאָל דערנאָך צוקומען אַ הוספה אין דעם ביאור אָדער אַ נייער ביאור, און בשעת מ'פרעגט אַ גוטע שאלה אויף דעם וואָס מ'האָט מבאר געווען – קען זיין אַז מ'זאָל משנה זיין דעם ביאור וואָס מ'האָט גערעדט וכיו"ב.

און אזוי איז אויך בנוגע צו די פירושי רש"י אין פ' נשא אויף דעם ענין פון ברכת כהנים – אַז דער ביאור וואָס מ'האָט געגעבן אין ל"ז איז ניט אַזוי גלאַטיק. משא"כ דער ביאור וואָס מ'האָט גערעדט (אָנגעהויבן רעדן) לעצטן שבת איז אַ בעסערער ביאור.

ד.

משיחת ש"פ תולדות תשמ"ה – בלתי מוגה (התוועדות תשמ"ה ח"ב ע' 734):

האמור לעיל בא גם בהמשך להמדובר בהתוועדות הקודמת¹⁰ בביאור הענין ד"ויוסף אברהם ויקח אשה ג' ותלד לו גו" – דלכאורה, היתכן שהתורה אינה עושה "שטורעם" מיוחד מגודל הנס שבדבר, ובמכ"ש וק"ו: אם לידת יצחק בהיות אברהם בן מאה שנה – היתה בגדר נס, כמ"ש¹¹ „ואברהם ושרה זקנים” – לא רק שרה אלא גם אברהם, וכפי שאמרה שרה „ואדוני זקן”¹² [ומה שנאמר „ואני זקנתי” – „שינה הכתוב מפני השלום”¹³] – הרי עאכּו"כ שהולדת ששה בנים בהיותו בן ק"מ שנה היא בגדר נס גדול!

ושאלו על זה: כיצד מבארים שגם אצל אברהם ה' הדבר בגדר נס – בה בשעה שבפעם קודמת נתבאר באופן הפכי, שאצל אברהם לא ה' צורך בענין של נס, והראי', שבהיותו בן ק"מ שנה הוליד ששה בנים, כפי שדובר אז בארוכה, וכבר נדפסו הדברים¹⁴, וא"כ, כיצד יכולים לבאר באופן הפכי.

(10) שיחת ש"פ חיי שרה סי"ט.

(11) וירא יח, יא.

(12) שם, יב.

(13) פרש"י עה"פ שם יג.

(14) לקו"ש ח"כ ע' 80 ואילך.

והמענה לזה – שכבר דובר פעמים רבות שיכולים לפרש כמה וכמה פירושים, ולא רק פירושים שונים, אלא אפילו פירושים הפכיים.

ובהתאם להוראת חז"ל¹⁵ „היתלה באילן גדול” – עזר הקב"ה שבענין זה יכולים להיתלות על אדמו"ר הזקן. בדרושים דתורה-אור על פרשת השבוע:

בתו"א דפרשתנו¹⁶ ישנו דרוש ד"ה מים רבים¹⁷ לא יוכלו לכבות את האהבה גו', ותוכן הביאור¹⁸ ש„מים רבים הוא ההתבוננות שהאדם משיג ומתבונן בגדולת ה' . . שמוזה נמשך ואהבת בכל לבבך כו'. ואהבה זו גדלה מאד להיות נפשו צמאה לה' בבחי' בכל מאדך בלי גבול”. ועז"נ „מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה” – ש„לא יוכל להשקיט ולכבות צמאון האהבה זו ע"י המים רבים עצמן, שהיא ההתבוננות הנ"ל . . כי אם . . ע"י עסק התורה ומצוות מעשיות”. ועז"נ¹⁷ „אם יתן איש את כל הון ביתו”, דקאי על לימוד התורה וקיום מצוות מעשיות כו'.

והנה, דרוש ד"ה זה ישנו גם לפנ"ז – בתו"א ריש פ' נח, ושם הביאור הוא באופן הפכי: „מים רבים הם כל טרדות הפרנסה והמחשבות שבעניני עוה"ז כו”. ועד שהם בדוגמת „מי המבול”, ועז"נ מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, שכל הטרדות והבלבולים דעניני עוה"ז „לא יוכלו לכבות את האהבה . . המוסתרת שיש בכל נפש מישראל בטבע . . מלהיות תמיד בבחי' אהבה ותשוקה נפלאה לעלות וליכלל למעלה, ואדרבה, ע"י התלבשותה במים רבים הנ"ל יכולה להגיע למדרגה היותר גבוה מקודם שירדה לעוה"ז” (וע"ד המשל מסתימת הנהר כו' שעי"ז נעשה הילוך המים בתוקף גדול יותר).

ובכן: יהודי שלומד את „החסידישע פרשה” – כידוע הפתגם אודות לימוד תורה-אור בשבתות החורף, ולקוטי-תורה בשבתות הקיץ (החל מסיום החורף) – הרי אפילו כאשר לומד רק חלק מהפרשה, מגיע הוא לדרוש מים רבים שבפ' תולדות (שהוא הדרוש השני שבפ' תולדות), ואז יכולה להתעורר אצלו קושיא עצומה: הוא זוכר עדיין את הדרוש מים רבים שבפ' נח שלמד לפני שבועות אחדים בלבד, ששם מבאר אדמו"ר הזקן ש„מים רבים” קאי על הטרדות והבלבולים דעניני עוה"ז, וא"כ, היתכן שבפ' תולדות מבאר אדמו"ר הזקן עצמו פסוק זה עצמו באופן הפוך – ש„מים רבים” קאי על אהבה רבה וצמאון לה?! ולא עוד אלא ששני דרושים אלו נסדרו ע"י אדמו"ר הצ"צ בספר אחד!

והמענה לזה – כאמור לעיל – שכתורה ישנם ריבוי פירושים, ובלשון רש"י¹⁹: „יתיישב המקרא על פשוטו דבר דיבור על אופניו, והדרש תדרש, שנאמר²⁰ הלא כה

(15) פסחים קיב, סע"א.

(16) יו, ד ואילך.

(17) שה"ש ח, ז.

(18) ית, ב.

(19) וארא ו, ט – משבת פה, ב.

(20) ירמ' כג, כט.

דברי כאש נאום ה' וכפטיש יפוצץ סלע, מתחלק לכמה ניצוצות, ובלשון חז"ל²¹: „שבעים פנים לתורה“, ויתירה מזו: כמבואר בכתבי האריז"ל²² שבכל ענין בתורה ישנם ששים ריבוא פירושים ע"ד הסוד, ס"ר פירושים ע"ד הדרש, ס"ר פירושים ע"ד הרמז, וס"ר פירושים ע"ד הפשט.

ומזה מובן שכן הוא גם בנוגע לפירוש רש"י, שלמרות היותו „פשוטו של מקרא“ – ישנם כמה אופנים בלימוד ע"ד הפשט, ולא רק פירושים שונים, אלא אפילו פירושים הפכיים.

וראי' לדבר – מדברי הרשב"ם²³, נכדו של רש"י, שמעיד שרש"י בעצמו אמר לו ש„אילו הי' לו פנאי הי' צריך לעשות פירושים אחרים לפי הפשוטות המתחדשים בכל יום“.

ומכיון שכן, אין כל פלא בכך שמפרשים את דברי רש"י בשני אופנים שונים, ואפילו הפכיים זה מזה. – צריכים רק להשתדל [כולל – ע"י אמירת קאפיטל תהלים...] שהפירוש יהי' פירוש אמיתי, המכוון לאמיתתה של תורה.

ואף שמי ידמה ומי ישוה לרש"י, שלימודו הי' באופן שבכל יום נתחדשו אצלו פירושים חדשים אפילו בדרך הפשט – מ"מ, כאשר מספרים סיפור אודות הנהגת גדול בישראל, הרי כוונת הדברים – שילמדו מזה בנוגע להנהגה בפועל!

ולכן, גם לאחרי לימוד הענין לאשורו ולבוריו – יש מקום וצורך לעיין וללמוד את הדבר פעם נוספת, ואז – אם הלימוד הוא רק כדבעי – בודאי יתחדשו אצלו פירושים חדשים, ולפעמים – באופן הפכי מהפירוש הקודם.

וכמו כן בנוגע להשומעים – שלא מספיק ש„עושים טובה“ ורושמים את הדברים, ומפעם לפעם אפילו מעיינים בהם, אלא ענין זה צריך לפעול אצלם הוספה בהבנת התורה בכלל.

ה.

משיחת מוצש"ק פ' ראה תשל"ח – בלתי מוגה (ע"פ סרט ההקלטה – שיחה ד' דקה 5:56)²⁴:

עד"ז אויכעט אין דעם ענין ההערות פון דעם טאטן אָף זוהר, וואָס איז ניטאָ אָף דער סדרא:

(21) במדבר פ"ג, טז. זח"א מז, ב. ח"ג כ, א – ברע"מ רטז, א. רכג, א.

(22) שער הגלגולים הקדמה יז. וכ"כ בש' רה"ק בענין היחודים על קברי צדיקים הקדמה ג' (קח, ב.) לקוטי מהרח"ו שבסוף שער מאמרי רז"ל להאריז"ל.

(23) ר"פ וישב.

(24) ההנחה באידיית – שיח"ק תשל"ח ח"ג ע' 344.

מ'הָאָט אָבער געפרעגט בהנוגע צו דעם פירוש וואָס ס'הָאָט זיך גערעדט אין דעם פריעדיקע התוועדות פון די דריי לשונות, פון „לארקא“ און „לאמשכא“ און „לאנהרא“, וואָס דאָס גייט אָפן יו"ד און ווא"ו און דל"ד.

וואָס לכאורה ס'הָאָט זיך נתבאר געווען איז דאָס ניט ווי מ'הָאָט מבאר געווען ביי אַ צווייטער געלעגענהייט, ווי מ'הָאָט געפרעגט אין דערויף באַרוכה אַז דאָ האָט זיך גערעדט די ביאור ווי דאָס איז אין בגילוי און דאס האט מען גערעדט ווי זיי שטייען ביידע אין חכמה.

וואָס כמדובר כמה פעמים – אַז אויב מ'וואָלט ביי יעדער התוועדות ניט געטאָרט מוסיף זיין, אָדער בריינגען אַ צווייטן פירוש, לגבי אַ התוועדות שקודם לפנ"ז, איז אָט דעמאָלט וואָלט מען ניט געדאַרפט מערניט ווי חזר'ן די דברים הישנים.

[וואָס אָט דעמאָלט וואָלט מען נאך מערער געשלאָפן ווי מ'שלאפט איצטער, מה-דאָך אַז מ'זאָגט אַ דבר חדש אעפ"כ שלאָפט ער, היינט אַז מ'וואָלט ביי יעדער התוועדות מערניט ווי איבערגעחזר'ט דאָס וואָס מ'הָאָט געזאָגט אַ פריערדיקע מאָל – וואָלט זיך גאָר געווען אַ שינה עמוקה, אַ תרדימה הכי גדולה].

וואו זעט מען אַז ס'איז אַ סדר וואָס איז אָנגענומען אין תורה (ניט ח"ו דערשלאָפן) צו מבאר זיין מער ווי איין פירוש?

– איז דאָס איז וואָס ס'איז דאָ אַ איד וואָס האָט געמאַכט אַ ספר „מגלה עמוקות“, און האָט עטליכע ספרים וואָס זיי הייסן אַלע „מגלה עמוקות“, וואָס איינער פון זיי האָט ער געמאַכט טויזנט פירושים אַף „ואתחנן“, ניט צוויי פירושים! [נאָר] טויזנט!

און אעפ"כ מאַכט קיינער ניט קיין געוואָלד דערפון, ואדרבה – ער איז טאָקע געווען אַ מגלה עמוקות, און דאָרט איז דאָ דברים נפלאים מיט אַ קיצור נמרץ, וואָס דערפאַר איז ער פאַררעכנט פאַר די גרויסע מקובלים און אויכעט אין בעלי נגלה וכו', וואָס אין כאַן המקום להאריך בזה.

אעפ"כ דאַרף מען דאָך האָבן אַ ביאור, וואָס איז דער חילוק פון וואָס מ'הָאָט גערעדט אַמאָל און וואָס מ'הָאָט גערעדט פריער (מ'גערעדט בשבת שעברה).

1.

מענה להרב אברהם יצחק ברוך ש"י גערליצקי על מכתבו בקשר להמדובר בהתועדות ו' תשרי והמשכו בהתועדות י"ג תשרי תשמ"ב, בהם הוזכר הספר תוסי' יוהכ"פ, והעיר (בין השאר) שכמה ענינים שנתבארו בהתועדות לכאורה אינם מתאימים לספר הנ"ל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את מה שכתב "לפי דבריו של התוסי' יוהכ"פ . . . וזה אינו כמשנ"ת בהשיחה", וכתב (ליקוט מענות קודש תשמ"ב מענה ד. ושי"ט):

מעולם לא אמרתי שהשיחה מתאימה לכל מש"כ התיוה"כ בכל ספרו או בכל פי' בזה – מאין לקחו קס"ד כזו!?

ז.

מענה ל"ועד הנחות התמימים" על שאלתם בהמדובר בהתועדות ש"פ בלק תשמ"ג, שנתבאר שהחקירה בנוגע לרצון ותענוג מי קדם למי אינו שייד להמאמר בספר יצירה "דאין למעלה מעונג", ושאלו שבכמה מקומות בדא"ח מקשרים חקירה הנ"ל עם המאמר דספר יצירה (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה קנב. ושי"נ):

כו"כ מקושיותיהם בעבר (ושל כיו"ב) הן בסגנון הנ"ל – ובהנ"ל גופא לא שמו לב להסתירה שבהמצויין לעיל בזל"ז – ופשיטא ממ"א –

ולשיטתם – הקלאין קושיא בהרגיל בכ"מ באדהאמ"צ, ודלא כנ"ל, ולא השמיט ה"כנ"ל" (ועד"ז בנגלה ומשנה לא זהה וכיו"ב)

ואולי סו"ס יעיינו בראש התניא בהג"ה: וע' פנים לתורה.

עצם העונג – ואין שייד לומר ע"ז, "שורש", "עיקר" וכיו"ב, כ"א ע"ד, "שם המושאל" וג"ז צ"ג אם שייד) –

שעשועי המלך בעצמותו

ולא נמצא זה ברצון

ח.

מענה לרי' שלום דובער לויין על מכתבו בהמשך להמענה שקיבל על שאלתו בהמדובר בהתועדות ש"פ חוקת תשד"מ, שהקשה מהי הכוונה בהמענה שקיבל, ובין השאר הביא ראיי מהמבואר "בלקוטי שיחות ח"כ ע' 548".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (בין השאר) (ליקוט מענות קודש תשד"מ מענה רכג. ושי"נ):

הכתוב בלקו"ש ח"כ

(1) אמרתי כ"פ שגם לי מותר לומר, "שלא כנ"ל"

(2) אפ"ל הקדמה ולהניח פנני מקום מספר (המדויק של) הפרקים

(3) בכמה הקדמות מוכת – שנכתבו לאחר גמר כל הספר (אף שכתיבתו ע"מ לתנו להמעתיקים לרבים – היינו מצוחצח הי' לאח"ז)

(4) הלשוון, "חומר" יל"פ ולהשתמש בו בנוגע מתחיל ממ"מ בלבד איפוא מדובר (ע"ד דהרמבם בסהמ"צ), כרטסי' ועד קודם להנוסח המזוקק הכי סופי.

להחזיר לי כ"ז

ט.

משיחת ש"פ האזינו תשמ"ז – בלתי מוגה (התוועדות תשמ"ז ח"א ע' 100 ואילך):

האמור לעיל אודות השקו"ט בנוגע למצות כתיבת ס"ת שכאשר לומדים בפשטות חוסכים את כל השקו"ט כו' – הרי זה שייך גם למשנ"ת בשנת תשל"א בנוגע לפירוש רש"י עה"פ „הוא והושע בן נון“, כאמור לעיל שהביאור שנאמר אז אינו ע"פ פשוטו של מקרא ממש.

ואין כל פלא בדבר – כי היות שעברו כו"כ שנים מאז שנתבאר ביאור הנ"ל (בשנת תשל"א), נוספו ענינים חדשים בלימוד פירוש רש"י זה, ולכל לראש – בנוגע לפשוטו של מקרא.

ובפרט ע"פ האמור לעיל (סכ"ב) שדברי רש"י נלמדים לא רק ע"ד הפשט, כי אם גם ע"ד הדרוש והסוד כו', ומזה מובן שגם ע"פ הפשט יכולים לבאר זאת בכמה אופנים. וכפי שיתבאר לקמן – ע"פ פשוטו של מקרא ממש.

י.

מענה ליועד הנחות התמימים" על שאלתם בהמדובר בהתועדות ש"פ תבוא תשמ"ג, דלכאורה קיים סתירה בין השיחות אם בניי נתחייבו בביכורים לפני ירושה וישיבה או לאחריו;

המניחים צירפו צילום מהערת כ"ק אד"ש בלקו"ש בענין זה, והעירו "שע"ד הפירוש בהערה . . מפורש גם בזית רענן . . ותולדות אדם . . " (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה קעו. וש"ס):

[1] על מה שכתבו: "שלדעת הספרי נתחייבו בביכורים תיכף כשנכנסו לארץ לפני ירושה וישיבה", כתב:

(1) לדעת – כמה גדולי ישראל () שמפרשים כן

[2] על מה שכתבו: "מצוי"ב צילום . . לקו"ש חיי"ט . . לקו"ש ח"ט", כתב:

יוסיפו בהערה – השמטה ציון [מצו"ב צילום . . הערה 2]

[3] על מה שכתבו: "ולהעיר שע"ד הפי בהערה דמיד תבוא אל הארץ מפורש גם בזית רענן (מהמג"א) לילקוט ר"פ תבוא . . ותולדות אדם לספרי ר"פ תבוא", כתב:

אמרתי וכ"פ שרצונם שכל הפי יהיו דוקא בשיטה ופי' אחד א"א היא

יא.

מענה להמניחים על שאלתם בהמדובר בהתועדות ליל ב' דחג הפסח והתועדות ש"פ שמיני תשכ"ד (ליקוט מענות קודש תשכ"ד מענה לה. וש"ס):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן שני קווי-מחיקה על שני עמודי המכתב; ובעמוד בפ"ע כתב בין השאר:

כנראה מסגנון השק"ט – רוצים אשר יהי' אותו הביאור לכל פרטין לשיטות שהם הפכיות! [וכמו – לאדה"ז דהחידוש בכי"ת כפשוטו ולחוקרי ישראל שקודם לו בזמן – שאין הענין כפשוטו] ושתהי' אותה ההסברה בלי שינוים – לתשב"ר ולהלומד חסידות (וממנ"פ).

יב.

מענה להמזכיר הרי"ל גראנער על שאלתו בהמדובר בהתועדות ש"פ בלק תשמ"א:

"בש"פ [בלק] נתבאר אשר בעל המשנה דבן חמש למקרא וכו' הוא יהודה בן תימא.

ובש"פ נצבים תשל"ז נתבאר אשר בעל המשנה הוא בן הא הא, מכיון שאדה"ז סידר משנה זו אחר המשנה דבן הא הא, ומתחיל הוא היי אומר – שמוזה ראוי דדעת אדה"ז שנאמרה ע"י בן הא הא".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 507. וש"ס):

סברות לכאן ולכאן ולע"ע לא מצאתי הכרעה.
לברר בד"ה הוא הי' אומר תרל"א. כסי' מהרי"ד
[וסימן תיבת "לברר" בחץ ובעיגול].

אינם מקיפים כל הפרטים והסוגיות

השיחות אינם חייבות כלל לפתור כל השאלות השייכות לכל הסוגיות שנוגעות בהענין המבואר בהשיחה, ולבאר כל מה שיש לומר בזה (שהרי אין לדבר סוף) (א-ב)

וההסברה בזה – כי מטרת הביאור היא ביאור הפס"ד וטעמיו, ולא ביאור הענין מכל צדדיו ובכל פרטיו. ועוד וג"ז עיקר – הביאורים הינם לפי הלימוד ע"פ הסברה בפשטות, מבלי לערב בזה ולברר ולבאר כל השיטות (ג)

כאשר ישנם כו"כ אופנים (ופרטים) בהענין – השיחות אינם חייבות לפרט כל האופנים האפשריים, ולפעמים – מפרטים רק ב' הקצוות (ד)

א.

ממענה ל"ועד הנחות בלה"ק" על שאלותיהם בהמדובר בשיחת מוצאי ב' אייר תשמ"ח (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 674. ושי"נ):

העירותי רבות פעמים – שכשמדברים בענין אין זה מכריח כלל לפתור כל השאלות ששייכות בכל הסוגיות (ל' רבים) ששייכות לזה. ואדרבא עפ"ז – אין לדבר סוף

ב.

מענה להמניחים ד"קונטרס כ"ף מרחשון" שכתבו: "במאמר דכ"ף מרחשון - האם אפשר להוסיף ולתקן: . . ." (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ב ע' 3-82. "עלי הגהה" חוברת קד בסופו):

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבת "האם", וסימן בחץ את התיבות "אפשר כו", וכתב:

אין הזמ"ג להגי' המאמר עוה"פ ועוה"פ, ואין לדבר סוף – [וכנראה דעתם לפרש בהערות למאמר זה כל מקום שבחומש שנאמר „ידיעה” . . ושיטת רש"י בזה ודיוקיו – וכל שאפשר לומר בזה!]

ישנו מכ' כללי (משנת ?) בו (ובהערותיו) מבואר ע"ד שיטת הרמבם ורש"י בוידעת

ג.

מענה לר' איסר זלמן ווייסבערג על הערותיו בשיחת אחרון של פסח תשמ"ז בענין גדר החיוב דחינוך – בהמשך להוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א אליו להכין עיבוד ממנה לציבור התורני, כ"ק אדמו"ר שליט"א השיב על שאלותיו כו', ואח"כ כתב בעלה בפ"ע (ליקוט מענות קודש תשמ"ז מענה קלט. ושי"נ):

הערה כללית – שתי מטרות אופנים בביאור ענין

(א) ביאור הפס"ד וטעמיו

(ב) ביאור הענין מכל צדדיו ובכל פרטיו – וזה מכריח להכנס לפרטי פרטים – ומובן יש בהם מן הקצה אל הקצה: מובנים בפשטות ועד „ובדוחק (גדול?) י"ל".

ודוקא האחרונים דורשים הבהרה ביותר

(2) ליתר בהירות אפשר להוסיף „אף שדוחק הוא” וכיו"ב

(3) מתאים יותר בסוף השקו"ט – כרגיל בכו"כ מפרשים וס'

ועוד וג"ז עיקר – ישנו לימוד ע"פ הסברה בפשטות –
 מבלי לערב בזה ולברר ולבאר השיטות וכו' דכל גדולי ישראל
 ובלימוד כזה – כל דפשיט מעלי טפי
 [ולפענ"ד בהמצו"ב אין „דוחק”ים וכיו"ב
 אף שהעירותי בכמה – לשיטתי' דהמקשה]
 ודרך זו מלמד רשי
 (רבן של ישראל)
 בפ" עהת
 " על הש"ס

ד.

ממענה להמניחים על שאלתם בשיחת ש"פ משפטים תשמ"ז (ליקוט מענות
 קודש מילואים ח"ג ע' 333. וש"נ):

(1) לדעתם הייתי צ"ל כל האופנים האפשריים בפרטיות!!

בחרתי – שתי הקצוות

דיוק בסגנון הלשון וסדר הענינים

כאשר ב' לשונות ביחד – הרי הם חלוקים זמ"ז, אבל כאשר מובא רק
 אחד מהם, לפעמים ה"ז כולל שניהם, כי במקום זה דוקא מחלק (א)

כאשר מצינו שינויים בהבאת פתגם שלא ידוע הלשון בדיוק – אין לדייק
 בשינויי הלשונות, כי הובא תוכן הפתגם (ב)

לפעמים מבואר ב' ביאורים בשני מקומות שונים בהמשך זל"ז, ולא
 נחית לבאר השייכות ביניהם (אף שכמובן ישנה שייכות ביניהם) (ג)

אמנם, בנוגע הנחות שנרשמו ע"י השומעים – הרי לפעמים סגנון
 השיחות אינו בסגנון המיוחד של כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכן קשר
 הענינים זל"ז – לפעמים – אינם בדיוק כדרך כ"ק אדמו"ר שליט"א, ועד
 שלפעמים חסרות תיבות הקישור, או ביאור השייכות בין ענינים, כולל
 – שלפעמים הובא ענין שהוא רק ע"ד ומעין ענינה של השיחה ולא אותה
 הענין ממש, וכיו"ב (אף שתוכן השיחות נרשמו כראוי) (ד-ה)

א.

מענה ל"ועד הנחות התמימים" על שאלתם במאמר ד"ה החדש דש"פ שמיני תשמ"ו, שנתבארה מעלת יש מאין, והלשון הי' שעצומ"ה אין לו **סיבה** ועילה שקדמה לו, והקשו שבתניא לא נזכר הלשון סיבה, משא"כ בשיחת שמח"ת תרס"ט הלשון הוא סיבה. וגם, שלכאורה הלשון סיבה הוא חידוש יותר גדול מהלשון עילה ועלול.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשמ"ו מענה קי. ושי"נ):

כמדומה גם בהנ"ל הכלל: כשמובאים ב לשונות ביחד – חלוקים הם זמ"ז

כשמובא רק אחד – לפעמים גם כולל שניהם (כי במקום זה לא נחית לחלק)

ב.

במכתב כללי דר"ח חשון תשמ"ג הערה ד"ה דעם באוואוסטן ווארט כתוב (לקו"ש ח"כ ע' 556):

להעיר מלקו"ש ח"כ ע' 449 (פתגם כ"ק אדמו"ר הצ"צ): אַזוי ווי מ'שטעלט זיך שבת בראשית, אַזוי גייט אַ גאַנץ יאָר. ח"י ע' 190: פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר . . בהנוגע לשבת בראשית ועניניו – „ווי מ'שטעלט זיך אַוועק – אַזוי גייט דאָס". ח"א בתחלתו. להעיר גם מפתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע: אַז מען שפּאַנט איין גוט פּאַרט מען גלייך (סה"מ תש"ד ריש ע' 81). – ולהעיר מרש"י עה"ת יתרו יט, ה. – אין לדייק בשינוי ה'ל' בלקו"ש הנ"ל, כי בהם הובא תוכן הפתגם (כי אין ידוע הלשון בדיוק).

ג.

מענה להמניחים על שאלתם במאמר ד"ה וישמע יתרו גוי שנאמר בהתועדות ש"פ יתרו תשל"ז: "בד"ה וישמע יתרו המצוי"ב – לא תפסנו . . שייכות פי' זה (והפי' שבד"ה זה דשנת תרע"ה – דקאי על הדי' בחינות דאורות כלים לבושים והיכלות) להמבואר לפני"ז בבי' הפירושים בהכתוב דראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשל"ז מענה רעו. ושי"נ):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול תיבת "שייכות", וכתב:

נאמר – כשני בי' בשני מאמרים נפרדים,

אף שכמובן ישנה שייכות, אבל לא נדבר אודותה.

ד.

בי"הקדמה" ללקו"ש חלקים א-ד כתוב:

די אַלע שיחות דערשיינען דאָ לויט די פּאַרצייכענונגען – „הנחות“ – פון פּאַרלעסלעכע צוהערער – „חוזרים“ – ווי זיי האָבן עס געהערט פון רבי'ן שליט"א. הגם דער אינהאַלט פון די שיחות קודש איז דאָ ריכטיק איבערגעגעבן געוואָרן, איז עס אָבער מערסטנס, ניט קיין ווערטערלעכע פּאַרצייכענונג. דאָס מאַכט פּאַרשטענדלעך וואָס אין געוויסע פּלעצער אַנטשפּרעכן ניט די שיחות דעם פּיין-געבויטן שפּראַך-סגנון און ניט דעם טיף-קלאַרן צוזאַמענבונד פון ענינים, מיט וועלכע די רייד פון כ"ק אדמו"ר שליט"א צייכענען זיך אויס מינדלעך און שריפטלעך.

ה.

ממענה למערכת "חידושים וביאורים בש"ס" שהכניסו כמה שאלות בסימנים א-ה²⁵ (ליקוט מענות קודש תשל"ח מענה רלח. ושי"נ):

ולהעיר אשר רובן ככולן דהרשימות דברים – הן הנחות, ולכן לפעמים חסרות תיבות הקישור, או הביאור (כולל ג"כ אשר הבא לקמן הוא רק „ע"ד" ו„מעין" ולא אותה הענין ממש, וכיו"ב)²⁶.

לפעמים המבואר אינו פס"ד ומסקנא סופית

בריבוי מקומות המבואר הוא לאו דוקא פס"ד ומסקנא סופית ומוחלטת, כיון שהכוונה להתחיל לבאר **צדדי ענין**

ממענה²⁷ ליועד להפצת שיחות" על שאלותיהם בקשר ללקו"ש שי"פ ויק"פ תשמ"ג (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 561. ושי"נ):

ובריבוי מקומות גם פנים הלקו"ש כוונתו להתחיל ולבאר **צדדי ענין** ולא דוקא פס"ד ולמסקנא סופית ומוחלטת.

25) ומהם: בסימנים הראשונים הובא שיחה מלקו"ש ששם חיברו המניחים ב' שיחות שונות ביחד, שיחה אחת – בס"א, ושיחת אחרת – בס"ב ואילך, וכתבו שאחד מהגדולים (שעבר על הספר) הקשה על השייכות הקלושה ביניהם (ע"פ זכרון הנמען שי").

26) ראה גם ליקוט מענות קודש תשמ"ב מענה סב.

27) המענה בשלימותו – לקמן ע' 20-21.

אופן הלימוד ברבים

לימוד לקו"ש ברבים – צריך להיות באופן שהשומעים יבינו השיחה, ואין מקום ללמוד השיחה רק כמו שהיא על אתר, בלי הוספת ביאור משיחות ומקומות אחרים

הוספה למכתב כללי-פרטי מ"מוצש"ק, ט"ו תמוז, ה'תשל"ג" אל הרב אבא הלוי לוי, שכתב שלומד לקוטי שיחות בפני הקהל בכפר חב"ד, ושאל שאולי צריכים להגיד את השיחה אך ורק כפי שהיא כתובה פה במקום, בלי הוספת ביאור משיחות אחרת או מקומות אחרים (אג"ק חכ"ח אגרת ייתתשכט (ע' רנז)):

ובנוגע ללקו"ש – צ"ל באופן ובלשון ובביאור המובן יותר להשומעים, ואין כלל מקום לדייקים שכותבם.

ההערות ומראי מקומות

תכליתם

לתועלת הקוראים נוספו מתחת הגליון מראי מקומות והערות קצרות

(א)

התכלית בציון מראי מקומות היא – נוסף על כללות הענין דעשיית אזנים וסימנים לתורה – שמעורר הלומד לראות בפנים הספרים, שע"ז מיתוסף בהבנת הענין, ופועל שהלימוד יהי' בעיון יותר, כי הלימוד על אתר אינו בעיון כ"כ, ודוקא כשהלימוד הוא במקורות – הלימוד הוא בעיון יותר (ב-ג)

ועוד ענין – בגלל המראי מקומות לומדים דברים נוספים, ובפרט שישנם ציונים לזהר ולתניא כו' [שע"ז ניתוסף בהפצת המעיינות] (ד-ה)

ונוסף לזה, ע"י המראי מקומות מעוררים את הזכות של הספר ובעל המאמר (ו)

א.

בה"פנתח דבר" ללקו"ש ח"ד – ועד"ז ב"הקדמה" ללקו"ש ח"א-ג – כתוב:

פאר דעם נוצן פון די לערנער-לייענער זיינען אויך צוגעגעבן געוואָרן אונטערן טעקסט די מראי מקומות צו די פאַרשידענע געבראַכטע ציטאַטן, און אויך קורצע דערקלערונגס-באַמערקונגען (רוב²⁸ פון זיי פון כ"ק אדמו"ר שליט"א).

ב.

משיחת ש"פ ויחי תשמ"א – בלתי מוגה (שיחוי"ק תשמ"א ח"א ע' 773):²⁹

בנוגע צו די מראי מקומות און הערות אין די שיחות,

וואָס דער עצם ענין פון מציין זיין מאמרי חז"ל, איז ניט כדעת ההמון וואָס ווילן זאָגן אַז מען וויל ווייזן למדות וכו' – מען ליגט ניט אין אַזעלכע ענינים, ועאכו"כ בשעת עס איז נוגע צו מדפיס זיין,

נאָר דער ענין פון מראי-מקומות איז – בכדי אַז בשעת'ן לערנען זאָל מען קענען אַריינקוקן אין די ערטער וואָס מען צייכנט אָן, וואָס דורך דעם וועט פאַרברייטערט ווערן און עס וועט צוקומען אין הבנת הענין וכו'.

(28) התיבות "רוב פון זיי פון כ"ק אדמו"ר שליט"א" – מופיעים רק ב"הקדמה" ללקו"ש ח"ד.

(29) השיחה בשלימותה – לקמן ע' 31 ואילך. וראה שם הערה 40.

ג.

משיחת יום שמח"ת תשי"ט - בלתי מוגה (שיחוי"ק תשי"ט ע' מה):

מען האָט דאָך גערעט פריער בנוגע דעם ענין פון דעם וואָס מען צייכנט אָן מאמרים. בכלל, זינט איך בין געוואָרן אַ מגי' אויף די מאמרים, האָב איך אָנגעהויבן אָנצייכענען מ"מ, די כוונה אין דעם איז געווען, וואָרום בשעת מען לערנט אַ ענין וואָס אויפן אָרט איז דאָ אַלץ בשלימות, טראָגט מען זיך ניט צו אזוי שטאַרק, אָבער בשעת מען בריינגט פון אנדערע ערטער, איז דאָס מערער מען זאָל אַריינקוקן, און מערער אויף לערנען מער בעיין.

ד.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה ניסילעוויטש י"ט שבט תשע"א):

המ"מ - מערער עכ"פ אחדים מהשומעים לראות בפנים, ובמילא לומדים דברים נוספים. ואפילו בשביל א' כדאי הציון. וזהו גם א' הטעמים שמרבים במ"מ (ובמפתחות) בזמן שנתרבה החושך וכו'.

וע"ד המבצעים.

נוסף על דעירובין כא, סע"ב. נד, סע"ב³⁰.

ה.

ר"ד יום ועש"ק, כ"ד שבט, תשמ"ח - לאחר תפילת מנחה בניחום אבלים - בלתי מוגה (דברי משיח תשמ"ח ח"ג ע' 437 - ע"פ סרט הלקטה):

הרה"ג פנחס ש" הירשפרונג: הרבי כותב בליקוטי שיחות³¹ ענין שלם בנוגע לגוים האם ניתנו להם שיעורין.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (בחי"ד): איר לערנט אויכעט די לקוטי שיחות?.

הנ"ל: אני עובר על הכל מהתחלה ועד הסוף. בעיקר הנני נהנה מהמראי מקומות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: דאָס איז דאָך אין אייער - „אתתא בהדי שותא פילכא"³².

הנ"ל: הגמרא דף י"ד במגילה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: פאָר אייך אַ מראה מקום איז דאָך דאָס א...

הנ"ל: אני נהנה, קודם אני מסתכל להיכן מצויין.

(30) בהם מדובר ע"ד עשיית אונים וסימנים לתורה, עיי"ש.

(31) ח"ה ע' 421. ח"י ע' 71. חט"ו ע' 291. ועוד.

(32) מגילה יד, ב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: איך קאך זיך אין דערויף מצד אן אנדער טעם: בשעת ס'שטייט וואָס ס'שטייט אינעווייניק און דאָרט שטייט וואָס איך האָב געזאָגט; באַווייז איך אַז ס'שטייט אין מראה מקום, און אפילו אַז מ'איז ניט מסכים מיט מיר – זאָל מען לערנען דאָס וואָס שטייט דאָרטן, דערוויילע לערנט ער אַ גמרא, לערנט אַ משנה, און לערנט אַמאָל אַ זהר און אַ תניא אויכעט; אין די מראי מקומות איז דאָ פון תניא אויכעט.

1.

משיחת ש"פ בראשית (התוועדות הא' תשמ"א) – בלתי מוגה (שיחוקק תשמ"א ח"א ע' 2-271):

ל. א דריטער טעם פאָרוואָס מ'צייכנט אָן מ"מ, והוא העיקר:

די משנה³³ דערציילט וועגן דעם סדר וואָס איז געווען פאָר שחיטת התמיד: „אמר להם הממונה (צו די וואָס זיינען געווען מיט אים) צאו וראו (על החומה או על הגג – פרש"י) אם הגיע זמן השחיטה (כלומר אם האיר המזרח שהשחיטה פסולה בלילה – פרש"י), הוואה (זה שעלה לגג) אומר ברקאי (לשון צוהר כו'), מתיא בן שמואל אומר (צו די וואָס זיינען געווען על הגג) האיר פני כל המזרח עד שבחברון, והוא אומר הן”.

זאָגט דער ירושלמי³⁴ אויף דעם, אַז דאָס וואָס ער האָט געפרעגט „האיר פני כל המזרח עד שהוא בחברון”, דלכאורה וואָס איז דאָ נוגע צו דערמאָנען חברון – אין זהר³⁵ טייטשט ער אַז „חברון” איז מלשון חיבור וכו', אָבער בפשטות לערנט דער ירושלמי אַז דאָס] איז – דערפאָר וואָס „בא להזכיר זכות אבות”, וואָס די אבות ליגן אין חברון.

דערפון האָט מען אַ הוראה בנדו"ד, אַז ווען מ'ברענגט אָן ענין אין תורה זאָל מען אָנצייכענען דעם מראה מקום (למשל – מסכת סוכה), וואָס דורך דערויף איז מען מעורר דעם זכות פון דער משנה אָדער גמרא אָדער פסוק וועלכן מ'צייכנט אָן, און דער זכות פון דעם וואָס האָט געזאָגט דעם ענין אין תורה.

און דאָס איז אַ הוראה לכאור"א, וואָרום דאָס שטייט אין אַ משנה מפורשת, און וויבאלד אַז דאָס שטייט אין אַ משנה, איז אין דערויף ניט שייך מאַכן אַ טעות, וואָרום „טעה בדבר משנה חוזר”³⁶, און דאָס איז אַ זאך וואָס קומט אָן צו יעדן אידן – אויב ער ווייסט נאָך ניט דערפון דערפאָר וואָס ער קען ניט לערנען, וועט ער זיך מיט אַ וויילע שפעטער דערוויסן דערפון, אָדער מ'וועט אים דערציילן וועגן דעם.

לא. עס ווערט אָבער אַ שאלה בנוגע צו אַ פסוק וואָס אַלע ווייסן אים און וואו ער שטייט – צי מ'דאָרף אויף אים אויך מאַכן אַ מראה מקום. ווי דער פסוק „בראשית ברא

(33) יומא רפ"ג.

(34) יומא פ"ג ה"א. הובא ברע"ב ליומא שם.

(35) ח"א קכב, ריש ע"ב (במהני"ע).

(36) סנהדרין ו, א. וש"נ.

אלקים את השמים ואת הארץ" – צי מ'דארף אָנצייכענען אַז דאָס שטייט אין בראשית א, א?

וואָס אויך באַ מיר איז געווען אַ שקו"ט אין דעם – אָבער נוסף לזה וואָס מצד דעם דריטן טעם הנ"ל אויף אָנצייכענען מראי מקומות (אַז דאָס איז בכדי צו מעורר זיין דעם זכות פון דעם פסוק און פון דעם וואָס האָס עס געזאָגט), דאַרף מען דאָס אויך טאָן אין אַ פאַל וואו אַלע ווייסן וואו דאָס שטייט – קומט צו נאָך אַ טעם פאַרוואָס מ'זאַל דאָס אָנצייכענען:

אויב מ'וועט אָנצייכענען נאָר די מראי מקומות אויף די ענינים וואָס ניט אַלע ווייסן וואו זיי שטייען, און ווען עס קומט צו אַן ענין וואָס אַלע ווייסן וואו דאָס שטייט וועט מען ניט אָנצייכענען דעם מראה מקום – וועט דאָס כאַפּן אַן ענין פון היפך הכבוד פאַר דעם אָרט.

ההערות - רק הערות ותו לא

ההערות – הן כשם: הערות, ותוכנם לשלול פירוש מסולף וכיו"ב, כפי האפשרי בהערה – ותו לא, כלומר, שענינם אינו פס"ד או בירור הענין ומכל הצדדים ובכל הספקות שיכולים להסתעף מזה (א-ב)
 [ומהטעמים לזה – ש]לפעמים אי אפשר לצמצם ולבאר הענין בהערה, שהכל יהי מובן ובלי קושיות, מחמת אריכות הענין וכו' (ג)

א.

מענה ל"ועד להפצת שיחות" בקשר להליקוט דש"פ ויק"פ תשמ"ג (נדפס בלקו"ש חכ"א ע' 250 ואילך), ששאלו מהי הכוונה במה שכ"ק אדמו"ר שליט"א ציין באחת ההערות "הדעות בזה ראה..." , ושקו"ט בארוכה לאיזה ספרים הכוונה (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 561. וש"נ):

חזרתי וכמה פעמים על המובן ופשוט מצ"ע: ההערות – הן הערות ולא פס"ד או בירור הענין ומכל הצדדים ובכל הספקות שיכולים להסתעף מזה. – (ובריבני מקומות גם פנים הלקו"ש כוונתו להתחיל ולבאר צדדי ענין ולא דוקא לפס"ד ולמסקנא סופית ומוחלטת.

וגם בנדו"ד לאחרי ההקדמה (בפנים) שאפשרי כ"כ סברות שהקדושה חלה לתמיד, אבל כדי שתחול צ"ל משכן שלם או גם עם כל כליו, או רק אחרי שלימותו במטרתו (שהקריבו הקרבנות) או גם שירדה שכילה.

שקו"ט בפ"ע – ישנה קדושה הכללית ומעלות בקדושה מחצר להיכל וכו'. חורבן ביהמ"ק במה „נגע” ושלל [להקרבת קרבנות – י"ל שדי מציאות וקדושת חצר (שבו המזבח) קודם שהוקם האה"מ וק"ק (אפילו בפעם הא?)]

במחז"ל בהנ"ל – מה מה"ת ומה מדרבנן

בהמפורש שזהו מה"ת – זהו המשך (הקדושה) שנאמר לפ"ז או ציווי וענין חדש

ועוד ועוד

עפכהנ"ל – יציינו לכהנ"ל (גם להאחרונים) ועוד. וידגישו שזהו רק בתור הערה וכו' וה"ז דרכו דהמנ"ח בפירושו ברוב המצות

ב.

מענה לאי מאנייש שכתב (בתחילת ניסן תשמ"ח): "במכתב כ"ק אדמו"ר שליטי"א מערב שבת קודש ראש חודש ניסן בהערה ד"ה פופצן כתב וז"ל: "דבי קיימא סיהרא באשלמותא – ראה זהר ח"ב פה, א. רטו, א. שמו"ר פט"ו, כו. ובדיוק יותר: אמצע של כ"ט יום י"ב שעות ותשצ"ג חלקים מן המולד (האמיתי – ואכ"מ) – רמב"ם הלי קידוש החודש פ"ו ה"ג (מהשיעורים ברמב"ם דימים אלו – לפי החלוקה דג"פ ליום"). עכ"ל". וילייע דלכאוי אמצע של כ"ט י"ב תשצ"ג הוא ממולד אמצעי למולד אמצעי משא"כ קס"ב³⁷ האמיתי (הנראה לנו בשעת ליקוי ירח כמובא בב"י) באמצע (אבל לא בדיוק אמצע של) מולד אמיתי אי למולד אמיתי ב"י, ובהמשך מכתבו הוכיח כן ע"פ החשבונות דמהלך השמש והירח כו'.

מענה כ"ק אדמו"ר שליטי"א (ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה קעט³⁸. ושי"ג):

ההערות – כשמם הערות ותו לא,

ותוכנם צ"ל לשלול פי' מסולף וכיו"ב כפי האפשרי בהערה.

ההוספה „המולד האמתי” – מתרצת קלאץ קשיא – מה שייך שלימות אור הירח לחשבון אמצעי!?

החשבונות שכותבים – „על הרוב” דקורא הלקו"ש, לא מובנים ובמילא יבלבלום וכו'.

* ואולי צודקים שהי' צורך להוסיף „ואכ"מ” וכיו"ב.

(37) = קיימא סיהרא באשלמותא.

(38) ראה המענה בהמשך לזה – מענה קפ שם.

ג.

מענה להמניחים על שאלתם בהגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחה שהוגהה עבור ה"יתוכן ענינים" לש"פ ויקהל-פקודי תשכ"ג:

במכתבם שקו"ט וביארו בדרך אפשר את כוונת כ"ק אדמו"ר שליט"א במה שתיקן בס"ד - ובהמשך מכתבם כתבו:

"אם זה נכון? גם אם נכון, חסר עדיין הביאור מפני מה ענין סכום השוה ולא כפי נדבת לבו, שייך למעלת הקב"ע שמצד עצם ממש, וענין השתתפות הטף שייך למעלת ההבנה המבטאת את העצם?

בהיות שכללות השאלה (הסתירה מכאן לפי תשא) פשוטה ביותר, והרבה קוראים יעמדו על זה - אולי אפשר לבאר זאת בקצרה עכ"פ, ונסדר זאת בהערה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשכ"ג מענה קפ. ושי"ט):

בוחרים בענינים הכי מסונפים וכי מסובכים, מערבים פרטי הענין עם כללותו וכוונתו ותכליתו וההכנה אליו -

ולאח"ז רוצים שיהי' הכל מובן ובלי קושיות ויתבאר הכל . . בהערה!!

ואולי תהי' שעת הכושר בהתועדות דש"ק הבע"ל לבאר בהנ"ל

יש להבין הנ"ל (וזה אפשר לצמצם בהערה) מהדין ע"פ נגלה - איך באים ל"ושכנתי בתוכם" - שזהו ג"כ תכלית המשכן.

[ראה בהמשך המענה - ביאור הענין ע"פ סדר עבודת האדם בנגלה דתורה, עיי"ש].

הגהת המראי מקומות

כתיבת המראי מקומות אינו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, כי אם שסומך על המניח שציין המראי מקומות בלי שגיאה; אבל כ"ק אדמו"ר שליט"א מגי', מזמן לזמן, את המראי מקומות

משיחת ש"פ ויחי תשמ"א - בלתי מוגה (שיחוי"ק תשמ"א ח"א ע' 5-773)³⁹:

(39) כ"ה בהנחה של ועד הנחות התמימים. וברשימה נוספת כל זה נשמט, ובמקומו נכתב (בנוגע הלקו"ש): "שטעלט זיך דער שואל אין דער הערה און בריינגט פון תשובות ר' אברהם בן הרמב"ם,

טז. בנוגע צו די מראי מקומות און הערות אין די שיחות,

וואָס דער עצם ענין פון מציין זיין מאמרי חז"ל, איז ניט כדעת ההמון וואָס ווילן זאָגן אַז מען וויל ווייזן למדות וכו' – מען ליגט ניט אין אַזעלכע ענינים, ועאכו"כ בשעת עס איז נוגע צו מדפיס זיין,

נאָר דער ענין פון מראי־מקומות איז – בכדי אַז בשעת'ן לערנען זאָל מען קענען אַרײַנקוקן אין די ערטער וואָס מען צייכנט אָן, וואָס דורך דעם וועט פאַרברייטערט ווערן און עס וועט צוקומען אין הבנת הענין וכו'.

וואָס רובם ככולם (אָדער כולם) פון די ענינים וואָס רעדן זיך זיינען גענומען פון דברי רבותינו נשיאינו, און פון תושב"כ און תושב"פ און מדרשים וכו' –

איך האָב כמה פעמים געזאָגט אַז עס איז לאו דוקא אַז איך אַליין דאַרף אויפּעפענען דעם קונקורדנצ'ן לתנ"ך צי דעם מפתח מאמרי רז"ל, און מציין זיין די מראי־מקומות – דאָס קען טאָן אויך אַן אַנדערער (אויב ער וויל זיך פאַרלאָזן אויפן קונקורדנצ'ן אַז עס איז דאָרטן געדרוקט ריכטיק), און מ'פאַרלאָזט זיך אויף אים אַז מסתמא האָט ער מעתיק געווען אָן אַ שגיאה.

יז. פאַרוואָס האָב איך ניט מפרסם געווען ביז יעצט אַז איך בין ניט דער וואָס שרייבט די מראי־מקומות?

איז דאָ אַ דוגמא אויף דעם פון ביהמ"ק (וואָס כאָטש אַז ח"ו צו גלייכן זיך צו דוד ושלמה און צום ביהמ"ק – איז אָבער אַלס אַ דוגמא):

באָ בנין ביהמ"ק האָבן געאַרבעט „שלשים אלף איש“⁴⁰ וכו', און עס האָבן אויך געהאַלפן גוים, חירם מלך צור וכו'⁴¹, און עס זיינען געווען כמה מיני עבודות, ברענגען העלצער וכו' און די אַלע עבודות האָבן גענומען אַ משך זמן, און אעפ"כ רופט מען דאָס ניט אָן על שמם נאָר ע"ש דוד ושלמה, און מען זאָגט אַז אָן זיי קען גאַרניט זיין דער בנין הבית.

ועד"ז בעניננו: כאָטש אַז איך בין ניט דער וואָס שרייבט די מראי־מקומות – אעפ"כ בין איך דאָס ניט מחוייב צו מפרסם זיין.

ובפרט אַז מזמן לזמן איז מען מגי' די מראי־מקומות,

וואס דארטן פּרעגט ער די זעלבע שאלה . . און ער פאַרענטפּערט אין דער תשובה באופן אחר (ווי אין לקו"ש) . .

”בשעת זי איז אגעדרוקט געווארן, איז אישתימית' די תשובות ר' אברהם בן הרמב"ם, ווארום אויב ניט וואלט איך דאס אנגעצייכנט אין די מראי מקומות.

”אבער מען מוז אנקומען צום ביאר וואס האט זיך גערעדט אין לקו"ש. עיי"ש מה שנתבאר בזה.

(40) מ"א ה, כז.

(41) שם, טו ואילך.

איז אע"פ אז מען איז דאָס ניט אַלעמאַל מגי', היות אָבער אַז מזמן לזמן איז מען מגי' – קען מען זיך פאַרלאָזן אויף דער חזקת כשרות⁴² פון די וואָס שרייבן דאָס.

מקומות שמבוארים להיפך

לפעמים מצויין גם למקומות שבהם מבואר באופן אחר מהמבואר, או אפילו הפכו – בכדי להוסיף בשלימות הענין (א)

בכמה מקומות צויין למקומות שבהשקפה ראשונה אינם שייכים להמבואר, בכדי שהלומדים ילמדו בעיון יותר ויחפשו השייכות בין הענינים (ב)

א.

ממענה למערכת "חידושים וביאורים בש"ס" שכתבו כמה שאלות בסימנים א-ה (ליקוט מענות קודש תשל"ח מענה רלח. וש"ס):

בהציונים ומ"מ, לפעמים מצוין גם למקומות במדובר באופן אחר מבפנים או גם – הפכו, בכדי להוסיף בשלימות הענין.

ב.

משיחת יום שמח"ת תשי"ט – בלתי מוגה (שיח"ק תשי"ט ע' מה ואילך):

מען האָט דאָך גערעט פריער בנוגע דעם ענין פון דעם וואָס מען צייכנט אָן מאמרים. בכלל, זינט איך בין געוואָרן אַ מגי' אויף די מאמרים, האָב איך אָנגעהויבן אָנצייכענען מ"מ, די כוונה אין דעם איז געווען, וואָרום בשעת מען לערנט אַ ענין וואָס אויפן אָרט איז דאָ אַלץ בשלימות, טראָגט מען זיך ניט צו אַזוי שטאַרק, אָבער בשעת מען בריינגט פון אַנדערע ערטער, איז דאָס מעורר מען זאָל אַריינקוקן, און מעורר אויף לערנען מער בעיון.

אַז איך האָב געזען אַז דאָס העלפט ניט, בין איך איינגעפאַלן אויף אַ נייע המצאה, און איך האָב אָנגעהייבן אָנצייכענען אַזוינע ערטער וואָס אויבן אויף, במושכל הראשון, קומט גאָר אויס אַז עס האָט ניט קיין שייכות צו דעם ענין המבואר בפנים המאמר, וואָרום במושכל ראשון איז גאָר דאָרטן אַ אַנדער ענין, בכדי אַז דאָס זאָל אפשר געבן אַ תשוקה צו נאָכקוקן, און פּרעגן ביאור על שייכות הענינים.

(42) ראה רמב"ם הל' קדה"ח פ"ב ה"ב.

דערוויילע האָט דאָס אויך ניט געהאַלפן, און אויך באַ די וואָס עס האָט יע אויפגעטאַן אַ תועלת אין הוספה בלימודם בעיון, איז דאָס אָבער אויך אין אַ קליינע מאָס. אמנם, אַזוי ווי עס שטייט לגבי אַ אַנדער ענין, אַז כ"ז ס'איז נאָך ניט דורך קיין הונדערט יאָר קען מען האָפן אַז דאָס וועט בריינגען דעם תועלת הנרצה.

אי הפירוט של כמה ציונים

כאשר מציינים לספרים, ובפרט לספרי כינוס דכו"כ מחברים (כשדי חמד וכיו"ב) – מובן ש(ברוב המקומות) אין מפורטים בהערה המקומות שהובאו בספרים אלה

ממענה למערכת "יחידושים וביאורים בש"ס" שכתבו כמה שאלות בסימנים א-ה, ובין השאר, למה לא צויין ופורט בסימן א', בהענין דלדעת כמה אחרונים גם הרמב"ם ס"ל כלל דהט"ז שמה שמפורש בתורה להיתר אין כח ביד חכמים לאסור – שכן כתב הכסף משנה הל' מלכים פ"ג ה"ז (ליקוט מענות קודש תשל"ח מענה רלח. ושי"ט):

כשמצוין המקור לספרים ובפרט לספרי כינוס דכו"כ מחברים (כשדי חמד וכיו"ב) – מובן ש(ברוב הפעמים) אין מפורטים בהערה המקורות שהובאו בספרים אלה – ולכן גם לא צויין ופורט הכסף משנה שהעירו עליו, כיון שהובא בהחתם סופר ושקו"ט בו ובארוכה בשדי חמד בהמשך דבריו שהובא בהערה.

פרק ב

מסגרת ההוצאה לאור

"תוכן ענינים" (לקו"ש חלקים איד)

הסגנון והיעד

שיחות המבארות הנהגת הנשיאים וכיו"ב – אינם מתאימים ל"תוכן ענינים" (א)

שיחה שישנו כבר בליקוט שלפניו, או שאינו שייך כ"כ לזמן הוצאתה לאור (אלא לזמן אחר בשנה) – אין להכניסו בהליקוט (ב-ג)

אין להדפיס ריבוי שיחות ומכתבים בליקוט אחד, אלא הליקוט צריך להיות בכמות הרגילה (ד)

א.

בעלי הגהה של ה"פתח דברי" ד"תוכן ענינים בדא"ח"י לש"פ תזריע תשי"ט, הכניסו המניחים שיחה המבארת הנהגת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ני"ע בעת אמירת ברכות (שלא הי' חוגר אבנט, והי' מביט מחוץ לחלון וכו').

כ"ק אדמו"ר שליט"א העביר קו מחיקה על כל השיחה ובצידו ציין חץ וכתב (תשורה גרינבוים ב' ניסן תשפ"ד):

פשוט שאי"ז מתאים לתוכן ענינים⁴³

ב.

בעלי הגהה ד"תוכן ענינים" לש"פ תבוא תשח"י מחק כ"ק אדמו"ר שליט"א שיחה שלימה וכתב (תשורה לאבקאווסקי כ"ח סיון תשפ"ד):

כבר ישנו בליקוט שלפ"ז

43) ולהעיר, שכו"כ פעמים הכניסו המניחים שיחה שכבר הוגה על מנת להדפיסו בה"תוכן ענינים", ואעפ"כ, נוסף לכך שכ"ק אד"ש הגי' את השיחה פעם נוספת, הרי, כ"ק אד"ש העביר לפעמים קו מחיקה על קטעים וסעיפים שלמים, כנראה, בגלל שלא היו מתאימים כ"כ להחוצה (ראה "עלי הגהה" חוברת קנא, קנב. ועוד).

ולהעיר מלשון הפתחי דבר לה"תוכן ענינים": "הננו מוציאים לאור ענינים המתאימים לחזור בבתי כנסיות".

ג.

מענה להמניחים על מכתבם בקשר ל"תוכן ענינים" לשי"פ בא תשי"ט ("עלי הגהה" חוברת קסג):

במכתבם כתבו (בין השאר): "השיחות שבדעתנו להו"ל לשי"פ בא ויו"ד שבת הבעלי"ט נעתקו: א) סעיפי א-ד משיחת אחשי"פ תשי"ב. ב) סעיפי ה-יא משיחת שי"פ ויקהל פקודי תשי"ב. ג) [סעיפי] יב-יח משיחת אחשי"פ תשט"ו. (פרט לסעיף יג שהוא גם משיחת שי"פ ויק"פ תשי"ב). ד) יט-כד משיחת יו"ד שבת תשי"ד . . .".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את מה שכתבו: "ג) [סעיפי] יב-יח", מחק את האות "ג", וכתב:

שייך לחה"פ ביותר

ד.

מענה להמניחים על מכתבם בקשר ל"תוכן ענינים בדא"ח לחזור בבתי כנסיות" לשבת הגדול תשח"י ("עלי הגהה" חוברת קפ):

[1] במכתבם כתבו: "השיחות שאנו חושבים להו"ל לשבת הגדול הם: . . . [שיחות שצריך להגיהם (היינו לבד השיחה בדבר חלוקת המצה) הם רק ד' עמודים. אם אפשר להוסיף המכתבים שנכתבו לחגה"פ . . .]".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

צ"ל בכמות הרגילה

והשאר – בליקוט הבא.

[2] בסיום המכתב, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

לתקן – להורות – השגיאות מליקוט הקודם (במפתח ועוד)

הדפסתם כ"לקוטי שיחות"

הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר להדפסת השיחות ד"תוכן ענינים" בדפוס, שיצאו לאור מחגה"ש תשח"י עד חגה"ש תשי"ט: בחירת השם „לקוטי שיחות“, בכדי שיבחינו שאינו ספר השיחות דכ"ק אדמו"ר מהור"י צ; להוציאו לאור ע"י צאגו"ח; והוראות נוספות (א-ד)

ה„תוכן ענינים" שיצאו לאור מחג השבועות תשח"י עד חג השבועות תשי"ט, נדפסו בלקו"ש חלקים א'ב (ה-ו)

ה"תוכן עניינים" שיצאו לאור משבת בראשית תשכ"ג עד שבת בראשית תשכ"ד, לכבוד שנת הק"ן להסתלקות אדה"ז – נדפסו בלקו"ש חלקים ג'ד (ז)

א.

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" מתחילת תשי"ט (ליקוט מענות קודש תשי"ט מענה קכט):

[1] במכתבם כתבו: "הננו מודיעים בזה כי בעזה"י התחלנו לסדר בדפוס השיחות . . והננו מצרפים בזה דוגמא מכמה עמודים. ושאלתנו אם סדור הפסקאות והעמודים מתאימים".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "ושאלתנו אם", וכתב:

צ"ל באופן שיבחינו שאינו ס' השיחות דע"ע (הקעפלאך „ליקוטי שיחות" וכיו"ב)

[2] במכתבם כתבו: "כך שאלתנו בנוגע ציוני האותיות, שעפ"י רוב מביאים בסדרה א' איזה שיחות מזמנים שונים, אם הא"ב יומשך בכל הסדרה, או בכל שיחה להתחיל א"ב חדש".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "או בכל שיחה להתחיל א"ב חדש", והשאיר את התיבות "אם הא"ב יומשך בכל הסדרה".

ב.

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו (במוצש"ק תולדות, ג' כסלו, תשי"ט):

"בשם הנאספים בהתועדות מלוח מלכה של צעירי אגודת חב"ד במוצאי ש"ק פ' תולדות אנו פונים בזה לכ"ק אדמו"ר שליט"א בבקשתנו הלבבית לקבל ליום י"ד כסלו, תשי"ט - יום מלאות שלושים שנה לחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א עם הרבנית שתליט"א לאויוש"ט - את מתנתינו, והיא: החלטתנו להוציא לאור על חשבוננו את:

. . . (ג) לקוטי שיחות שיוצאים לאור לפרשיות השבוע - חגה"ש תשח"י - חגה"ש תשי"ט".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (בין השאר) (ליקוט מענות קודש תשי"ט מענה קמ):

סימן בעיגול את מה שכתבו: "לקוטי שיחות שיוצאים לאור לפרשיות השבוע - חגה"ש תשח"י - חגה"ש תשי"ט", וכתב:

[לקוטי שיחות שיוצאים לאור] ע"י צאגו"ח [לפרשיות השבוע - חגה"ש תשח"י - חגה"ש תשי"ט]

שהרי, כנ"ל, זהו יו"ל ע"י צאגו"ח וענינים

ג.

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו (בליל ג' דחנוכה תשי"ט):
 "בקשר עם הדפסת ספר "ליקוטי שיחות", אנו שואלים, אם אפשר להתחיל
 בהדפסת השיחות (שכבר יצאו לאור) כמו שהם, ולסדרם בשני טורים" (ליקוט
 מענות קודש תשי"ט מענה קמב):

הרי צ"ל ענין שלם – ומה תועלת בהתחלה כשאח"כ יוצרכו לחכות עם הסיום וההו"ל
 כמה חדשים.

ד.

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו (בכ"ז כסלו תשי"כ): "הננו
 להודיע שר' אוריאל שי' צימער הכין את "תוכן ענינים" של שיחות כ"ק אדמו"ר
 שליט"א על חומש בראשית, וגם ר' שמואל שי' זלמנוב כבר עבר על זה, ויש
 בדעתנו למסרו לבית הדפוס להתחיל בסידורו, והננו שואלים באיזה צורה
 לסדרו, ואולי נכון לסדרו בדוגמת ספר השיחות - תורת שלום" (ליקוט מענות
 קודש תשי"כ מענה ז):

ייתייעצו ביניהם ויחליטו בטוב.

ה.

ב"הקדמה" ללקו"ש ח"א, הנושא את התאריך "י"א ניסן ה'תשכ"ב,
 ברקולין, נ.י.", יוצא לאור ע"י "צעירי אגודת חב"ד המרכזית", כתוב:

אָנהויבס יאָר תשי"ט – אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם דרייסיק־יאָריקן חתונה יובל פון
 כ"ק אדמו"ר שליט"א – איז די הנהלה פון צעירי אגודת חב"ד צוגעטראַטן צו די
 פאַרבאַרייטונגען אַרויסצוגעבן אין דרוק אַ זאַמלונג פון שמועסן – שיחות קודש –
 וואָס כ"ק אדמו"ר שליט"א האָט געזאָגט ביי פאַרשידענע התועדות – שבת מברכים,
 יום טוב און אַנדערע חסידישע צוזאַמענקונפטן – אין פאַרלויף פון די יאָרן תשי"ב
 תשי"ט.

אויף אַ התועדות חברים פון צעירי אגודת חב"ד, צו דער דאָזיקער חתונה־יובל־
 געלעגנהייט, איז דאָן באַשלאָסן געוואָרן אָפצודרוקן די אויבנדערמאָנטע שיחות־
 זאַמלונג אויף אייגענע קאַסטן דורך גלייכער ביישטייערונג פון יעדן מיט־באַטייליקטן
 חבר. דער דאָזיקער באַשלוס – צוזאַמען מיט אַ בקשה עס אָנצונעמען ווי אַ מתנה פון
 צעירי אגודת חב"ד – איז שריפטלעך איבערגעגעבן געוואָרן צו כ"ק אדמו"ר שליט"א
 אין יום היובל – י"ד כסלו תשי"ט, וועלכע איז צו אונזער פרייד אָנגענומען געוואָרן
 לרצון, און מיר האָבן באַקומען הסכמתו וברכתו הקדושה.

די דאָזיקע שיחות זיינען פריער דערשינען – מימיאָגראַפירט – אין פאַרלויף פון חג
 השבועות תשי"ח ביז חג השבועות תשי"ט – אין איינצלנע וועכנטלעכע קונטרסים,

לויט די סדרה פון יעדע וואָך. אין דעם זעלבן סיסטעם זיינען די שיחות אויך אויסגעשטעלט געוואָרן אין דרוק.

.. צוליב פאָדשידענע אורזאָכן האָבן זיך די הכנות צום דרוק היפש פאַרצויגן. אָבער בע"ה איז אונז גענדלעך געלונגען צו באַוועלטיקן אַלערליי שוועריקייטן, און מיט טיפער אינערלעכער פרייד פאַרצייכענען מיר די דערשיינונג פון דאָזיקן ערשטן שיחות-באַנד – וואָס אַנטהאַלט די שיחות אויף די חומשים בראשית, שמות און ויקרא.

דער ערשטער ספר השיחות ערשיינט צום יום הבהיר י"א ניסן, דער זעכציקסטער יום הולדת פון כ"ק אדמו"ר שליט"א ד' יאריך ימיו ושנותיו בטובה ומתיקות וינהיג את כל ישראל בכלל ואת אנ"ש בפרט בהצלחה מרובה עד בוא משיח צדקנו בב"א.

אונזער שטאַרקסטע האַפענונג להשם יתברך אַז אין דער נאָענטסטער צוקונפט וועלן דערשיינען אויך די איבעריקע טיילן פון ספר השיחות.

1.

בי"הקדמה" ללקו"ש ח"ב, הנושא את התאריך "כי מנחם אב, ה'תשכ"ב, ברוקלין, נ. י.", כתוב:

מיט אינערלעכער פרייד און שבח להשי"ת גיבן מיר אַרויס דעם צווייטן באַנד פון די „לקוטי שיחות“, אויף די חומשים במדבר און דברים, פון כ"ק אדמו"ר שליט"א.

דער ערשטער באַנד, אויף די חומשים בראשית, שמות און ויקרא, איז דערשינען צום זעכציקסטן יום הולדת פון כ"ק אדמו"ר שליט"א, י"א ניסן הייִנאָר.

ווי שוין געזאָגט אין דער הקדמה פון ערשטן באַנד, זיינען די דאָזיקע שיחות דערשינען צום ערשטן מאָל – אין אַ מימיאָגראַפישער פאַרם – אין איינצלנע, וועכנטלעכע קונטרסים, לויט די סדרות פון די וואָכן, אין פאַרלויף פון יאָר: חג השבועות תשי"ח – חג השבועות תשי"ט.

* * *

.. אונזער שטאַרקסטע האַפענונג להשם יתברך, אַז אין דער נאָענטער צוקונפט וועלן מיר זוכה זיין צום דערשיינען פון מאמרים – דרושי חסידות – און פיל אַנדערע שיחות פון כ"ק אדמו"ר שליט"א, אויף וועלכע עס וואַרטן מיט אומגעדולד טויזנטער אידן, און באַזונדערס חסידים, איבער דער גאַרער וועלט.

2.

בי"הקדמה" ללקו"ש ח"ג, הנושא את התאריך "כי"ח טבת, ה'תשכ"ד, ברוקלין, נ. י.", יוצא לאור עיי "צעירי אגודת חב"ד המרכזית",

- ועד"ז בי"הקדמה" ללקו"ש ח"ד, הנושא את התאריך "יא ניסן, ה'תשכ"ד, ברוקלין נ.י." -

כתוב:

מיט גרויס פרייד און דאָנק להשי"ת גיבן מיר אַרויס דעם דריטן באַנד (ספר שני, כרך ראשון) פון די „לקוטי שיחות" – אויף די חומשים בראשית, שמות, ויקרא – פון כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ווי די שיחות פון די ערשטע צוויי בענדער, זיינען אויך די שיחות פון אָט־דעם כרך דערשינען צום ערשטן מאָל – אין אַ מימיאָגראַפישער פאַרעם – אין איינצעלנע, וועכענטלעכע קונטרסים, לויט די סדרות פון די וואָכן, אין פאַרלויף פון יאָר תשכ"ג (שבת בראשית תשכ"ג – שמחת תורה תשכ"ד), דער הונדערט און פופציקסטער יאָר פון הסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן, בעל התניא והשו"ע זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע (כ"ד טבת תקע"ג).

. . עס געפינט זיך אין דרוק אויך דער פערטער באַנד – ספר שני, כרך שני – (אויף די חומשים במדבר, דברים, פרקי אבות און הוספות, ווי אויך אַ מפתח ענינים, פסוקים וכו') וואָס וועט דערשינען גאָר בקרוב אי"ה.

ליקוטים (לקו"ש ח"ה ואילך)

תוכן השיחות

השיחות שנדפסו בלקו"ש ח"ה ואילך – חלק גדול וחשוב מהם מכילות ביאורים על פרש"י עה"ת, שביסודם הוא הכלל הידוע של רש"י "ואני לא באתי לפרש אלא פשוטו של מקרא" (א-ד)

א.

בי"הקדמה" ללקו"ש ח"ה, ועד"ז - בקיצור - בי"הקדמה" ללקו"ש ח"ו-ז, כתוב:

די שיחות וואָס דערשיינען אין אָט דעם באַנד (ווי אין די איבעריקע בענדער פון דאָזיקן ספר, וואָס וועלן אי"ה נאָכפּאָלגן) צייכענען זיך אויס מיט באַזונדערער חשיבות און הוד התורה: זיי אַנטהאַלטן, אין גרעסטן טייל, ביאורים אויף פירוש רש"י על התורה, אין וועלכע ס'קומט צום פולן אויסדרוק דער גרונטיק-באַלייכטנדיקער דרך פון כ"ק אדמו"ר שליט"א אינעם לערנען און אויסטייטשן די פירושי רש"י.

דער הויפט יסוד פון אָט די ביאורים – ווי כ"ק אדמו"ר שליט"א האָט פיל מאָל באַטאָנט – איז באַזירט אויפן כלל וואָס רש"י אַליין דריקט אויס בנוגע זיין פירוש: „ואני לא באתי אלא לפשוטו“². דאָס מיינט: די פירושי רש"י שטעלן מיט זיך פאַר בעיקר דעם פשוט'דיקן וועג פון לערנען און פאַרשטיין די פסוקי התורה. ביז זיי זאָלן, אין ליכט פון פירוש רש"י, ווערן פאַרשטאַנדיק אפילו פאַר אַ קינד וואָס הויבט אָן לערנען חומש (פאַר אַ „בן חמש למקרא“, ווי די משנה זאָגט³). און אָט דער דרך הפשט פון רש"י (און ווי אַזוי זיין יעדער וואָרט פירט „לפשוטו“ של מקרא), ווערט אויספירלעך און אַלזייטיק באַלויכטן אין די דאָזיקע ביאורים.

אין די שיחות ווערט אַרויסגעבראַכט די גאונות פון רש"י דוקא אין דעם דרך הפשט, לויט'ן באַוואוסטן כלל „נעוץ תחלתן בסופן“⁴ (דער „אנהויב“ – אין אונזער פאַל, די גרויסקייט פון רש"י – שטעקט דוקא אינעם „סוף“ – אין דעם לימוד פאַר אַ „בן חמש למקרא“).

אויסער דעם דרך הפשט פון פרש"י, ווערן אין די שיחות אויך אָנגעוויזן און אויפגעקלערט פיל פון די „ענינים מופלאים“⁵ וואָס זיינען איינגעהילט אין יעדן וואָרט פון רש"י – אויך ענינים פון אַנדערע חלקים פון „פרד"ס“ התורה, ביז דעם חלק הסוד, „ינה של תורה“⁶.

(אין אָט די שיחות זיינען אויך איינגעפלאַכטן אַ גרויסע צאָל כללים פון פירוש רש"י על התורה, ווי אויך אַנווייזונגען אין סדר הלימוד בכלל. וברצות ה' האָפן מיר צו געבן די דאָזיקע כללים באַזונדער, אין אַ קאַנצענטרירטער פאַרם, אין אַ באַזונדער באַנד).

די דאָזיקע שיחות מיט ביאורים אויף פירש"י האָט דער רבי שליט"א אָנגעהויבן זאָגן ביי זיינע אָפטערע התועדויות (יעדן שבת) אין יאָר ה'תשכ"ה – נאָך דער הסתלקות פון זיין מוטער, הרבנית הצדקנית מרת חנה נ"ע שניאורסאהן בת הרה"ג הרה"ח ר' מאיר שלמה ע"ה יאנאווסקי⁸. און ס'איז אונז געגעבן געוואָרן אָט דער זכות אויך אויף די אַלע שפעטערדיקע יאָרן: זינט דאָן הערט מען פון רבי'ן שליט"א – ביי יעדער „פאַרברענגען“ פון אַ שבת, און אָפטמאָל אויך אַ יומא דפגרא אין די אַנדערע טעג פון וואָך – אַ ביאור אויף פירש"י פון דער פרשת השבוע.

ס'איז כדאי צו באַמערקן, אַז דער „דרך הפשט“ פון די ביאורים אין פירש"י וואָס דער רבי שליט"א האָט געזאָגט אין די שפעטערדיקע יאָרן, איז פיל פשטות'דיקער ווי דער „דרך הפשט“ וואָס אין די שיחות פון יאָר תשכ"ה, ובפרט – אין גאָר די ערשטע שבתים. וואָרום, כידוע, איז אויך אין פשט גופא פאַראַן פאַרשידענע אופנים.

(1) רש"י בראשית ג, ח. כד. וראה לקמן ע' 1 הערות 2-1.

(2) און דאָס וואָס פיל מפרשי רש"י – ווי דער רא"ם, מהר"ל מפראָג און נאָך – זיינען מבאר פירש"י אויך לויט אַנדערע חלקי התורה, ווי רמז און דרוש – איז עס דערפאַר וואָס יעדער חלק פון תורה איז כלול אויך פון אַלע אַנדערע חלקים. און די מפרשים זיינען מסביר געוויסע אַנדערע חלקי התורה וועלכע זיינען כלול אין פשט.

(3) אבות פ"ה מכ"ב.

(4) ספר יצירה פ"א מ"ז.

(5) של"ה במס' שבועות שלו, קפא, א.

(6) לשון אדה"ז („היום יום“ ע' כד). וראה לקמן ע' 1 הערות 3-5.

(7) אין די ערשטע צייטן האָט דער רבי שליט"א מסביר געווען איין פירש"י (פון די ערשטע פסוקים) ביי יעדער התועדות. דערנאָך האָט זיך איינגעשטעלט דער סדר צו מסביר זיין יעדן שבת צוויי פירושי רש"י – דעם ערשטן און לעצטן פון פרשת השבוע.

(8) נסתלק געוואָרן ש"פ וילך, ו' תשרי תשכ"ה, „בעלות המנחה“.

ב.

ביהקדמה" ללקו"ש ח"י-יד כתוב:

חלק גדול מהשיחות שבכרך זה הוא (בדומה לכרכים שבספר השלישי של לקו"ש) ליקוט ביאורים לפירש"י עה"ת שביסודם הוא הכלל הידוע של רש"י: „ואני לא באתי לפרש אלא פשוטו של מקרא“; וכמבואר בפרטיות בהקדמה לחלק ה' (כרך ראשון של ספר שלישי) – ספר בראשית.

ג.

ביהקדמה" ללקו"ש חט"ו – ועד"ז ביהקדמה" ללקו"ש חט"ז-י"ח – כתוב:

חלק חשוב⁴⁴ מהשיחות שבכרך זה הוא (בדומה להכרכים שבספר השלישי והרביעי של לקו"ש) ביאורים לפרש"י עה"ת, שביסודם הוא הכלל העיקרי דפירש"י אלה, שהודיעו רש"י בתחלת פירושו וחזר והודיעו כמה פעמים „אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא“; וכמבואר בפרטיות בהקדמה לחלק ה'⁴⁵ – ספר בראשית.

ד.

בי"הקדמה" ללקו"ש חיי"ט-כ"ד כתוב:

חלק מהשיחות הוא – ביאורים לפרש"י עה"ת, שביסודם הוא הכלל העיקרי דפירש"י זה, שהודיעו רש"י בתחלת פירושו וחזר והודיעו כמה פעמים „אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא“; וכמבואר בפרטיות בהקדמה ללקוטי שיחות חלק ה'³ – ספר בראשית.

(5) ראה גם ספר „כללי רש"י“ (שנזכר בהקדמה שם) בעריכת הרב טובי' שי' בלוי (קה"ת, כפר חב"ד, תשמ"ז).

ההוצאה לאור של "לקוטי שיחות"

הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר להדפסת לקו"ש ח"ה – שידפיסו השיחות לפי פרשיות, ולא לפי סדר הוצאתה לאור (א)

הליקוטים שיצאו לאור במשך השנים תשל"ל-תשל"א (וחלקם בתשכ"ט) – יצאו לאור בלקו"ש חלקים ה"ט; ועוד (ב)

הליקוטים שיצאו לאור (בלה"ק) במשך השנים תשל"ג-תשל"ד, שנת השבעים לכ"ק אדמו"ר שליט"א (וחלקם בתשל"ה) – יצאו לאור בלקו"ש חלקים י"ד (ג-ד)

הליקוטים שיצאו לאור במשך השנים תשל"ו-תשמ"מ (ובתשרי תשמ"א) – יצאו לאור בלקו"ש חלקים ט"ו-י"ט (ה)

השיחות על פרקי אבות שיצאו לאור בין פסח לעצרת שנת תשל"ט (ושיחה א' – בתשמ"מ) – נדפסו בלקו"ש חיי"ז (ו)

השיחות על אגרת התשובה שיצאו לאור מכ"ף אב תשל"ט עד ר"ה – נדפסו בלקו"ש חיי"ט (ז)

(44) ב"הקדמה" ללקו"ש חט"ז ואילך הלשון הוא: "חלק גדול מהשיחות כו".

(45) ב"הקדמה" ללקו"ש חט"ז (ועד"ז בכרכים הבאים) צויין כאן: "ז"ע יצא לאור ספר "כללי רש"י" (שנזכר בהקדמה שם) בעריכת הרב טובי' שי' בלוי (קה"ת, כפר חב"ד, תשמ"ז).

הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א שיוציאו לאור לקו"ש ח"כ – הכולל הליקוטים שיצאו לאור בשנת תשמ"ג – „באופן שילמדו בו עוד בזמן דקריאת ספר בראשית" דאותה שנה (ח-יא)

הליקוטים שיצאו לאור במשך השנים תשמ"א-תשמ"ג (ובתשרי תשמ"ד) – יצאו לאור בלקו"ש חלקים כ"כד (יב)

הליקוטים שיצאו לאור במשך השנים תשמ"ד-תשמ"ו (ובתשרי תשמ"ז) – יצאו לאור בלקו"ש חלקים כ"ה-כ"ט (יג)

א.

מענה להת' שלום יעקבסאן שכתב (בה' אדר תשל"ב):

"מכיון שמכנינים אנו לדפוס הספר לקוטי-שיחות, ורוצים אנו למסור א"ז להדפיס בעוד איזה שבועות (שיהי' מוכן לכבוד י"א ניסן הבעל"ט),

- וישנם איזה סברות איך לסדרם בהכרכים; ישנם סברות לעשות השיחות דשנת תשי"ל ודתשלי"א - ביחד, היינו שיהי' כך א' המכיל כל השיחות שי"ל ע"ס בראשית (הן בשנת תשי"ל והן בתשלי"א), וכן ע"ס שמות, וכו'.

ולאיך, ישנם סברות לעשותם בהסדר כפי שיצאו-לאור, שהשיחות שי"ל בשנת תשי"ל יודפסו בפ"ע, ואח"כ יודפסו השיחות שי"ל בשנת תשלי"א בפ"ע [ע"י הד' כרכים הראשונים דהלקו"ש - אבל עכשיו לא יכנסו השיחות של שנה א' בשני כרכים כמו אז, אלא סיועט דארפן זיין: בראשית, שמות - כך בפ"ע; ויקרא, במדבר - כך בפ"ע; דברים, הוספות, מפתחות וכו' כך בפ"ע; וכן השיחות שי"ל בשנת תשלי"א].

(כפי שכבר כתבנו פעם, דהיות שבהשיחה לפי בראשית תשלי"א נתבאר הפירש"י הראשון עה"ת, ומבואר בה דהיות שרש"י לא כתב הקדמה לפירושו, מסתבר לומר שפירושו הראשון מרמז אופן דרכו בפירושו עה"ת - לכן חושבים אנו להדפיס שיחה זו בתחלת הכרך דשנת תשי"ל, בכדי שתהי' כעין "אריינפיר" להביאורים בפירש"י הנדפסים בשאר הספר, ובהכרכים שלאח"ז. (ובתחלת הכרך דשנת תשלי"א - חושבים אנו להדפיס השיחה שי"ל לפי בראשית תשלי"ב).

ושואלים אנו את דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א, אם לעשות דשנת תשי"ל ותשלי"א ביחד, או לעשות כל שנה בפ"ע, וכמו הד' כרכים הראשונים דהלקו"ש?.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ג ע' 145. ושי"ת):

הרי עיקר הכוונה לתועלת הקוראים וכו' (ולא להודיע מתי הו"ל כו') ולכן מובן שצ"ל צירוף (ענינים ו) פרשיות.

בכרכים שנתנו לי מכבר - מכורך גם דשנת תשי"ל.

מדפיסים גם באהקת"ו (בלה"ק)

המתדברים ביניהם? מהיר

ב.

ביהקדמה" ללקו"ש ח"ה, הנושא את התאריך "י"א ניסן, ה'תשל"ב, ברוקלין נ.י. ו שנת השבעים לכ"ק אדמו"ר שליטי"א",

- ועד"ז (א) ב"הקדמה" ללקו"ש ח"ו, הנושא את התאריך "י"ד כסלו, תשל"ג. ברוקלין, נ.י. ו שנת השבעים לכ"ק אדמו"ר שליטי"א", (ב) ב"הקדמה" ללקו"ש ח"ז, הנושא את התאריך "עש"ק כ"ף מנחם אב, תשל"ג. ברוקלין, נ.י.". (ג) ב"הקדמה" ללקו"ש ח"ח, הנושא את התאריך "עש"ק יו"ד שבט ה'תשל"ד. ברוקלין, נ.י.". (ד) ב"הקדמה" ללקו"ש ח"ט, הנושא את התאריך "י"ו"ד כסלו, ה'תשל"ה. ברוקלין, נ.י." -

כתוב:

מיט גרויס פרייד און דאָנק צו השי"ת גיבן מיר אַרויס דעם ערשטן באַנד פון דריטן ספר „לקוטי שיחות” - אויף חמשה חומשי תורה און חגים ומועדים - פון כ"ק אדמו"ר שליט"א.

דער ספר וועט זיין איינגעטיילט אין פינף בענדער, יעדער חומש - מיט די ימים-טובים פון זיין צייט - אין אַ באַזונדערן באַנד.

ווי די שיחות פון די ערשטע צוויי ספרים (פיר בענדער), זיינען אויך די שיחות פון דעם ספר דערשינען צום ערשטן מאָל אין איינצלענע, וועכנטלעכע קונטרסים, לויט די וואָכן-סדרות, אין פאַרלויף פון די יאָרן תש"ל-תשל"א (און אַ קליינער טייל אין יאָר תשכ"ט).

מיר האָפֿן אַז אין גיכן וועלן דערשיינען אויך די אַנדערע פיר בענדער פון דעם דאָזיקן ספר, אויף שמות-דברים.

.. ויהי רצון, אַז גאָר בקרוב זאָלן מיר זוכה זיין צום דערשיינען פון די פיל אַנדערע מאמרים און שיחות קודש פון כ"ק אדמו"ר שליט"א, וועלכע ווערן אַזוי שטאַרק דערוואַרט פון אחב"י, איבער גאָר דער וועלט.

ג.

ביהקדמה" ללקו"ש ח"ו-ט כתוב (בהוספה להמובא לעיל ס"ב):

מיר האָפֿן אַז גאָר אין גיכן וועלן ערשיינען אויך די איבעריקע בענדער פון דעם דאָזיקן ספר, אויף ויקרא-דברים, און דערנאָך אויך דער פּערטער ספר „לקוטי שיחות”

– די שיחות וועלכע דערשיינען אויף לשון הקודש אין וועכנטליכע קונטרסים, במשך פון היינטיגס יאָר (תשל"ג), שנת השבעים לכ"ק אדמו"ר שליט"א⁴⁶.

ד.

ביהקדמה" ללקו"ש ח"י, הנושא את התאריך י"א ניסן, היתשלי"ה, ברוקלין, נ.י. א כ"ה שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א",

– ועדי"ז (א) ב"הקדמה" ללקו"ש ח"י"א, הנושא את התאריך י"ו שבט, היתשלי"ז. ברוקלין, נ.י. (ב) ב"הקדמה" ללקו"ש ח"י"ב, הנושא את התאריך "מוצש"ק י"ו שבט היתשלי"ז. ברוקלין, נ.י. (ג) ב"הקדמה" ללקו"ש ח"י"ג, הנושא את התאריך "פורים קטן היתשלי"ח. ברוקלין, נ.י. א שנת השבעים להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א". (ד) ב"הקדמה" ללקו"ש ח"י"ד, הנושא את התאריך י"מי הסליחות, היתשלי"ח. ברוקלין, נ.י. –

כתוב:

כמו שאר ספרי לקו"ש, כן גם הספר הזה הוא קובץ של שיחות של שכבר הופיעו, במתכונתן הנוכחית, בקונטרסים בודדים מדי שבוע בשבוע, במשך שנות תשל"ג (שנת השבעים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א) – תשל"ד, ואחדים – בתחילת שנה זו, תשל"ה.

אמנם שונה הוא כרך זה מקודמיו בצורתו הלשונית: עפ"י בקשת רבים ולתולעתם של חוגי לומדים מסויימים, הוחלט להעלותו על הכתב ולהוציאן בלשון הקודש.

ה.

ביהקדמה" ללקו"ש חט"ו, הנושא את התאריך "מוצש"ק ר"ח שבט, היתשי"מ, ברוקלין, נ.י. א שלשים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א⁴⁷,

– ועדי"ז (א) ב"הקדמה" ללקו"ש חט"ז, הנושא את התאריך י"עש"ק, ח"י אלול היתשי"מ. ברוקלין, נ.י. א שלשים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א". (ב) ב"הקדמה" ללקו"ש ח"י"ז, הנושא את התאריך י"ג אייר, היתשמ"א. ברוקלין, נ.י. א שנת ה"לב" לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א". (ג) ב"הקדמה" ללקו"ש חלק ח"י, הנושא את התאריך י"עש"ק מברכין ופי' החודש היתה"י שנת ביאת משיח. ברוקלין, נ.י. א שנת השמונים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א". (ד) ב"הקדמה" ללקו"ש ח"י"ט, הנושא את התאריך י"טו מ"ח היתה"י שנת גאולת משיח. ברוקלין, נ.י. –

46) בהקדמה ללקו"ש ח"ח "שנת השבעים כו" הוא בסוגריים, ולאח"ז כתוב: "און וועלכע דערשיינען היינטיקס יאר (תשל"ד)".

47) להעיר, שב"פתח דבר" דספר המאמרים העת"ר לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שיצא לאור בשנת תשמ"מ, כתבו לאחר התאריך "שלשים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א", וכ"ק אדמו"ר שליט"א הוציא שורה זו וכתב "שייך להלקו"ש" ("הצפנת פענח במשנת הרבי" ע' 78).

כתוב:

ספר הזה הוא קובץ של שיחות שכבר הופיעו, במתכונתן הנוכחית, בקונטרסים בודדים מדי שבוע בשבוע, במשך שנות תשל"ו – תשמ"מ⁴⁸.

1.

ביהקדמה" ללקו"ש חי"ז כתוב (בהוספה להמובא לעיל ס"ה):

בכרך זה באים:

. . . (ב) השיחות על „פרקי אבות” שנדפסו בקונטרסים בודדים בין פסח לעצרת שנת תשל"ט (ושיחה א' – בשנת תשמ"מ).

2.

ביהקדמה" ללקו"ש חי"ט כתוב (בהוספה להמובא לעיל ס"ה):

בכרך זה באים:

. . . (ב) השיחות על אגרת התשובה – ביאורים בחמש ההערות הראשונות שבלקוטי לוי יצחק (לתניא) לאגה"ת – שנדפסו בקונטרסים בודדים מעשרים באב עד ראש השנה, שנת תשל"ט.

ח.

מענה לה"ועד להפצת שיחות" שכתבו (ביום ועש"ק תולדות, ג' כסלו):
 "מצו"ב ספר ליקוטי שיחות חלק יט. הוצאות הספר נתן ידידינו מר זאב הלוי הורביץ מפאלו בראזיל, ונתן את זה לזכות כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית שתליט"א" (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה יט):

נת' ות"ח ת"ח וכו'

מוכרח שהחלק דבראשית שלאח"ז יו"ל בפועל בשבועות שלו תשמ"ג. וההקדם בזה

גופא ישובח

ובטח יבש"ט.

ט.

מענה לה"ועד להפצת שיחות" (מכסלו תשמ"ג) על מכתבם - בהמשך להמענה שקיבלו להו"ל לקוטי שיחות כרך כ עד לש"פ ויחי (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה כג. וש"נ):

(48) ביהקדמה" ללקו"ש חי"ט נוסף כאן בסוגריים: "ותשרי תשמ"א".

[1] במכתבם כתבו ע"ד הנושאים בהם יעסקו ה"הוספות" להספר. מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

יכולים לעשות כהנ"ל (וכן – השיחות לחו"כ וברי מצוה ומכ' לחנוכה) באם יהי' הס' **מבורך עכ"פ לעש"ק ויחי – עכ"פ – מאה טופסים**

[2] במכתבם כתבו: "באם מכניסים הליקוטים של ש.ז. בהספר נוכל למסור הספר לדפוס אי"ה תיכף לאחר שידפס הליקוט לפי ויחי. ע"פ כל הנ"ל – אולי כדאי לעשות כן?".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "הליקוט לפי ויחי", וכתב:

יכניסוהו אלי לא יאחר מעש"ק ויגש או עוד מוקדם באם מוכרח לקיום (1) (2)

.

מענה לה"ועד להפצת שיחות" על מכתבם – בהמשך להמענות שקיבלו בקשר להו"ל לקוטי שיחות כך כ עד לש"פ ויחי – בו כתבו:

"ואולי, היות וה"קונטרסים" שיצאו לאור בתחלת שנת תשל"ח (מצו"ב טופסים) הם התועדויות שלמות (מתקופה אחת) – אולי כדאי להדפיס במדור בפ"ע [ע"ד השיחות – התועדויות – דשנת תשכ"ה שנדפסו בהוספות ללקו"ש כך ה' במדור בפ"ע].

באם זה נכון – אולי כדאי להדפיס (בתור יוצא מן הכלל) גם המאמרים שבקונטרסים אלו, ובפרט שכמה ענינים שבהשיחות באים בהמשך להמאמר [וכמו השיחות הנ"ל משנת תשכ"ה, שגם המאמרים שנאמרו אז נדפסו בלקו"ש שם].

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה כד. וש"נ):

מחק תיבת "אולי" וסימן בחץ ובעיגול מה שכתבו "כדאי להדפיס במדור בפ"ע [ע"ד כו"]; מחק תיבת "אולי" וסימן בחץ ובעיגול מה שכתבו "כדאי להדפיס (בתור יוצא מן הכלל) גם המאמרים כו"; וכתב:

ויכניסו הר"ד לחו"כ וליג"ש⁴⁹ שנה ומכ' דחנוכה כיון שמוגהים –

בשינוי מהמדובר לפני זה – לא לחכות ללקו"ש דו"חי שנה זו (ואולי גם לא ללקו"ש ויגש) ובמילא יוכלו להו"ל באופן שילמדו בו עוד בזמן דס' בראשית

(להחזיר כל המצו"ב)

[כאשר חברי ה"ועד" מיהרו בעבודה והכניסו את ה"ליקוט" דש"פ ויגש להגהה מוקדם, כתב על עלי-ההגהה: באם ימהרו וגם בדו"חי – יוכל הכל להכנס בהכרך].

(49) = הרשימת דברים לחתן-כלה ולי"ג שנים (ברי מצוה).

יא.

ביהקדמה" ללקו"ש ח"כ, הנושא את התאריך "ימי חנוכה, היתה" שנת גאולת משיח ו ברוקלין, נ.י. ו **שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א** – כתוב: על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א הננו מוציאים לאור – בהמשך לספרי לקו"ש שהופיעו – לקוטי שיחות חלק כ על ספר בראשית (כרך הראשון של הספר הששי של לקו"ש) „באופן שילמדו בו עוד בזמן דקריאת ספר בראשית“.

יב.

ביהקדמה" ללקו"ש ח"כ,

- ועד"ז (א) ביהקדמה" ללקו"ש חכ"א, הנושא את התאריך "ר"ח ניסן, תהי שנת גאולת משיח ו ברוקלין, נ.י. ו **שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א**. (ב) ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ב, הנושא את התאריך "ה' מנ"א, תהי שנת גאולת משיח ו ברוקלין, נ.י.". (ג) ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ג, הנושא את התאריך "יום שלישי, שהוכפל בו כי טוב, ו ר"ח ניסן, תהי שנת דברי משיח ו ברוקלין, נ.י.". (ד) ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ד, הנושא את התאריך "ז' חשוון ה'תשמ"ה ו ברוקלין, נ.י." -

כתוב:

בכרך זה באים:

(א) השיחות לספר בראשית שנדפסו בקונטרסים בודדים מדי שבוע בשבוע, במשך שנות תשמ"א – תשמ"ג⁵⁰.

יג.

ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ה, הנושא את התאריך "ר"ח ניסן, תהא זו שנת משיח ו ברוקלין, נ.י.",

- ועד"ז (א) ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ו, הנושא את התאריך "מוצש"ק ר"ח ניסן **שנת הקהל ו שנת תשמח (תהא שנת חרות משיח) \ ברוקלין, נ.י.**" (ב) ביהקדמה" ללקו"ש "חלק כז (זך)", הנושא את התאריך "כ"ה אדר א' תהא שנת משיח טובה ו שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצי"צ ו שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א ו ברוקלין, נ.י.". (ג) ביהקדמה" ללקו"ש חלק כ"ח, הנושא את התאריך "עש"ק פי ויקרא ה' תהי שנת נסים ו מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצי"צ ו ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א ו ברוקלין, נ.י.". (ד) ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ט, הנושא את התאריך "מוצש"ק פי ויקרא ה' תהי שנת אראנו נפלאות ו ברוקלין, נ.י." -

(50) ביהקדמה" ללקו"ש ח"ט נוסף כאן בסוגריים: "ותשרי תשמ"מ".

כתוב:

כרך זה כולל:

א) השיחות על פרשיות על פרשיות התורה (והמועדים) ד(זמן קריאת) ספר בראשית שנדפסו בקונטרסים מדי שבוע בשבוע, במשך שנות תשד"מ – תשמ"ו⁵¹.

הוספות שיחות ומכתבים

הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה

הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א להדפיס בהוספות שיחות ומכתבים השייכים לפרשיות השבוע (א-ב)

שיחות ומכתבים השייכים לפרשיות השבוע

בהוספות ללקו"ש ספר ראשון (ח"ב) נדפסו שיחות שכבר נדפסו (בקופיר או בדפוס) בהזדמנויות שונות, וכן מכתבים השייכים לפרשיות השבוע (ג)

בהוספות ללקו"ש ספר שני (ח"ד) נדפסו מכתבים ושיחות השייכים לפרשיות השבוע, חלק מהשיחות נדפסו ב"פתיח דבר" לקונטרסי, תוכן עניינים; בסוף הכרך נוסף פתיח עניינים, פסוקים, מאמרי חז"ל ותורות רבותינו נשיאנו (ד)

בהוספות ללקו"ש ספר שלישי ואילך (ח"ה ואילך) נדפסו מכתבים ושיחות השייכים לפרשיות השבוע, ובכמה כרכים נדפסו ליקוטים מיוחדים של מכתבים העוסקים בנושאים מסויימים (ה-כד)

ע"ד מקור המכתבים שנדפסו בהוספות

חלק מהמכתבים הם מהעתקות, ולכן יתכן שנפלו בהם טעויות (ג-ד; כה-כח)

הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א ללקט ממזכירות מכתבים המתאימים על מנת להדפיסם בהוספות ללקו"ש (כט)

כאשר סדרת אגרות קודש של כ"ק אדמו"ר שליט"א החל להופיע, נלקטו משם מכתבים השייכים לפרשיות השבוע על מנת להדפיסם בהוספות ללקו"ש (ל-לא)

(51) ב"הקדמה" ללקו"ש חכ"ט נוסף כאן בסוגריים: "ותשרי תשמ"ז".

שיחות שהוגהו בשעתם ויצאו לאור בקונטרסים

השיחות משבתים נח'וישלח תשכ"ה נדפסו – ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א – בהוספות ללקו"ש ח"ה (לב-לג)

הביאורים על מזמור ע"א דתהלים, שנאמר בקשר לשנת השבעים של כ"ק אדמו"ר שליט"א, נדפסו בהוספות ללקו"ש ח"ז (לד)

בהקדמה ללקו"ש ח"ט נדפס שיחה אודות „מבצע הדלקת נרות” (לה)

השיחות ומאמרים מחורף תשל"ח שנאמרו בחדרו הק', וכן היחידויות לחתן כלה ולברי מצוה – נדפסו בלקו"ש ח"כ (לו-לח)

השיחות מתשל"ח עד תשמ"ו, והשיחות באידית דתשמ"ז – נדפסו בלקו"ש חלק כ' ואילך (לט-מו)

הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה**א.**

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו (בב' מני"א תשכ"ב): "בקשר עם כרך השני של הלקוטי שיחות שהולך ונדפס כעת (חלק נדפס כבר בפועל, והשאר, לבד המפתח ענינים, מוכן לדפוס), ויחזיק 175 עמודים לערך. הננו לשאל אם נכון לצרף לכרך זה, במדור בפני עצמו, המכתבים כללים (שבאידיש) לר"ה ולחה"פ דכל השנים החל משנת השי"ת" (ליקוט מענות קודש תשכ"ב מענה קנג):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות: "המכתבים כללים (שבאידיש) לר"ה ולחה"פ דכל השנים החל משנת השי"ת", וכתב:

אין נכון כי יודפסו בפ"ע בעז"ה. אבל ישנם כמה מכ' על פרשיות השבוע

ב.

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" (ליקוט מענות קודש תשכ"ב מענה קנד):

[1] במכתבם כתבו (בח' מני"א תשכ"ב): "בנוגע להוספה לליקוטי שיחות חלק ב', אספנו כמה שיחות שהוגהו ויצאו כבר לאור בזמנים שונים, וברובם שייכים לפרשיות השבוע, ולמועדי השנה. אמנם כמה מהם מדובר בהם ענינים שונים שאין שייכים להנ"ל (כמו שיחה לעסקני הישיבה שנאמרה בפ' ויצא ומדובר בה (במאמר הפתיחה) ע"ד תו"ת ולא אודות פרשת השבוע (במאמר הסגירה מדובר ע"ד פ' ויצא – ונדפס כבר בחלק א' של הלקוטי שיחות). כן עוד שיחות לנשי חב"ד שנאמרו בזמנים שונים (והוגהו) אבל אין מדובר בהם אודות הזמן, כ"א אודות חובת נשי ישראל וכיו"ב".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את מה שכתבו: "אמנם כמה מהם מדובר בהם ענינים שונים שאין שייכים להנ"ל. . חובת נשי ישראל וכיו"ב", וכתב:

א"כ אין שייך להנ"ל

[2] במכתבם כתבו: "ולזה השאלה אם לסדר השיחות לפי סדר ימי השנה (היינו על פ' השבוע ומועדים, כפי הסדר שנדפס בגוף הספר, ולפי סדר ימי השנה שנאמרו בהן) או לסדרם לפי סדר השנים והזמנים בהם נאמרו (כסלו תשי"ט קודם לתשרי תשי"כ וכיו"ב). או לעשות ב' הוספות: הוספה א' מה ששייך לפרשיות השבוע ומועדים ולסדרם כפי זמני השנה באופן שנדפסו בלקו"ש, והוספה ב' שיחות שונות לפי סדר הזמנים שנאמרו".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את מה שכתבו: "או לסדרם. . סדר הזמנים שנאמרו"; מחק את התיבות "והננו שואלים אם" וסימן בחץ ובעיגול את התיבות "לסדר השיחות לפי סדר ימי השנה".

[3] במכתבם כתבו: "כן אנו שואלים, אם כדאי לצרף כאן גם השיחות שנעתקו בקובץ ליובאוויטש ובאידישע היים (ולא נכנסו בהלקו"ש) לפי סדר הנ"ל".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול קטע זה, וכתב:

באם שייך להנ"ל

שיחות ומכתבים השייכים לפרשיות השבוע

ג.

ביהקדמה" ללקו"ש ח"ב כתוב:

אַלס צוגאַב צו די דאָזיקע שיחות גיבן מיר דאָ אויך אַנדערע שיחות קודש אין אידיש פון כ"ק אדמו"ר שליט"א, – וואָס זיינען דערשינען אין מימיאָגראַף אָדער אין דרוק, – אין פאַרשידענע צייטן, וועלכע זיינען פאַרבונדן מיט די פרשיות השבוע.

מיר גיבן דאָ אויך צו אַ צאָל בריוו פון כ"ק אדמו"ר שליט"א, וועלכע באַרירן ענינים וואָס זיינען פאַרבונדן מיט פרשיות השבוע (אַ טייל פון די דאָזיקע פאַרעפנטלעכטע בריוו זיינען ניט גענומען פון זייער אַריגינאַל, נאָר פון פאַרשידענע העתקות).

אין די בריוו וועלכע זיינען געשריבן געוואָרן פאַר יו"ד שבט תש"י, וואו עס ווערט דערמאָנט כ"ק אדמו"ר שליט"א, איז געמיינט כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נב"מ זי"ע.

ד.

בה"פתח דבר" ללקו"ש ח"ד כתוב:

מיר גיבן אויך צו אַ צאָל בריוו און שיחות קודש פון כ"ק אדמו"ר שליט"א וועלכע באַרירן ענינים וואָס זיינען פאַרבונדן מיט די פרשיות השבוע און ימים טובים, צווישן זיי אויך אַ טייל שיחות אויסצוגן וואָס זיינען געווען פאַרעפנטליכט אַלס „פתח דבר" צו די אויבן-דערמאָנטע מימיאָגראַפישע קונטרסים (א טייל פון די געגעבענע בריוו זיינען ניט גענומען פון זייער אַריגינאַל, נאָר פון פאַרשידענע העתקות).

ווי אַ הוספה איז צוגעגעבן געוואָרן ביי די ענדע פון ספר: אַ מפתח ענינים, פסוקים, מאמרי חז"ל און תורות ופתגמי רבותינו הקדושים אויף באַנד ג' און ד' – צונויפגעשטעלט דורך הרב אלי' חיים שי' קאַרלבאַך.

אַלס אַ הקדמה צו אַט-דעם באַנד, דרוקן מיר איבער אַ בריוו פון רבי'ן שליט"א פון יא ניסן ה'תשכ"ד.

הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א על ה"פתח דבר" (תשורה טלזנר ט"ז טבת תשפ"ב):

[1] כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "פתח דבר" וציין "1)", וכתב בעלה בפ"ע:

(1) כדאי (ש"עכ"פ במשך הזמן) יודפסו כולם בכדי שלא יחסר בהנדפס לגבי המימוגרף.

[2] וסימן את התיבות "אלע פיר כרכים" וציין "2)", וכתב (בעלה בפ"ע דלעיל):

(2) ד' כרכים – הרי על ה' ראשונים כבר נדפס (אף שכמובן ישנה תועלת גם במפתח כולל הכל).

פשוט שהנ"ל הוא רק באם לא יעכב כלל את ההו"ל.

ה.

בי"הקדמה" ללקו"ש ח"ו - ועד"ז בי"הקדמה" ללקו"ש ח"ה, ח"ז-ט - כתוב:

ווי אַ הוספה צו די „לקוטי שיחות" פון אַט דעם באַנד גיבן מיר צו אַ צאָל בריוו און שיחות קודש פון כ"ק אדמו"ר שליט"א וועלכע באַרירן ענינים וואָס זיינען פאַרבונדן מיט די פרשיות השבוע און ימים טובים וועלכע געהערן צום ספר שמות.

ס'איז וויכטיק צו באַמערקן אַז אַ סך פון די אויבנדערמאָנטע הוספות זיינען ניט גענומען פון זייער אַריגינאַל, נאָר פון פאַרשידענע העתקות.

.1

ביהקדמה" ללקו"ש ח"ז כתוב (בהוספה להמובא לעיל ס"ה):

[די מכתבים-כלליים צו חג הפסח וואָס כ"ק אדמו"ר שליט"א האָט געשריבן במשך די יאָרן תשי"א-תשל"ג, זיינען געדרוקט אַלס הוספה צו דער הגדה של פסח עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים? – דעריבער ערשיינען זיי ניט אין דעם ספר].

(2) געדרוקט י"א ניסן תשל"ג, ברוקלין.

.2

ביהקדמה" ללקו"ש ח"ח כתוב (בהוספה להמובא לעיל ס"ה):

[ביי דער געלעגנהייט דרוקן מיר אויך (אין די הוספות פון חג השבועות די רשימה „השגחה פרטית" פון כ"ק אדמו"ר שליט"א, וואו ער איז מבאר די „שיטות שונות בהשגחה פרטית מחכמי ישראל עד הבעש"ט ושיטת הבעש"ט"].

.ח

ביהקדמה" ללקו"ש ח"ט כתוב (בהוספה להמובא לעיל ס"ה):

אַלס באַזונדער הוספה צום ספר דרוקן מיר אויך די מכתבים כלליים פון כ"ק אדמו"ר שליט"א צו ראש השנה (ה'תשי"א – ה'תשל"ה).

.. דער „מפתח ענינים" אויף אַלע פינף בענדער פון דריטן ספר „לקוטי שיחות", אַזוי אויך די כללים פון פרש"י על התורה לויט דעם דרך הלימוד פון כ"ק אדמו"ר שליט"א אין פירוש רש"י – וועלן ערשיינען אין אַ באַזונדער באַנד פאַר זיך.

.ט

ביהקדמה" ללקו"ש ח"י כתוב:

בתור הוספה להנ"ל בכרך זה מופיעים גם כו"כ מכתבים ושיחות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א (מהם מכתבים כלליים לזמנים מיוחדים, אולם רובם המכריע הם מכתבים לאנשים פרטים) שיש בתוכם שייכות וקשר לעניני פרשיות השבוע, המועדים ויו"ט (וחגים) הכלולים בספר.

.. כדאי לציין ולהדגיש במיוחד, ש„מדור" המכתבים לחג הגאולה י"ט כסלו – ר"ה לחסידות – כולל (חומר רב של) עניני הסברה בשייכות ללימוד החסידות, לתוכן ענינה של תורת חסידות וכו' וכו'.

.י

ביהקדמה" ללקו"ש חיי"א - ועד"ז ב"הקדמה" ללקו"ש חיי"ב-ג - כתוב:
בתור הוספה להנ"ל בכרך זה מופיעים גם כוכ"כ מכתבים ושיחות קודש מכ"ק אדמו"ר
שליט"א שיש בתוכם שייכות וקשר לעניני פרשיות השבוע, המועדים ויו"ט (וחגים)
הכלולים בספר.

.יא

ביהקדמה" ללקו"ש חיי"ב כתוב (בהוספה להמובא לעיל סי"י):
כדאי לציין ולהדגיש במיוחד, ש"מדור" המכתבים לפ' יתרו כולל לקט מכתבים
בעניני השקפה בשייכות לתורה ועם ישראל.

.יב

ביהקדמה" ללקו"ש חיי"ג כתוב (בהוספה להמובא לעיל סי"י):
כדאי לציין שחלק חשוב ממכ' ושיחות הנ"ל הם ע"ד המבצעים הכלליים הידועים,
אשר עליהם הותחל הדיבור בש"פ במדבר תשל"ד [וכן מכ' ע"ד ההתעוררות דחינוך
תשב"ר שדובר בקיץ תשל"ג בקשר למש"נ מפי עוללים ויונקים יסדת עוז להשבית אויב
ומתנקם], ומאז נאמרו ונשנו בכמה הזדמנויות, והדפסנו כל המכתבים ושיחות קודש
(שתח"י) ע"ד המבצעים השייכים לספר במדבר, אף שבכמה מהם הוכפלו הדברים.

.יג

ביהקדמה" ללקו"ש חט"ו - ועד"ז ב"הקדמה" ללקו"ש חט"ז-י"ט - כתוב:
בתור הוספה להנ"ל באו בכרך זה גם מכתבים ושיחות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א
שיש בתוכם שייכות וקשר לעניני פרשיות השבוע, המועדים ויו"ט הכלולים בספר.

.יד

ביהקדמה" ללקו"ש חט"ו כתוב (בהוספה להמובא לעיל סי"ג):
ולציין, ש"מדור" ההוספות לפ' לך כולל כמה מכתבים ע"ד איסור החזרת השטחים
וכו'.

.טו

ביהקדמה" ללקו"ש חיי"ז כתוב (בהוספה להמובא לעיל סי"ג):
[בהוספות ל"ג בעומר (הילולא דרשב"י) מדפיסים אנו: (א) שיחה ע"ד מעלת צפת
עיר הקודש. (ב) מכתב ע"ד ה"שער" דספר התניא].

ז.ט.

ביהקדמה" ללקוי"ש חיי"ט כתוב (בהוספה להמבוא לעיל סי"ג):
 – בסיום הספר באים המכתבים הכלליים לר"ה שנות תשל"ט-תשמ"א.

ז.י.

ביהקדמה" ללקוי"ש חיי"כ – ועד"ז ביהקדמה" ללקוי"ש חכ"א-כ"ה – כתוב:
 בכרך זה באים:
 .. מכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א שיש בתוכם שייכות וקשר לעניני פרשיות השבוע
 (המועדים ויו"ט) הכלולים בספר.

ז.י.

ביהקדמה" ללקוי"ש חיי"כ כתוב (בהוספה להמבוא לעיל סי"ז):
 ולציין במיוחד, שב"מדור" המכתבים לחג הגאולה י"ט כסלו – ראש השנה לחסידות
 – הדפסנו כמה מכתבים ע"ד לימוד החסידות, תורת החסידות, הפצת המעיינות וכו'
 (אף שלא נזכר בהם ע"ד י"ט כסלו).

ז.י.

ביהקדמה" ללקוי"ש חכ"א כתוב (בהוספה להמבוא לעיל סי"ז):
 כדאי להעיר ולהדגיש במיוחד, כי המדור האחרון (מכתבים ושיחות) לפ' יתרו כולל
 לקט ענינים בהשקפה בשייכות לתורה ואמונה ועם ישראל, וגם בשייכות ל"חוק", "מיהו
 יהודי" והקמת "החזית הדתית" בבחירות בארץ הקודש.

ז.י.

ביהקדמה" ללקוי"ש חכ"ב כתוב (בהוספה להמבוא לעיל סי"ז):
 כרך זה כולל:
 .. ד) לקט מכתבים בעניני חינוך⁴ – הוספה לפ' אמור⁵ (מפני ריבוי החומר כו' נדפסו
 במדור בפ"ע).

(4) שלא נדפסו עדיין בספרי לקוטי שיחות.

(5) אמור גו' ואמרת – להזהיר גדולים על הקטנים (יבמות קיד, סע"א. פרש"י ר"פ אמור).

כא.

ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ג כתוב (בהוספה להמובא לעיל סי"ז):
כרך זה כולל:

... ד) לקט מכתבים בעניני „הרבצת התורה וחיזוק היהדות“⁴ – הוספה ליי"ג תמוז⁵
(מפני ריבוי החומר כו' נדפסים בסיום הספר ונחלקו לכמה מדורים).

(4) שלא נדפסו עדיין בספרי לקוטי שיחות.

(5) ראה בארוכה מכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (ט"ו סיון תרפ"ח), אשר שלח לחגיגת י"ב תמוז הראשונה" (נדפסו באגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' פ. וש"נ).

כב.

ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ד כתוב (בהוספה להמובא לעיל סי"ז):

– כדאי לציין שמדור זה לפ' ואתחנן כולל לקט מכתבים בעניני תלמוד תורה; פ' עקב – בעניני תפלה נוסחה ודיני', עניני ארץ ישראל, התקשרות לצדיקים; מדור ט"ו – ח"י אלול – מכתבים ושיחות ע"ד ישיבות תומכי תמימים.

ד) בסיום הספר – המכתבים הכללים לראש השנה שנות תשמ"ב-תשמ"ה.

כג.

ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ה – ועד"ו בכרכים הבאים – כתוב:
כרך זה כולל:

ג) מכתבים כלליים וכיו"ב השייכים לפרשיות השבוע (ומועדים) הכלולים בספר.

כד.

ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ו כתוב (בהוספה להמובא לעיל סכ"ג):
וכדאי לציין, שמדור זה לפ' עקב כולל לקט מכתבים בעניני תפלה נוסח שלה ודיני'.

ע"ד מקור המכתבים שנדפסו בהוספות

כה.

ביהקדמה" ללקוי"ש ח"ו - ועד"ז ב"הקדמה" ללקוי"ש ח"ז-ט - כתוב:
ס'איז וויכטיק צו באַמערקן אַז אַ סך פון די אויבנדערמאָנטע הוספות זיינען ניט
גענומען פון זייער אַריגינאַל, נאָר פון פאַרשידענע העתקות.

כו.

ביהקדמה" ללקוי"ש ח"י כתוב:
וכגון דא צריך לאודועי: חלק גדול מהמכתבים לא הועתקו כאן מפי כתבם המקורי,
כ"א מפי העתקות שונות ומן הנמנע שלא נפלו בהן איזה שגיאות וטעויות וכד'.

כז.

ביהקדמה" ללקוי"ש ח"א-ג כתוב:
וכגון דא צריך לאודועי: חלק גדול מהמכתבים הועתקו מהעתקות שונות ומן הנמנע
שלא נפלו בהן איזו שגיאות וכדומה.
רוב המכריע של ההוספות הם מכתבים לאנשים פרטים שהואילו בטובם למסור
העתק המכתבים ע"מ לזכות את הרבים,
ובזה הננו פונים בבקשה נמרצה לכל מי שיש תח"י מכתבים מכ"ק אדמו"ר שליט"א
שיש בהם משום תועלת לרבים (בעניני נגלה, חסידות, יר"ש, הפצת המעיינות וכו'),
לשלחם (ע"מ להחזיר) לועד להפצת שיחות, ע"מ להדפיסם בספרי לקו"ש, ויהי' בזה
ממזכי הרבים.

כח.

ביהקדמה" ללקוי"ש חט"ו-כ"ד כתוב:
וכגון דא צריך לאודועי: חלק מהמכתבים נעתק מהעתקות שונות ואפשר שנפלו בהן
שגיאות וכדומה.

* * *

חלק חשוב של ההוספות הם מכתבים לאנשים פרטים שהואילו בטובם למסור העתק המכתבים ע"מ ליכות את הרבים, ות"ח⁵² נתונה בזה לכא"א מהם וזכות הרבים תלוי בהם.

ובזה הננו פונים בבקשה כפולה ומכופלת⁵³ לכל מי שיש תח"י מכתבים מכ"ק אדמו"ר שליט"א שיש בהם משום תועלת הרבים (בעניני נגלה, חסידות, יר"ש, הפצת המעיינות וכו'), לשלחם (ע"מ להחזירם) ל,ועד להפצת שיחות", ע"מ להדפיסם בספרי לקו"ש, ויהיו בזה ממזכי הרבים.

כ.ט.

ממענה לה"ועד להפצת שיחות" על מכתבם בקשר ללקוטי שיחות כרך כב שמכינים לדפוס. במכתבם כתבו בין השאר: "לפי זכרוננו, שלפני כו"כ שנים (כשיצאו לאור כרכי לקו"ש ח"י"ב-ח"י"ג שהיו ספרים קטנים לפ"ע) היתה הוראה (!) שיותר המכתבים שבמזכירות שאפשר להדפיסם. והלא עתה כבר נתהווה מצב שקשה להו"ל כרך של לקו"ש בלי זה" (ליקוט מענות קודש מילואים ח"י"ב ע' 42. וש"נ):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בחץ ובעיגול תיבת "שבמזכירות", וכתב:

(3) ילקוט מהמזכ' אלו המתאימים ויתנו להו'

ל.

ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ו כתוב:

כרך זה כולל:

(ג) מכתבים שתוכנם שייך לפרשיות השבוע (ומועדים) הכלולים בספר³.

(3) כמה מהם נדפסו בספרי אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א שהולכים ונדפסים כעת (לע"ע יצאו לאור ששה כרכים) על סדר השנים [וע"פ בקשת רבים נלקטו כאן המכתבים השייכים לפרשיות השבוע (ומועדים)].

לא.

ביהקדמה" ללקו"ש חכ"ז - ועד"ז בהכרכים הבאים - כתוב:

וזאת למודעי: כמה מהמכתבים שבכרך זה נדפסו בסדרת "אגרות קודש" מכ"ק אדמו"ר שליט"א, שהולכת ונדפסת כעת על סדר השנים (לע"ע יצאו לאור י"א כרכים³),

(52) התיבות "ות"ח . . תלוי" בהם" - ניתוספו בכתי"ק (הצילום נדפס בתשורה מפאנל תשרי תשע"א ע' 34).

(53) בתחילה ה" כתוב "נמרצת", וכ"ק אדמו"ר שליט"א תיקן כפננים.

וע"פ בקשת רבים נלקטו כאן מהמכתבים שתוכנם שייך לפרשיות השבוע (ומועדים) דספר ויקרא.

(3) הכוללים מכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א עד סוף שנת תשט"ו.

שיחות שהוגהו בשעתם ויו"ל בקונטרסים

לב.

מענה להתי' שלום יעקבסאן שכתב (לאחר ה' אדר תשל"ב):

"כשהייתי ביחידות (ביום א' העבר), וכ"ק אדמו"ר שליט"א שאל ע"ד שיחות ש"ל לפני תשל"ל, הזכרתי ש"ל איינציקע שיחות (כוונתי היתה, כמו שיחת ש"פ וישלח, ט"ז כסלו, תשכ"ט. רייד להתל' המסיימות דבית-רבקה, תשכ"ט. ל"ג בעומר תשכ"ז, וכיו"ב); גם הזכרתי ע"ד השמונה לקו"ש שכ"ק הגי' בשנת תשכ"ט (כי לא ה"י חומר די להדפיס), [נהם: מקץ. שמות. ויקרא. תזריע. אמור. נשא. דברים. ואתחנן],

אבל נשמט מזכרוני אודות השיחות שהוגהו ויצאו-לאור בשנת תשכ"ה (במימיוגרף), [אז הוגהו השיחות מש"פ נח עד ש"פ וישלח, ולא מכל השנה] - והנני שואל אם לזה היתה הכוונה בהשאלה?

באם כן - הנה חשבנו:

א. לפי הסדר שחשבנו מקודם, שתה"י בראשית, שמות (תשל"ל) - ביחד; ואח"כ ויקרא, במדבר - ביחד; דברים, הוספות וכו' - חשבנו להדפיס השיחות דשנת תשכ"ה בההוספות (שבסוף הכרך דספר דברים), כי: (א) ה"ה שיחות של התועדויות שלימות, וכמה מהשיחות באים בהמשך זל"ז, ועכ"פ ישנו איזה שייכות בין ראש וסוף ההתועדות. (ואינם כהסגנון דהלקו"ש). (ב) הביאורים שעל פירש"י שם, הנה איזה מהם לא נתבארו לכאורה ע"ד הפשט כ"כ כמו (השיחות שנתבארו) בהשניים שלאח"ז, ולכן חשבנו להדפיסם בההוספות ולהוסיף הערה כללית (לפני השיחות דתשכ"ה), אשר בפשט גופא ישנו פרד"ס, ובשיחות אלו, ישנם כאלו שלא נתבארו בכל פעם ע"פ פשט-שבפשט.

[בהלקו"ש לפי וירא תשל"ל וכן תשל"א, נסדרו מחדש קטעים משיחת ש"פ וירא תשכ"ה, ונסדרו בתוספות הערות וביאורים וכו' - ועד"ז חשבנו להוסיף הערה שהם מהד"ת משיחת ש"פ וירא תשכ"ה].

ב. וע"פ הסדר שיודפס בראשית דשנת תש"ל ותש"א - ביחד, וכן שמות וכו', (כפי שכ"ק אדמו"ר שליט"א כתב לעשות) - לא הי' ברור אצלנו איפה להדפיס ההוספות;

וההצעות בזה היו: (1) להדפיס ההוספות שעל כל ספר - בסוף אותו הספר (לדוגמא: בסוף סי' בראשית, להדפיס השיחות דתשכ"ה (עד פי' וישלח), וכן שאר השיחות (על פרשיות דסי' בראשית, ועל המועדים וכו' השייכים לזמן זה) שי"ל במשך השנים לאחר תשכ"ד. וכן להדפיס המכ"ו השייכים לספר זה. או (2) להדפיס בכרך בפ"ע - כל ההוספות מכל החמשה חומשים, (לאחר הכרך דספר דברים),

[ובזה גופא היו הצעות לעשות בבי' אופנים - (א) לעשות בכרך זה כל השיחות שעל המועדים (י"ט כסלו, כ"ד טבת, יו"ד שבט, פורים, חה"פ, חה"ש וכו') ואח"כ ההוספות; (ב) לעשות המועדים על מקומם (בין הפרשיות), ובכרך זה לעשות רק "הוספות"].

והננו שואלים איך לעשות? . . .

ג.ב. בנוגע למה שמדפיסים באה"ק ת"י⁵⁴ - שאלתי עדי"ז וענו לי: שהם מחכים על הכרכים שיודפסו כאן;

הם כבר כרכו ביחד החוברות שי"ל בתש"ל (בפ"ע), וגם החוברות שי"ל בתש"א (בפ"ע). ולע"ע ישנם כמה כרכים כאלו, (בלה"ק).

"אתי"ה" כרכו ג"כ השיחות (שנשארו) מתש"ל ותש"א באידית, וג"ז כרכו כ"ט-תש"ל בפ"ע ותש"א בפ"ע, אבל מזה היו כמו 40 סעטיסי"ם.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ג ע' 7-146):

[1] מחק את התיבות: "וההצעות בזה היו: (1)", וסימן בחץ ובעיגול את מה שכתב: "להדפיס ההוספות שעל כל ספר - בסוף אותו הספר . . . וכן להדפיס המכ"ו השייכים לספר זה".

[2] מחק את כל ההצעה השני' (עד התיבות "והננו שואלים איך לעשות?").

לג.

בי"הקדמה" ללקו"ש ח"ה כתוב:

ווי אַ הוספה צו די „לקוטי שיחות" פון היינטיקן באַנד, גיבן מיר צו:

(א) די שיחות פון די שבתים נח-וישלח ה'תשכ"ה (וועלכע זיינען בשעתם דערשינען אין מימיוגראַף). - געוויסע סעיפים פון די זעלבע שיחות זיינען געדרוקט געוואָרן (מיט געוויסע שינויים און הוספות) אין די וועכנטליכע קונטרסים אין די יאָרן תש"ל

(54) ראה מענה הקודמת אליו - ליקוט מענות קודש שם ע' 145 (לעיל ע' 5-44).

און תשל"א, און זיי קומען אין גוף פון ספר. און דאָך דרוקן מיר זיי אויך ווי זיי זיינען געזאָגט געוואָרן און דערשינען דאָן – „ומשנה לא זזה ממקומה“⁹.

(9) יבמות ל, א. וש"נ.

לד.

ביהקדמה" ללקו"ש ח"ז כתוב:

אַלס הוספה צו די „לקוטי שיחות" פון דעם באַנד גיבן מיר צו:

. . . (ב) ביאורים פון כ"ק אדמו"ר שליט"א אויף פסוקים פון מזמור עא פון תהלים (דער מזמור וואָס איז שייך צו שנת השבעים)³ וועלכע כ"ק אדמו"ר שליט"א האָט מבאר געווען אין אייניגע התועדויות במשך פון שנת השבעים (י"א ניסן תשל"ב – י"א ניסן תשל"ג).

(3) ע"פ המנהג (שקיבל אדמו"ר הזקן מרבו (הרב המגיד) בשם רבו מורנו הבעש"ט) לאמר בכל יום הקאפ' תהלים המתאים למספר שנותיו (קובץ מכתבים לתהלים ע' 214).

לה.

ביהקדמה" ללקו"ש ח"ט כתוב:

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער שטאַרקער התעוררות פון כ"ק אדמו"ר שליט"א אין דער לעצטער צייט, וועגן „מבצע הדלקת נרות", דרוקן מיר אַלס הקדמה צום ספר די שיחה פון מוצש"ק בראשית התשל"ה (צו נשי ובנות ישראל תי) וועגן אָט דעם ענין.

לו.

ביהקדמה" ללקו"ש ח"כ כתוב:

בכרך זה באים:

. . . (ב) השיחות מחורף תשל"ח (השייכות להסדרות דספר בראשית)⁴ שאמרו כ"ק אדמו"ר שליט"א בחדרו הק, ויצאו לאור בשעתן בקונטרסים בודדים, עם המאמרים שנאמרו אז. ולשלימות הדבר הדפסנו כאן הקונטרסים בשלימותם – עם המאמרים.

(4) והם: מוצאי – שמח"ת, ש"פ בראשית, ש"פ נח, ש"פ לך, ש"פ חיי שרה. עשרה בטבת.

לז.

מענה לה"ועד להפצת שיחות" על מכתבם - בהמשך להמענות שקיבלו בקשר להו"ל לקוטי שיחות כרך כ עד לש"פ ויחי - בו כתבו:

"ואולי, היות וה"קונטרסים" שיצאו לאור בתחלת שנת תשל"ח (מצו"ב טופסים) הם התועדויות שלמות (מתקופה אחת) - אולי כדאי להדפיסם במדור בפ"ע [ע"ד השיחות - התועדויות - דשנת תשכ"ה שנדפסו בהוספות ללקו"ש כרך ה' במדור בפ"ע].

באם זה נכון - אולי כדאי להדפיס (בתור יוצא מן הכלל) גם המאמרים שבקונטרסים אלו, ובפרט שכמה עניינים שבהשיחות באים בהמשך להמאמר [וכמו השיחות הנ"ל משנת תשכ"ה, שגם המאמרים שנאמרו אז נדפסו בלקו"ש שם].

ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א⁵⁵ (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה כד. וש"נ):

מחק תיבת "אולי" וסימן בחץ ובעיגול מה שכתבו "כדאי להדפיסם במדור בפ"ע [ע"ד כו"]; מחק תיבת "אולי" וסימן בחץ ובעיגול מה שכתבו "כדאי להדפיס (בתור יוצא מן הכלל) גם המאמרים כו"; וכתב:

ויכניסו הר"ד לחו"כ וליג"ש⁵⁶ שנה ומכ' דחנוכה כיון שמוגהים -

לח.

ממענה לה"ועד להפצת שיחות" (מכסלו תשמ"ג) על מכתבם - בהמשך להמענה שקיבלו להו"ל לקוטי שיחות כרך כ עד לש"פ ויחי, בו כתבו בין השאר ע"ד הנושאים בהם יעסקו ה"הוספות" להספר.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה כג. וש"נ)⁵⁷:

יכולים לעשות כהנ"ל (וכן - השיחות לחו"כ וברי מצוה ומכ' לחנוכה) באם יהי' הס' מכורך עכ"פ לעש"ק ויחי - עכ"פ - מאה טופסים

(55) המענה בשלימותה - לעיל ע' 48.

(56) = הרשימת דברים לחתן-כלה ולי"ג שנים (ברי מצוה).

(57) המענה בשלימותה - לעיל שם.

לט.

ביהקדמה" ללקוי"ש ח"כ כתוב:

ג) השיחות משנת תשל"ח ואילך (שנאמרו בהסדרות דספר בראשית) שנדפסו בקונטרסים בודדים בפ"ע אבל לא נכנסו בשורת ה"לקוטי שיחות"⁵.

5) לבד מקטע משיחת נר ה' דחנוכה תשמ"מ שנדפס בההוספות ללקו"ש חט"ו (ע' 545 ואילך).

מ.

ביהקדמה" ללקוי"ש חכ"א כתוב:

כרך זה כולל:

. . ב) השיחות משנת תשל"ח ואילך (שנאמרו בזמן הסדרות דספר שמות) שנדפסו בשעתם בקונטרסים בפ"ע אבל לא נכנסו בשורת ה"לקוטי שיחות".

מא.

ביהקדמה" ללקוי"ש חכ"ב כתוב:

כרך זה כולל:

. . ב) השיחות משנת תשמ"מ ואילך (שנאמרו בזמן הסדרות דספר ויקרא) שנדפסו בשעתם בקונטרסים בודדים ולא נכנסו בשורת ספרי ה"לקוטי שיחות".

מב.

ביהקדמה" ללקוי"ש חכ"ג - ועד"ז ב"הקדמה" ללקוי"ש חכ"ד - כתוב:

כרך זה כולל:

. . ב) השיחות משנת תשל"ט ואילך (שנאמרו בזמן הסדרות דספר במדבר) שנדפסו בשעתם בקונטרסים בודדים ולא נכנסו בשורת ה"לקוטי שיחות" השבועי.

מג.

ביהקדמה" ללקוי"ש חכ"ה כתוב:

כרך זה כולל:

. . ב) השיחות מתקופה הנ"ל (שנות תשד"מ - תשמ"ו)³ שנאמרו בזמן הסדרות דספר בראשית ונדפסו בשעתם בקונטרסים בפני עצמם, אבל לא נכנסו בשורת ה"לקוטי שיחות".

ובתור הוספה – באו כאן גם השיחות דשנת תשמ"ז (שנאמרו בתקופת חומש בראשית) שיצאו לאור באידית⁴.

-
- (3) לבד חלק משיחת עשרה בטבת תשמ"ג – שלא נכנס בהוספות ללקו"ש ח"כ.
 (4) אלו שי"ל בלה"ק יודפסו אי"ה בס' השיחות תשמ"ז.

מד.

בי"הקדמה" ללקו"ש חכ"ו-ח כתוב:

כרך זה כולל:

.. (ב) השיחות מתקופה ה"ל (שנות תשד"מ – תשמ"ו)³ שנאמרו בזמן הסדרות דספר בראשית ונדפסו בשעתם בקונטרסים בפני עצמם, אבל לא נכנסו בשורת ה"לקוטי שיחות".

מה.

בי"הקדמה" ללקו"ש חכ"ז כתוב (בהוספה להמובא לעיל סמ"ד):

.. במדור זה נכנסו גם השיחות (מתקופה⁵⁸ ה"ל²) שנאמרו בקשר לתקנת לימוד הרמב"ם, כולל שני „הדרנים" על ספר הרמב"ם.

-
- (2) לבד מ„הדרן" השני על ספר הרמב"ם, שנאמר בש"פ ויקהל תשמ"ו.

מו.

בי"הקדמה" ללקו"ש חכ"ט כתוב:

כרך זה כולל:

.. (ב) השיחות שנאמרו בזמן הפרשיות דספר דברים בשנים⁵⁹ ה"ל⁴ ונדפסו בשעתם בקונטרסים בפני עצמם, אבל לא נכנסו בשורת ה"לקוטי שיחות".

(4) מלבד: שיחת כ' מנ"א תשמ"ע"ד „כולל תפארת זקנים לוי יצחק" (יצא לאור בלקו"ש כ' מנ"א תשמ"מ). וברכות עיו"כ וליל א' דחה"ס דשנת תשמ"ג.

(58) תשד"מ – תשמ"ו.

(59) תשד"מ – תשמ"ו (ותשרי תשמ"ז).

יחס כ"ק אדמו"ר שליט"א לה"לקוטי שיחות"

הודעת כ"ק אדמו"ר שליט"א ביום שמח"ת תשל"ב ע"ד הפסקת הגהת הלקו"ש, ע"פ הוראה שקיבל מלמעלה, ובין הדברים – החביבות של כ"ק אדמו"ר שליט"א כלפי הלקו"ש (א-ב)

הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א בתחלת תשל"ב להדפיס – במקום הלקו"ש – שיחות שכבר הוגהו, או ליקוטים ממכתבים (ג)

ההצעה בתשל"ג ע"ד התחלת הופעת הלקו"ש (אם יהי ביקורת כדבעי (כו' ד)

מענות כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ד העדר ההתעיינות בהלקו"ש (ה-ז)

א.

משיחת יום שמח"ת תשל"ב – בלתי מוגה (שיחוי"ק תשל"ב ח"א ע' 73 ואילך):
איידער מ'קלייבט זיך צוזאמען מפינות רחוקות, וועט מען ריידען אַ ענין; און דאָס איז בנוגע לקוטי שיחות, וואָס אין דעם איז געווען „טענו חטים והודה לו בשעורים“.

מ'האָט אַרײַנגעשיקט בריוו, היתכן לקו"ש זאָל זיך אָפּשטעלן, עס איז דאָך אַ גוטע זאָך – לייגט זיך דאָס באַ מיר נאָך פאַר דעם, און נאָך מערער.

[עס איז אַמאָל געווען אַ רב – ער איז שוין איצטער אויפן עולם האמת – וואָס ער האָט געהאַט אַ חוש הדיבור, און ער איז געווען אַ „פה מפיק מרגליות“, האָט אַמאָל פאַסירט אַז ער האָט געדאַרפט אויסהערן דרשות פון אַנדערע וואָס האָבען גערעדט פאַר איהם, און פאַר איהם איז געבליבען צום סוף מערניט ווי אַ פאַר מינוט, אַז ער האָט זיך געשטעלט ריידען האָט ער אַנגעהויבען ריידען גודל מעלת תק"ש, וואָס דאָס איז אַז אַ צווייטער בלאָזט און מ'דאַרף שווייגען, פאַר הערן דעם קול השופר, באַווייזט דאָס אויף אַ גרויסען קב"ע, עד"ז – האָט ער געזאָגט – בנוגע זיך, אַז ביז יעמאָלט האָט ער אַנגענומען בפשטות אַז די וואָס הערן איהם זיינען צופרידען הערן, איצטער זעט ער...]

די אַלע הסברות וואָס מ'גיט, זיינען שלא במקומם, וואָס מ'איז מסביר ווי גוט לקו"ש, ווייס איך אויך ווי גוט דאָס איז, און אדרבה איך קען נאָך צוגעבען אַ „נופך מדילי“, בפרט אַז „אדם חס על מעשה ידי“, און אויך ידוע אַז „אדם רוצה בקב שלו“ מערער אפילו „מתשעה קבין של חברו“, וואָס דאָס איז אפילו בענינים גשמיים, כ"ש אין אַזעלכע ענינים, וואָס בנוגע לקו"ש פלעג איך זיי דורך לייענען און דורך לערנען מתחילה ועד סוף, מתחילה ועד סוף מיט אַלע מראה מקומות, נאָך דעם וואָס עס האָט זיך אָפּגעדרקט, נוסף אויף דעם וואָס איז געווען פון פריער...

די וואָס באַקומען ווייס איך ניט וויפיל זיי לערנען דאָס, מ'נעמט גלייך און מ'בינדט דאָס איין, אַדער אַנדערע גיבען אַ קוק אין די קשיא, עס איז דאָ אַנדערע וואָס גיבען אַ

קוק אויך די התחלת התירוץ, אַנדערע וואָס דערגייען עד האמצע, און עס איז דאָ אַנדערע וואָס קוקן ביזן סוף, בפרט דעם אופן ווי דאָס ווערט צו זיי געשיקט, אַז ניט זיי האָבען דאָס געבעטען, און די אַדרעס האָט מען אויך באַקומען באופן כּך וכּך, ניט אַז ער האָט זיך געבעטען פאַר דעם, און וויבאַלד ער באַקומט דאָס פאַרט, טוט ער אַ טובה און גיט אַ קוק אין דעם, אַדער עס זיינען דאָ אזוינע וואָס ווילען גאָר יוצא זיין צוליב מיר, אָבער עכ"פּ מסביר זיין מיר די מעלות פון לקו"ש דאַרף מען ניט, און איך קען דאָס מסביר זיין נאָך מערער, וואָרום איך האָב געהאַרעוועט אויף דעם מיט די מ"מ, איז דאָך מובן ומוסכם אַז באַ מיר איז דאָס טייער.

מצד כמה סיבות זיינען אָבער באַ מיר געוואָרען ספיקות אין דעם ענין, צי מ'דאַרף דאָס האָבען, ע"ד ווי נאָך כמה ענינים וואָס באַ מיר איז געווען בלי ספק אַז דאָס איז אַ דבר טוב, און טאַקע גלייך פון אָנהויב, האָב איך געזען אין דעם הצלחה רבה, אָבער וויבאַלד איך בין דאָך אַ נוגע בדבר, וואָרום איך האָב די זאָך מחדש געווען, דערפאַר האָב איך אויף דעם אוועקגעשטעלט אַ בחינה, און אַזאָ שווערע בחינה אַז בדרך הטבע וואָלט געדאַרפט אויסקומען אַז מ'זאָל דעם ענין דאַרפען ממשיך זיין.

ע"ד ווי מ'פלעגט אַמאָל זאָגען אַ מאמר חסידות באַ יעדער התוועדות, אַדער מ'פלעגט זאָגען אַ מאמר פאַר די תלמידים ביחוד חנוכה, אַדער דאָס וואָס איך פלעג אויסלערנען אַ נייעם ניגון בכל שמח"ת, און איך האָב זיך געקאַכט איך דעם, אָבער איך בין דאָך אַ נוגע בדבר, און איך זע טאַקע ניט וואָס פאַר אַ מקום לספק קען זיין אין זאָגען חסידות, באַ יעדער התוועדות.

לפועל אָבער האָט די בחינה געוויזען אויף ניט ממשיך זיין די ענינים, האָב איך אָבער געטראַכט באַ זיך וויבאַלד איך ווייס דאָך אַז דאָס איז ענינים טובים פאַרוואָס זאָל מען דאָס טאַקע ניט וועלן.

איז אָבער דאָ אַ מאַדנע גמרא, די גמרא דערציילט אַז עס איז געווען אַ צייט וואָס מ'האַט געדאַרפט אַנקומען צו גשמים, איז מען געקומען צו חוני המעגל און ער האָט מתפלל געווען, און עס איז געגאַנגען גשמים, עס איז אָבער געגאַנגען צופיל גשמים האָט ער געזאָגט אַז אידן קענען ניט מקבל זיין „רוב טובה“.

לכאורה, איז ניט פאַרשטאַנדיק דער לשון, ער האָט געדאַרפט זאָגען רוב מים אינם יכולים לקבל, אַדער רוב גשמים אינם יכולים לקבל, איז אָבער דער לשון „רוב טובה אינם יכולים לקבל“, וואָס לכאורה איז ניט דאָס דער ענין, וואָרום רוב גשמים קען מען ניט מקבל זיין, אָבער ניט רוב טובה? דערפון איז אָבער אַ סימן אַז באַ חוני המעגל איז געווען בפשטות אַז „רוב טובה“ קען מען ניט מקבל זיין.

באַ מיר איז בפשטות עד היום הזה אַז זאָגן אַ מאמר חסידות באַ יעדער התוועדות איז אַ דבר טוב ויציב ונכון וכּו' וואָס דערפאַר האָב איך געמאַכט אויף דעם אַ בחינה וואָס אין דרך הטבע האָט עס געדאַרפט אַרויסווייזן אַז אזוי זאָל אַנגיין, אָבער לפועל איז ניט אזוי געוואָרן, שמוגל איך אַריין אַמאָל זאָגען אַ מאמר אין אַ שיחה אַדער כּעין וכּו'.

עד"ז אז לקו"ש איז א דבר טוב ונכון איז ניטאָ אין דעם קיין שום ספק, עס איז מערניט וויבאלד מא'ז בלויז אַ בשר ודם, קען זיין אַ זאָך מיט אַ טעות אַמאָל, און דאָס דרוקט מען דאָך ניט צוליב מיר נאָר אַז אַנדערע זאָלען דאָס אויך לייענען און לערנען, און איך האָב מודיע געווען און מפרסם געווען מיט אַ פאָר חדשים צוריק, אַז שבת בראשית ענדיקט זיך דאָס, און אַז עס איז דאָ אַ בחינה אויף דעם, וואָס דאָס וועט ווייזען די הוראה צי מ'זאָל דאָס ממשיך זיין, און איז דרך הטבע האָט געדאַרפט פאַלען די הוראה לטוב, וואָרום עס איז ניט געווען קיין שום מקום בדרך הטבע אַז דאָס זאָל ניט קענען אויסגעפירט ווערן.

עס איז ניט ח"ו אַז מ'זאָגט אַז זיי האָבען געמיינט מיר טאָן „צולאָכעס“, צי עד"ז, אַדער עס איז אַ ענין וואָס באַ אַ צווייטען לייגט זיך אַז עס האָט געדאַרפט זיין אַנדערש, נאָר דער טייטש איז אַז מ'האָט זיי ניט דערלאָזט מלמעלה דאָס טאָן כדי איך זאָל אַרויסנעמען די הוראה.

ענטפערט מען מיר אַז לקו"ש איז אַ גוטע זאָך, אָבער ניט וועגן דעם רעדט זיך, האָט מען מיר געענטפערט אַז פב"פ לערנט פשט אין די הוראה באופן אחר, אָבער ווי גערעדט איז דאָך דאָס אַ הוראה פאַר מיר ניט פאַר יענעם, און איך האָב לכתחילה געזאָגט אַז איך זע ניט קיין אַנדער פירוש אויף דעם ענין.

וויל מען מיר מסביר זיין אַז לקו"ש איז אַ גוטע זאָך, דאָס איז אַ זאָך וואָס אַלע זיינען מסכים, אַדער אַ צווייטער האַלט אַז די הוראה איז באופן הפכי איז דאָס אָבער ניט אים קיין הוראה, נאָר פאַר מיר, און עס איז אַ שאַד וואָס מא'זי מבלבל אַנדערע מענטשען אויף שרייבען בריוו, איך האָב ניט צו זיי „תבא עליהם ברכה“, עס האָט אָבער ניט קיין שום שייכות צו דעם ענין.

לכאורה איז דאָס אַ ענין פון „רוב טובה“, נאָר „רוב טובה אינם יכולים לקבל“.

דערנאָך איז פאַראַן דערביי אַ ענין צדדי, וואָס איך האָב שוין אַמאָל מעורר געווען אויף דעם, אַמאָל איז געווען אַ סדר, אַז אַנדערע פלעגן לערנען תו"א, און די שפעטערדיקע וואָכען לקו"ת, אַדער די מאמרים וואָס האָבען אַ שייכות צו אַ פסוק פון די סדרה, אַז עס איז אַרויס לקו"ש, איז אַ סימן אַז דאָס איז דער לימוד פון דער וואָך, און ער איז נאָך שפיץ חב"ד און טענה'ט וויבאלד פב"פ האָט געזאָגט מ'זאָל דאָס אַפּדוקען אויף די וואָך, איז אַ סימן אַז דאָס איז נוגע די וואָך.

אָבער באמת, איז אַ גאַנצע וואָך טראַכט ער וויבאלד מ'דאַרף לערנען לקו"ש לערנט ער שוין ניט קיין תו"א ולקו"ת, לקו"ש לערנט ער אויך ניט, אַז עס קומט צווישען מנחה און קבלת שבת גיט ער אַ קוק די שיחה.

די איינציקע הסברה אין דעם אַז „רוב טובה אינם יכולים לקבל“, עס איז מערניט אַ כאב לב, אַ צובראָכענקייט פון דעם וואָס עס איז נפסק געוואָרן די מאמרים אין יעדן פאַרבריינגען, ועד"ז בנוגע לחנוכה ועד"ז בנוגע ללקו"ש, און אַזוי ווי עס איז שמח"ת וועט עס קיינעם ניט שאַטען.

אזוי ווי עס גייט אַ נייער יאָהר, זאָל מען לערנען די מאמרים פון תו"א און לקו"ת און די דרושים וואָס שטעלן זיך אויף די פסוקים פון דער פרשה, „והפך בה והפך בה דכולא בה“, און עס וועט ניט זיין קיין צייט אויף שרייבען בריוועלעך דאגה'ן אַז אַ צווייטער זאָל האַבען לקו"ש, ושלום על ישראל.

און מכאן ולהבא זאָל מען ריידען נאָר וועגן דברים המשמחים בגשמיות וברוחניות. ויה"ר אַז איך זאָל זוכה זיין אַז די זאָכען וואָס איך האָב מחדש געווען אין די לעצטע צוואַנציג יאָר, וואָס זיינען נאָך ניט נתבטל געוואָרען, אַז זיי זאָלען ניט נתבטל ווערן.

און עס זאָל זיין אַ שנת אורה און שנה פון די אַלע כ"ב אותיות וואָס עס רעכענט זיך אויס, ביז אַ שנת תורה, סיי אין תורת הנגלה און סיי אין תורת החסידות ובשופי, און מ'זאָל איינעמען די וועלט, דורך „אמר מלכא עקר טורא“, וואָס דאָס ווערט דורך תורה, „תען לשוני אמרתך“, און מאַכען פון דער וועלט אַ „דירה לו ית' בתחתונים“, בקרוב ממש.

ב.

מענה להרב יואל הכהן כהן על מכתבו בהמשך להודעת כ"ק אדמו"ר שליטי"א בהתועדות יום שמחת תורה תשל"ב ע"ד הפסקת הגהת ה"לקוטי שיחות" (ליקוט מענות קודש תשל"ב מענה וא"ו):

בתמהון הכי גדול קראתי כתבו – שכאילו שגם הוא (אף ש„חוזר“ המדובר בהתועדות, ובטוב – כנראה מהר"ד) אינו שם לב לענין העיקרי בזה, ואף שחזרתי עליו **כו"ב פעמים!!**

אין בכ"ז (דהלקו"ש וכו"ב: אמירת דא"ח ביחוד להת' שי' בחנוכה, נגון בשמח"ת ועוד) – לא ענין של עונש ח"ו מצדי, או רוגזא, גומלין וכו' וכו'

כ"א שבהענינים והנהגות ש„חדשתי“ – ראיתי בכולם:

(1) הצלחה רבה וברכה רבה מלמעלה,

(2) קבלה ובספ"י ובהתפעלות – מה„חוצה“, [..].

[..] – ואין הזמ"ג כלל להאריך בכיו"ב, כ"א להרבות בזכיותיו של כאו"א ובפרט

כו' –

כיון שאעפ"כ – קאָך איך זיך בכהנ"ל ועוד יותר מזה – חפשי וביגיעה אמתלאות

לתרץ [..].

[..] וכנראה – שזוהי הוראה בשבילי – שאז מובן הענין „בפשטות“. וע"פ המבואר

באגה"ק סכ"ה – אין קפידא ח"ו עליהם, שהרי „הרבה שלוחים כו"ו“. [..].

ג.

מענה לרי' שלום יעקבסאן - חבר היועד להפצת שיחות" - על מכתבו (מבי חשון תשל"ב) בהמשך להודעת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתועדות יום שמחת תורה תשל"ב ע"ד הפסקת הגהת הי"לקוטי שיחות". במכתבו כתב את תכנית הועד להי"ל מדי שבוע שיחות מלקו"ש כרכים א-ד או ליקוטים ממכתבים, וכתב: "ושואלים אנו אם כ"ק אדמו"ר שליט"א מסכים להני"ל?" (ליקוט מענות קודש תשל"ב מענה י. ושי"נ):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בחץ ובעיגול תיבת "מסכים", וכתב:

וע"פ הנ"ל (שישנו מן המוכן כו') - בודאי ישלחו לאהקת"ו וכיו"ב כמה שבועות מוקדם, למען יוכלו להו"ל בעוד מועד.

אזכיר עה"צ.

ד.

מענה להי"ועד להפצת שיחות" שכתבו באמצע תשל"ג: "מפני גודל הענין של הלקוטי-שיחות . . . הר"ר יואל שי' כהן . . . הנה התדברנו עמו אשר הוא יבקר את השיחות . . . הר"ר יואל שי' קיבל עי"ע את הנ"ל . . . לכן מבקשים אנו את כ"ק אדמו"ר שליט"א שמשום גודל ענין הפצת השיחות בכלל, והקשר שיש עי"ז לאלפי ישראל לחסידות בכלל, ולדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפרט . . .".

לאחר חתימת הי"ועד להפצת שיחות", כתב הרב יואל הכהן כהן: "הנני מקבל לבקר את השיחות שיסדרו, טרם שימסרו אותם לכ"ק אדמו"ר שליט"א. ועל כך באה חתימתו, במכונת-הקלדה.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשל"ג מענה רצו. ושי"נ):

באם

(1) הכוונה לכל (נגלה, חסידות, מ"מ

(2) גם הוא [יואל כהן] יקבל זה ע"ע (ולא רק מכונת הכתיבה) מקום להצעה

ה.

ממענה לרי' שניאור זלמן גורארי (י"ט טבת תשל"ב) (ליקוט מענות קודש תשל"ב מענה מג. ושי"נ):

[. . .] - אפי' בהנוגע להלקו"ש שהסבירוני שצמאה נפש אנ"ש וכל העולם כולו - יודעים ברור - שא"א כלל בלא הלקו"ש שהרי לומדים בהם וכו'. והנה דוגמא חי' בזה! לפני כו"כ שנים נאמר ונרשם אז שיוסף בנערותו לא הי' רועה צאן. כשעברו שנים אחדות נדפס הנ"ל, עתה נדפס עוה"פ. ואיש לא שם לב שזהו היפך המפורש בוישב, עד שילד צעיר דארצה"ב שאלני זה בשבוע העבר!

[. .] גם אלו שקורא להם „אנ"ש" השתתפו ומבלי התעוררות מצדי

[והוא בדוגמא כשבא, להבדיל, גוי להתוועדות אין אף אחד מאנ"ש ישן [. .].

1.

מענה להמניחים על שאלותיהם בהמדובר בהתועדות ש"פ שמיני תשל"ו, ובין השאר כתבו:

"לא תפסנו, איך יתאים זה עם המבואר בתוד"ה כמאן מצלין (ר"ה כז, א) שעלה במחשבה להבראות בתשרי ולא נברא עד ניסן.

ובלקו"ש ח"ד ע' 1293 כתוב ג"כ שביאור הנהר שלום "עולה בקנה אחד עם פירוש התוס"י. ועפ"י הני"ל אינו מובן הכוונה בזה".

ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשל"ו מענה קג. וש"נ):

סימן בעיגול את התיבות "ובלקו"ש ח"ד ע' 1293 כתוב", וכתב:

גענומען 12 שנה עד שנתעוררו ע"ז!

2.

מענה⁶⁰ למערכת קובץ הערות התמימים ואנ"ש שכתבו (בין השאר): "ועפ"י הגהת כ"ק אדמו"ר שליט"א⁶¹ הי' לכאורה צריך להגיה גם שם "נדבת" במקום "עשיית" (ליקוט מענות קודש תשד"מ מענה קכט. וש"נ):

על מה שכתבו: "הי' לכאורה צריך להגיה גם שם "נדבת" במקום "עשיית" - מחק תיבת "לכאורה", וכתב:

מזה תוס' רא"י להנאמר ע"ד „גודל ההתענינות" בהלקו"ש - שבמשך 20 שנה - לא הי' אף א' שראה הנ"ל (2)

60) עוד מענות ושיחות כו' ע"ד העדר ההתענינות בהשיחות - ראה יחידות להרה"ח שנ"ז גורארי אור ליום ב' בדר"ח כסלו תשכ"ז (ס' "ככל ביתי נאמן הוא" ע' 305. ובכ"מ). ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 274. תשמ"א מענה קב. תשמ"ה מענה מז (הובא לקמן ע' 121). ועוד.

61) בגליון דש"פ תצוה תשד"מ (גליון כא (שמט)). נדפס בס' "והאר עינינו בתורתך" ע' קצו.

מאמרים מוגהים

היעד

הוראות ודרישת כ"ק אדמו"ר שליט"א שהמאמרים יהי בהתאם לכלל היעד, עד שיהי כשולחן ערוך המוכן ל"אכילה" (הבנה והשגה כו'), ומובן שאין להיכנס לעניינים שביאורים אינם שייכים לעמא דבר (א-ב)

א.

בי"פתח דבר" ל"קונטרס אחרון של פסח - תשמ"ח", הכולל ד"ה ונחה עליו רוח הוי' תשי"ד, הקיף כ"ק אדמו"ר שליט"א את תיבת "מערכת", וכתב (תשורה טלזנר ט"ז טבת תשפ"ב):

[מערכת] ענינה להעריך שיהי כשו"ע ל"אכילה"

ההתבוננו: כמה יאכלו מאמר זה וכו"כ שהו"ל דוקא מסוג זה?

ב.

בעלי הגהה למאמר וה' אמר המכסה תשל"ז (שי"ל בקונטרס כ"ף מרחשון תשמ"ז) כתבו המניחים בהערה ביאור ענין החושך עצמו נהפך לאור, כ"ק אדמו"ר שליט"א כתב בצד ההערה ("עלי הגהה" חוברת קד):

אשרי חלקם שפשוט אצלם הבנת: צמצום נעשה אור, אף שנשאר צמצום⁶²

ההוצאה לאור של המאמרים מוגהים

בשנים הראשונות, כאשר כ"ק אדמו"ר שליט"א הגי' מאמרים - הרבה להוסיף בעצמו הערות ומ"מ הבאים בשולי הגליון (א-ב)

בשנת תשמ"ז יצא לאור „ספר המאמרים - מלוקט" ח"א, הכולל כל המאמרים המוגהים שיצאו לאור בשעתם עד אז, ע"פ סדר זמן אמירתם (ג)

62) וראה ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה רנט (וש"ג): מענה למניחים על המבואר בשיחת ש"פ חוקת תשמ"ח: "כמפורסם - אין דעתי נוחה כלל מהשקו"ט דוקא בעניינים שאין ביאורם בחסידות בדברי רבותינו ולהראות קונצען וריבוי המאמרים שלהם שהו"ל לאחרונה אין לומדים וד"ל".

משנת תשמ"ט ואילך יצאו לאור, ספר המאמרים – מלוקט" ח"ב ואילך, הכולל את כל המאמרים שיצאו לאור בתדירות בקונטרסים מאז י"ט כסלו תשמ"ח, ע"פ סדר זמן הופעתם לדפוס (ד)

א.

בהקדמה למאמרים בשנים הראשונות, כתבו ב"פתח דבר" דכמה מאמרים שהוציאו לאור בשעתם, החל מקונטרס באתי לגני תשי"א עד (לערך) קונטרס איכה ישבה תשלי"א⁶³ (סה"מ מלוקט ח"א ע' ב. יב. חי. כח. נ. קיח):

כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיה המאמר הזה – שנרשם ע"י אחד השומעים – והוסיף בו ציונים והערות הבאים בשולי הגליון.

בשנים הבאות, עד לערך שנת תשל"ח, כתבו ב"פתח דבר" לכמה מאמרים שהוציאו לאור בשעתם⁶³ (סה"מ מלוקט שם ע' קלח. קנ. קעד. רחצ. רלה):

המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, והוסיף הערות ומ"מ הבאים בשולי הגליון.

ב.

בעלי הגהה דמאמר ד"ה באתי לגני תשי"א כפי שנדפס בירחון "הפרדס" תשרי תשי"ב, כתבו המערכת: "עפ"י בקשת "הועד להפצת חסידות חב"ד" אנו מפרסמים בזה המאמר הראשון של האדמו"ר העכשוי מליובאוויטש רבי מנחם מענדל שניאוסון שליט"א, שנאמר ביום הכתרתו יו"ד שבט שנה זו - ההילולא הראשונה של כ"ק אדמו"ר יוסף יצחק שניאורסון מליובאוויטש זצ"ל. כפי שיקרא הקורא, המאמר מצטיין בהיקפו הרחב ובתפיסתו העמוקה ביסודות חב"ד".

כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בסופו (קובץ "הערות וביאורים בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א" גליון רכה):

– הערה. גם ההערות שבשולי הגליון הם מבעל המאמר.

ג.

ב"פתח דבר" ל"ספר המאמרים - מלוקט" ח"ב, הנושא את התאריך "טו כסלו תהא זו שנת משיח ו ברוקלין, נ.י.", כתוב:

(63) יש לציין, שיש בין הפתחי דבר שינויים קלים בלשון.

ע"פ בקשת רבים הננו מוציאים לאור „ספר המאמרים – מלוקט”⁶⁴ מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א, הכולל מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א המוגהים (תשי"א-תשמ"ז), שהיו מפורזים עד כה בקונטרסים (וספרים!) שונים.

רובם ככולם של המאמרים נדפסו בפ"ע (בשעתם, או לאחרי זמן). ואחדים מהם יצאו לאור בשעתם רק בקופיר.

וזאת למודעי: א) המאמרים נסדרו כאן על פי סדר אמירתם (ולא ע"פ סדר הופעתם בדפוס). ב) השיחות שנדפסו בסוף כמה מהקונטרסים הנ"ל כבר נדפסו בספרי לקוטי שיחות, ולכן לא נכנסו בספר זה?².

* * *

כמה פעמים הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לומר מאמר מרבותינו נשיאינו בתוספת התחלה וסיום, ובעת מסירת המאמר לדפוס הגי' כ"ק אדמו"ר שליט"א את ההתחלה והסיום ונדפסו בסוף הקונטרס – ובתור הוספה הדפסנו גם כאן התחלות וסיומים אלו (בתוספת ציון למקום הדפסת גוף המאמרים).

1) בשנת תשל"ז יצא לאור ספר „קונטרס מאמרים” – כל מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א שהוגהו עד אז.

מאמר ד"ה באתי לגני – נדפסו ב„ספר המאמרים באתי לגני” (קה"ת, תשל"ז).

מאמרי חורף תשל"ח נדפסו בספר קונטרסים חורף תשל"ח (כפר חב"ד, באה"ק, קה"ת), וכן בהוספות לספר לקוטי שיחות חלק כ (מלבד ד"ה ואלה המשפטים, וקבל היהודים).

2) מלבד השיחה נדפסה בסוף קונטרס פדה ושלום תרע"ה (קה"ת, תשל"א) שהוא ביאור לד"ה פדה ושלום תשכ"ו הנדפס כאן.

ד.

בי"פתח דבר” לייספר המאמרים – מלוקט” ח"ב, הנושא את התאריך "ר"ח כסלו תשמ"ט (תהא שנת משיח טובה) ו שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ ו ברוקלין, נ.י.", ועד"ז בכרכים הבאים, כתוב:

ע"פ בקשת רבים הננו מוציאים לאור „ספר המאמרים – מלוקט” חלק ב' מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א, הכולל מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א המוגהים שיצאו לאור בקונטרסים בודדים מיי"ט כסלו תשמ"ז עד סוף שנת תשמ"ח.

וזאת למודעי: המאמרים בחלק זה נסדרו כאן על פי סדר זמן הופעתם בדפוס (ולא ע"פ סדר אמירתם, כבחלק א').

64) יש לציין, שבתחילה כתבו המו"ל "לקוטי מאמרים" (או: "ספר המאמרים – מלוקט"), וכ"ק אדמו"ר שליט"א בחר את השם "ספר המאמרים – מלוקט" ("בית משיח" גליון 269 ע' 27).

ספר השיחות

המסגרת והיעד

השיחות שבספר השיחות נערכו על מנת להדפיסם במכתביעת „כפר חב"ד" ו„דער אַלגעמיינער זשורנאל“, ומכיון שכן, הרי העריכה צריכה להיות בסגנון ובתוכן מובן לקוראי מכ"ע, ובאופן שלא יפחידו וירחיקו מהפצת המעיינות, ומובן, שלא כל המדובר בהתוועדויות בשבתות צריך להיות מופץ במכ"ע (משא"כ לקו"ש היו"ל ע"י מערכת „אוצר החסידים“, לא במכ"ע).

ובפרטיות יותר – צריך להיות הכנסה וכניסה בדברים עם הקוראים, ולא להתחיל שצ"ל לימוד המשך תער"ב כו', או להאריך במאורע שבנשיא, וכי"ב (א-ה)

א.

בעלי הגהה (הגהה שניי) של הנחת "ועד הנחות התמימים" (אידיית) דשיחת ש"פ וירא, כ"ף מרחשון תשמ"ז, סימן כ"ק אדמו"ר שליט"א בתחילת השיחה חץ וכתב ("עלי הגהה" חוברת נג):

למרות המדובר כ"פ מתעקשים בתחלת כל לקו"ש – להדגיש שצ"ל לימוד המשך תער"ב, וע"ז מיוסד כל המדובר!!

ולזה – הפצה יקרא!! – בלשונם לקמן כ"פ: ווייטער בחוצה!!

וראה בנוסח דלכחב"ד⁶⁵

(ושם מ"מ אפילו... לרמב"ם, גם זה אין בהנ"ל!)

ב.

מענה להמניחים בקשר לשיחת ש"פ תבוא תשמ"ז כפי שהוכנסה להגהה (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 3-652. ושי"ט):

נדבר ע"ד כו"ב עניני אלול השייכים למעשה בפועל דקוראי מכ"ע –

וכאן מתחיל ומאריך דוקא במאורע שבנשיא וכו' וכו'!

65) כלומר: ההנחה בלה"ק (שנערך ע"י "ועד הנחות בלה"ק"), שהוכנה עבור המכתב-עת "כפר חב"ד".

[האומנם אין חילוק בין ש"ק ברעד"ר⁶⁶ ובביהכנס"ס דכ"ק מו"ח אדמו"ר – ומכ"ע?!

ואפילו לא בנוגע להתחלת וכניסה בדברים עם הקורא!

בנוגע לפועל

ההתחלה צ"ל (באידיש)

אלול – חשבון ע"מ להשלימו,

תעוגמ"ח בהר"ת דאלול

ולכן מרבנים בכ"ז וכו'

ואח"כ הנרשם [ובכ"מ אולי לקצר – היפך שיטתם דאין נפק"מ כלל בין מכ"ע ולקו"ש
דאוצר החסידים

ג.

מענה ליועד הנחות התמימים" בקשר לשיחת ש"פ תבוא ח"י אלול תשמ"ז
ע"ד שבעת התורות שאמר הבעש"ט בגן עדן (ליקוט מענות קודש תשמ"ז מענה
רנח. וש"נ):

הדגשתי ובמה פעמים שלהדפיס ובפרט במכ"ע – צ"ל רק באם לא יפחידו וירחקו
ע"ז מלימוד המעינות

פשיטא שצ"ל מובן להרושם

ובאם אין לו תירוץ – לא ידפיס הקושיא. ופשוט

עפ"ז – כל השקו"ט הנ"ל לא ידפיסו במכ"ע

מה שמבהיל – שלכהנ"ל השתלשלות בפשוטו של מקרא ממש, אלא שלא הזכרתיו!

ובאם ימצאו רושם בסגנון ובתוכן מובן לקוראי מכ"ע – ידפיסו (אין הזמ"ג שאתחיל
ללמד (לאחרי יותר משלשים שנה) א"כ!⁶⁷

בפש"מ: חידוש פ' בתורה

נמצא (1) דוקא ע"י נוקבא – בנות צלפחד

(2) " " דוכרא – פ"ש שרק אנשים יכלו להכנס לפנים להוציא נו"א.

גנובים ימתקו – כי מס"ג ע"ז, לפום צערא אגרא

(66) = רעוא דרעוין.

(67) וראה גם ליקוט מענות קודש תשמ"מ מענה ס"ט. וש"נ.

ד.

מענה להמניחים מכסלו תשמ"ט (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 691. וש"נ):

החלטה „מוזרה” להתחיל כל ר"ד שבשביל המכ"ע – שבהבא לקמן הוא מאמר חסידות

וה„תועלת” בנוגע להפצה חוצה מובנת

[כמה פעמים העירוטי עד"ז?]

ה.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר להנחה משיחה מסויימת (קובץ " ten hora'os" (יו"ל ע"י הרב סימון שי יעקבסון):

לא „כל” הנדבר בש"ק בביהכנס' וכו' – צ"ל נדפס ומופץ חוצה

ובפרט באלול!!

ההוצאה לאור של השיחות בשנים האחרונות

השיחות שהוגהו משנת תשמ"ח ואילך, שנדפסו בעיתון „כפר חב"ד” (בלה"ק) ועיתון „דעם אלגעמיינער זשורנאל” ואח"כ בקונטרסים בפ"ע – הנה בגלל ריבוי הכמות, הם יצאו לאור בסדרה בפ"ע „ספר השיחות” (ולא בהוספות ללקו"ש)

ב"פתח דבר” לספר השיחות תשמ"ח, ועד"ז – בשינויים קלים – ב"פתח דבר” לספר השיחות תשמ"ט-תשנ"ב, כתוב⁶⁸:

68) וראה גם „צעטל” שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר להגהת השיחות (ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה לו. וש"נ):

„יבררו טו"ס מי הם המו"ל השיחות וכו' בכותרות שונות ולשונות שונות

ויתדברו ביניהם (באמצעות הברד"צ וכיו"ב?) ע"ד סדר (קצת עכ"פ): מי יציע ע"ד 1) שאני אג', 2) הלהוסיף או לשנות 3) ועוד 4) לשלול שכאו"א מטף נשים ואנשים מו"ל וכו' וכשאקבל מכ' ברור מהברד"צ בירור ככ"ז אדע הלענות על פני' בחתימה המצו"ב או הפניות שבכו"כ חתימות שונות (גם בתוכנם).”

לקראת יום הבהיר, יום עשתי עשר לחודש ניסן (חודש הגאולה) – נשיא לבני אשר, אשר „הוא יתן מעדני מלך“, יום הולדת הפ"ז של כ"ק אדמו"ר שליט"א, בשנת הארבעים לנשיאותו, לאורך ימים ושנים טובות.

הננו מו"ל בשבח והודי' להשי"ת את „ספר השיחות תשמ"ח" (בשני כרכים), שבו נכללו כל השיחות המוגהות שנאמרו במשך שנת תשמ"ח (כרך ראשון – מתחלת השנה עד ש"פ צו, שבת הגדול, ח' ניסן; כרך שני – מי"א ניסן עד סיום השנה).

בשנת תשמ"ח, „שנת הקהל“, זכינו, אשר חלק הארי מהתועדויות שבתות השנה, וכן עוד כמה שיחות שנאמרו במשך השנה, הוגהו על ידי כ"ק אדמו"ר שליט"א⁶⁹, ורובן ככולן יצאו לאור בשעתן בקונטרסים בודדים. וע"פ בקשת רבים, ומפני כמות השיחות שראוי שיקבעו ברכה לעצמן, לא צרפנו שיחות אלו ב„הוספות" לספרים אחרים (כשיחות השנים הקודמות), אלא אספנו אותן תחת כפיפה אחת, בשני הכרכים של ספר זה.

* * *

השיחות מופיעות כמתכונתן המקורית, ומכאן – ההבדל בצורתן הלשונית, פעם בלשון הקודש ופעם באידית, כפי שהוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ויצאו לאור בשעתן².

(1) ראה לקוטי לוי"צ – אגרות ע' שכד"ה; ע' תיט.

(2) בעתון „כפר חב"ד" ועתון „דער אלגעמיינער זשורנאל“. ואח"כ – בקונטרס בפני עצמו.

(69) בה"פתח דבר" דסה"ש תשמ"ט ואילך הלשון הוא: „מאז שנת תשמ"ח, זכינו, אשר חלק מהארי מהתועדויות שבתות השנה יו"ל מוגה מכ"ק אדמו"ר שליט"א“.

שונות

הנחות שהוגהו אך לא נדפסו כמוגה וכיו"ב

לפעמים כ"ק אדמו"ר שליט"א הגי' הנחה וציין, „הנחה בלתי מוגה“, כיון שלא הגיהו אלא מקופיא (א)

לפעמים הגי' כ"ק אדמו"ר שליט"א הנחה – אף שאינו בשביל להוציא לאור, מפני שספר (ענין) שאינו מוגה ה"ז עולה (ב-ג)

שיחות שכ"ק אדמו"ר שליט"א הגי' אותם וציין עליהם: „רשימת אחד השומעים“, „הנחה“, „קיצור“, וכיו"ב (ד-ז)

שיחות שכ"ק אדמו"ר שליט"א הגיהם רק במקצת, או רק המוכרח (ח-ט)

יחס כ"ק אדמו"ר שליט"א לשיחות שהוגהו כ, מרשימת השומעים“, ועוד הוראה בקשר הדפסת שיחה שהוגה (י-יב)

א.

כאשר הכניסו המאמרים ד"ה יו"ט של ר"ה והמשכו ד"ה אדון עולם תשמ"ג, שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, בצירוף "פתח דבר" כו' על מנת להדפיסו בקונטרס בפ"ע, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת ט):

לציין הנחה בלתי

כי לא הגהתי כ"א מקופיא

ב.

מענה לה"ועד להפצת שיחות" על מכתבם – בהמשך לזה שהכניסו צילום שיחה מוגהת מתוך בטאון "די אידישע היים" שעמדו להדפיסה בלקו"ש השבועי, וציינו אשר דברי ההקדמה יושמטו בדפוס, וכ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל לתקן כמה תיקונים, כולל על דברי ההקדמה הנ"ל. במכתבם כתבו: "מצו"ב הגאליס דהשיחה לפ' בא. מהי הכוונה במה שכ"ק אדמו"ר שליט"א מחק איזה תיבות בה"הקדמה" להשיחה שבה"אידישע היים" – כיון שחשבנו (וגם צוינו סימן) להשמיט כל ה"הקדמה" בלאו-הכי" (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ג ע' 144. וש"ו):

(ספר) ענין שאינו מוגה ה"ז עולה כו'.

ג.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ וירא, כ"ף מרחשון תשמ"ג, רשם כ"ק אדמו"ר שליט"א בריש עמוד ג' (תשורה וינפלד כ"ד מרחשון תשפ"ד):

מכאן ואילך לא הוגה⁷⁰

ד.

בעלי הגהה ד"קטע משיחת אחש"פ תש"ל ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א תחת כותרת השיחה (תשורה זאקליקובסקי ח"י סיון תשס"ו):

– רשימת אחד השומעים –

ה.

בעלי הגהה (הגהה ראשונה) דמאמר ד"ה יהודה אתה גוי תשל"ח כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א תחת כותרת המאמר (תשורה מונדשיין ט"ו טבת תשע"ח):

– הנחה –

ו.

בעלי הגהה דשיחת עשרה בטבת תשל"ח (הגהה ראשונה) כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א תחת כותרת השיחה (תשורה מונדשיין ט"ו טבת תשע"ח):

– הנחה –

ז.

על "הנחה בלתי מוגה" דשיחת יו"ד שבט תשי"ד תיקן כ"ק אד"ש כמה תיקונים, וכתב בראשו (תשורה פעוונזנער י"ב טבת תשפ"ב):

קיצור ולא הנחה!!!⁷¹

ח.

על הנחה דהדרן על מסכת שבת משיחת יו"ד שבט תשמ"ג (בלה"ק), שתיקן בה כ"ק אדמו"ר שליט"א כמה תיקונים, כתב בתחילתו ("יחי המלך" גליון תקכח):

70) אבל אעפ"כ, בהמשך השיחה תיקן כ"ק אד"ש כמה תיקונים כו' [ומהם: לאחרי מחיקת כמה תיבות כתב "ה"ז היפך דעת הרמב"ם !!!"; "להעתיק בדיוק"; ועוד].

71) באמצע השיחה כתב: חסר.

הגהה ותוקן רק מקצת

לקו"ש חי"ז ע' 380

ט.

בעלי הגהה דחלק משיחת ש"פ משפטים תש"מ, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בתחילתו (תשורה חאנין בי ניסן תשע"ז):

הסגנון מוזר והשמטתי רק המוכרח ביותר

י.

בעלי הגהה "משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א" שנדפס בריש קובץ "דברי תורה" חי"ג (יצא לאור ע"י חברי כולל אברכים שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א), כתבו בהערה על כותרת השיחה: "משיחת ש"פ שלח תשכ"ב - סיום מסי שבת. י"ל ז"ע בליקוט לפי ואתחנן".

כ"ק אדמו"ר שליט"א הוציא את התיבות "י"ל ז"ע בליקוט לפי ואתחנן", וסימן חץ וכתב (תשורה וויינפעלד כ"ח סיון תשע"ח):

רשימת השומעים.

יא.

מענה להרב מרדכי מענטליק על מכתבו (מה' שבט תשל"ה) ע"ד הקובץ כינוס תורה חוברת ג', במכתבו כתב בין השאר: "אם אפשר להכניס בהפתח דבר לקוי"ש פ' האזינו".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה טננבוים כ"ח מני"א תשפ"ד):

בציון שזהו מרשימת השומעים ש"

יב.

על קונטרס ד"שיחת אור ליום ג', כ"ד טבת ה'תשל"ח" עם תיקונים והגהות כו', כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בשער הקונטרס (תשורה קלמנסון כ"ה טבת תשע"ט):

תיקונים במהדו"ב דזה לא להדפיס בדפוס ממש

הגדה של פסח עם ליקוטי טעמים ומנהגים

אין לדייק כ"כ בהפיסוק שב, הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים" [ומכלל לאו אתה שומע הן]

הוספה בכתי"ק למכתב כללי-פרטי "טו"ב כסלו, ה'תשכ"ט", אל מו"ה עזרא בנימין שוחט, ע"ד הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים, שרצה לדייק במקום שיש פסיק או נקודה כו' (אג"ק חיי"ט אגרת ט'תריב (ע' מב)): אין לדייק כ"כ בהפיסוק שבהגש"פ עם הלקו"ט⁷² הנדפסת.

חוברות המרכז לעניני חינוך וכיו"ב

הגהת חוברות המל"ח ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א – היא על כללות הרעיון, הגישה וכיו"ב, ולא שעל פי יש להכריע שאלות בהלכה

מענה להרב שמואל פסח באגאמילסקי שכתב (ביום כ"ד שבט תש"מ):

"בהמשך למה שכתבתי בהערות התמימים ואני"ש דמוריסטון (גליון קמב) הערות על תרגום האנגלי של סידור תהלת ה', וכתבתי שם שנלפענ"ד דדעת אדה"ז הוא דבמקום הזכרת השם בברכה לא מהני כינוי, ושתיבת "לארד" הוי רק כינוי (משא"כ תיבת "ג-ד")."

ולפי"ז כתבתי דיש מכשול לרבים, אלו שמתפללים מתוך תרגום האנגלי, שלא יצאו יד"ח שמו"ע וברכות ק"ש ודומיהם, ואפשר ג"כ ברכות השחר ודומיהם.

וכתבתי שם שאם כנים דברי צריכים לתקן ג"כ תרגום האנגלי של חוברת "ברכות ותפלות".

הנה כעת שמעתי אומרים שחוברת ברכות ותפלות הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ולכן הנני לבקש סליחה ומחילה כו' וכי' ושלא יהי' שום הקפדה כלל וכלל עלי. כי באם הייתי יודע מזה אפשר שלא הייתי כותב כל הנ"ל, ובפרט בהסגנון שכתבתי".

(72) = הלקוטי טעמים.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (בין השאר) (ליקוט מענות קודש תש"מ מענה סא. וש"נ):

על מה שכתב: "הנה כעת שמעתי אומרים שחוברת ברכות ותפלות הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א", כתב:

(1) אמרתי וכו"כ פעמים – שאינני אחראי כלל לכל הנאמר ע"י כאו"א בשמי.

(2) פשיטא שכשאני „מגיי" חוברת היו"ל ע"י המל"ח וכיו"ב – תוכן הגהתי כללות הרעיון, הגישה וכיו"ב, אבל לא ענין כהנ"ל.

(3) ז"ע נדבר בי"ש בפי' ובאריכות – שכשיש קושיא בד"ת וכיו"ב א"צ כלל [סליחה ומחילה כו' וכו' ושלא יהי' שום הקפדה כלל] ואדרבה צריך לאומרה וק"ו מקוב"ה אמר וכו'. וק"ל.

כמובן – יכול לפרסם כ"ז.

פרק ג

הנחות בלתי מוגהות

סמכות ופרסום ההנחות

סמכות ההנחות⁷³

מובן ופשוט, ההנחות שלא הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א – הם על אחריות המניחים ורושמים בלבד, ואינו על אחריות כ"ק אדמו"ר שליט"א כלל (א-ב)

לפעמים יתכן אייבנות בהנחות, שאמנם נרשם בהם מה שנאמר – אבל השמיטו העיקר, או שרשמו הדברים שלא כמתאים, כיון שלא נאמר בהשיחה בפירושו ובפרטיות כו'; ועד"ז – שלפעמים תפסו „האותיות" ולא הענין, וכיו"ב (ג-ו)

יחס כ"ק אדמו"ר שליט"א להנחות מהמאמרים בשנים הראשונות – מלאות שגיאות, הנוגעות גם בעיוות התוכן, ולכן קביעות הלימוד צריכה להיות דוקא בהנדפסים [שהוגהו משגיאות כו'] (ז-ח)

היחס לרשימות שונות דשיחות ומאמרים מסויימים לאורך השנים – תיקון טעויות וכו', לפעמים נרשם דברים תמוהים שלא נאמרו (ט-יב)

כאשר ישנם ספק בשיחה שנאמר ויש הקלטה – הרי ניתן לעיין בהקלטה ולברר הכוונה (וכמובן, שאין לפרש פירושים ורמזים כו') (יג)

אין לקבוע הלכה כו' ע"פ משמעות ההנחות, וכמובן שצריך להיות ע"פ המבואר בשו"ע, ובנוגע דברי הפוסקים כו' – יש להתייעץ עם רב (יד-טו)

ובכלל – לפעמים כ"ק אדמו"ר שליט"א אינו אומר פסק הלכה, אלא מזכיר השקו"ט באחרונים (טז)

לפעמים סתירות בין המבואר בשיחות לבין המבואר בספרים נובעות מטעויות בהנחה (יז-יח)

73) בהקדמה לסה"ש תורת שלום כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בכמה רשימות לא יכולנו לברר מי הוא כותב הרשימה, או כפי הנקרא בין החסידים "מניח ההנחה של השיחה" ולכן א"א לדעת עד כמה מדויקת היא, אבל בשים לב לזה, אשר כותבי הרשימות כולם, היו חסידים ותיקים אשר כל דבור והגה של רבם קדוש הי' להם, אין כל ספק, אשר השתדלו ככל יכולתם לשמור על לשון הרב שלא להוסיף עליו ולא לגרוע ממנו. ואף שאפשר שמפני אריכות השיחה וכיו"ב טעה הרושם באיזה תיבות, ובפרט במקום שכתב בלה"ק והשיחה הרי נאמרה באידית ולפעמים לא כוון בהעתקתו, אבל בכללות הענינים וודאי מדויקים הם".

ובפשטות י"ל כן (עכ"פ בכללות) בנוגע לשיחות כ"ק אד"ש. וד"ל.

א.

בהקדמת המו"ל של "מפתח מאמרים שיחות ומכתבים" (קה"ת, תשמ"ה) כתבו המו"ל: "**הערה**: היות ורובם המכריע של הקטעים משיחות אלו נעתקו מ"הנחות" (שלע"ע) לא הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, לכן בכמה מקומות שיניתי לשון ה"הנחה" מבלי להעיר ע"י".

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה צייטלין ז' תמוז תשע"ב):

הערה חשובה ועיקרית: **הגהות רובם המכריע של הקטעים משיחות אלו נעתקו מ"הנחות" (שלע"ע) לא הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ולכן בכמה מקומות שיניתי לשון ה"הנחה" מבלי להעיר ע"י.** הן על אחריות המניחים ורושמים.

ב.

ממענה להתי' יוסף יצחק הלוי שגלוב (בדר"ח תמוז תש"מ) שהכניס את הפתח-דבר לסי' "מפתח מאמרים שיחות ומכתבים (ח"א) של כ"ק אדמו"ר שליט"א" (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ב ע' 14. וש"נ):

מוכרח להוסיף ובהדגשה שכמובן ופשוט כל האחריות דהמ"מ וציון המקורות וכו' והמפתח בכללותו הוא אך עליו ולא עלי כלל.

ולפלא שצריך לעורר עד"ז

ג.

מענה למערכת קובץ הערות וביאורים אהלי תורה - שהכניסו להגהה את השאלות ששאל כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתועדות שי"פ בא תשד"מ בפרשיי והשאירם לעיון המשתתפים בהתועדות, וכתבו: "מצו"ב השאלות דכ"ק אדמו"ר שליט"א מההתועדות דאתמול וברצוננו לפרסמו ברבים וכן להדפיסו בהקובץ (לשבת הבא) בעז"ה. האם נרשם נכון?" (ליקוט מענות קודש תשד"מ מענה פא. וש"נ):

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבת "האם" וסימן-השאלה, וסימן בחץ את התיבות "נרשם נכון", וכתב:

כפי שנאמר - בהשמטת הפי' (החידוש) דפרש"י - שזוהי הקלאץ קשיא - כיון שלא אמרת' בפירוש!

וכן כל השאר כנ"ל - אף שזוהי היסוד וכו'!!

ד.

ממענה ליועד הנחות בלה"ק" על שאלתם בשיחות י"ט כסלו תשמ"ה (ליקוט מענות קודש תשמ"ה מענה נט. וש"נ):

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק חלק ממה שכתבו, ואח"כ כתב (בין השאר):
 כדרכם תפסו „האותיות" ולא הענין אף שפשוט החילוק כנ"ל
 יעירו עדכ"ז בהערה (לבד הנמחק)

ה.

על ה"תוכן קצר" משיחת ש"פ אחרי תשמ"ט כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א
 (ליקוט מענות קודש תשמ"ט מענה עט. וש"נ):

לא הראתי באצבע כו' ובמילא רשמו כמה דברים שנדברו אבל לא כמתאים.

הנקודה: ברמב"ם כאן רבוי דרגות – מחיובי אורייתא ועד ספק חיובי דרבנן (מצד
 הדעות בזה, השיעור וכו') ספקות אלה תיקונם ע"י שמצטרף בשמיעה מזה שחיובו ודאי
 ועליו להשתדל בזה או שנאמר שספק ברכות להקל ו**מתחלה** לא נתחייב להשתדל

ו.

בעלי הגהה דהנחה משיחת ש"פ שופטים תשכ"ט שהוכן על מנת לחזור מעל
 גלי הרדיא, מחק כ"ק אדמו"ר שליט"א כו"כ שורות, וכתב (תשורה כ"ץ ג' אלול
 תשפ"א):

אַרייכער ענין וקובע ברכה לעצמו (וכנראה – לא תפסוהו)

ז.

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" סניף מאנטרעאל על מכתבם מיום כ"ח
 מרחשון תשי"ט (להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" ניו יארק), בו כתבו: "מתאים
 להחלטת הכנוס ללמוד המאמרים של כ"ק אדמו"ר שליט"א דשנה זו, הנה
 בהשעור הקבוע ביום א' דשבוע הוסדר ללמוד המשך ר"ה ש.ז. ולערכו הנעלה
 של הלמוד נתוספו מספר המשתתפים בהשעור. בכדי לאפשר את הלמוד ברבים,
 העתקנו ההנחות דש"פ נצבים ור"ה בכמה טופסים שיהי די למספר
 המשתתפים, והננו בזה לבקשם שיואילו מטובם להמציא לנו ההנחה של
 המאמר דש"ת ד"ה אר"ש בר נחמני וד"ה חסידים הראשונים שנאמר בימים
 הראשונים דחג הסוכות. – שאר המאמרים דחודש תשרי נמצאים במחננו",
 כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן תיבת "הנחות", וכתב (ליקוט מענות קודש תשי"ב-
 ט מענה קלז. וש"נ):

מלאות שגיאות – הנוגעות גם בעיוות התוכן – והאומנם כבר למדו כל תורת דא"ח
 שבדפוס ושכתב המוגהים ולא נשאר אלא הנ"ל?

ח.

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו (וי תשרי תשכ"א): "פרטי-כל מאסיפת צאגו"ח אור ליום ב' ה' תשרי, בדבר סדר היום בכינוס, ב-770 איסטערן פארקוויי . . החלטות הכינוס: . . ללמוד מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א הנאמרים בשנה זו" (ליקוט מענות קודש תשכ"א מענה 6):

(3) (ההנחות בשגיאות ולכן צ"ל הקביעות בהנדפסים).

ט.

מכתב ג' טבת תשט"ו (אג"ק ח"י אגרת ג'קנט (עי' קצג)):

דרך אגב ב"מחנים" של שבוע די"ט כסלו נדפסה רשימה ממה שנדבר כאן בהתועדות, וחבל אשר יש שם עירוב ענינים ואי-דיוק בהעתקה ובסדר הדברים במדה גדולה⁷⁴.

י.

"צעטל" בקשר למאמר ד"ה מזמור לדוד תשט"ז (תשורה קרעמער י"ד אלול תשע"ג):

להוסיף תיקון טעות

בחוברת דתמוז נדפס משה (בענין שבחר המזון להצאן כפי המתאים לכאו"א) וצ"ל – דוד (שמור"ר פ"ב, ב)

יא.

מענה ל"ועד הנחות בלה"ק" על מכתבם - בהמשך להמענה שקיבלו על שאלתם בהמדובר בהתועדות ש"פ תצוה תשמ"ג, ובין השאר, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בשולי הגליון (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה עא. וש"נ):

העירוני ז"ע – שנדבר עד"ז תצוה תשל"ה

ובהרשימה דברים תמוהים

יב.

ב"תוכן קצר" דשיחת ש"פ וארא תשמ"ח כתבו המניחים: "ועאכו"כ שצריך להתחיל שוב את הספר עצמו שסיים", כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול תיבת "ועאכו"כ", וכתב ("עלי הגהה" חוברת ג):

(74) עוד מכתבים בקשר לזה – ראה להלן 7-116.

(כפשוט – זה 1)

לא אמרתי

(2) היפך הנוסח שמעתיקים

(3) " טבע ומנהג האדם "

יג.

מענה לרי דניאל אליעזר ליפא קורצווייל על מכתבו (להמזכיר הרחמ"א חדקוב בתאריך ג' שבט תשל"ח) בו כתב: "מאחר שבין אנ"ש דנחלת הר חב"ד ישנם דעות שונות בקשר למה שכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בנוגע להחזרת שטחים וכו' (וכך שמעתי גם במקומות אחרים של אנ"ש), יש האומרים שכ"ק אדמו"ר שליט"א מצדד עם תכנית בגין, ויש האומרים שכ"ק אדמו"ר שליט"א נגד התכנית, ומאחר שישנם אנשים רבים השואלים מה אומר כ"ק אדמו"ר שליט"א בנידון, ע"כ נבקש מאוד מכת"ר לדעת, מה בדיוק דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א, כדי שנוכל לענות לשואלים, וכן לפרסם את דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א ברבים" (ליקוט מענות קודש תשל"ח מענה ס. ושי"נ):

הרי ישנו טייפ מהמדובר!! שנדפס ג"כ בחלקו ב"שערים" (וכי"ב) – ואל יוסיפו שום פירושים ורמזים וכו'.

יד.

מענה לרי משה פנחס הכהן כ"ץ שכתב (בה' מני"א תשכ"ט) בקשר לחזרת שיחת ש"פ דברים תשכ"ט מעל גלי-הרדיא:

"כפי שהנני זוכר הי' מדובר בהתועדות לבדוק התפילין פ"א בשתי שנים כפסק המכלתא ולמצוה מן המובחר (למהדרין) פ"א בשנה.

כידוע לי שכ"ק אד"ש דעתו תמיד שקודם שמשמיעים לעינין בהמקומות בפנים, ראיתי אשר בהמכלתא סוף פ' בא כותב מגיד שאדם צריך לבדוק את התפילין אחת לשנים עשר חודש. וכן התו' במנחות דמ"ג ע"א מביאים דעת המכלתא פ"א ל"יב חודש, ומביאים שם את הירושלמי בפ"י מערובין צריך לבדוק אחת לשנים עשר חודש. וכן הרא"ש בהל' קטנות סוף הל' תפילין כותב דעת המכלתא פ"א ל"יב חודש. וכן הפסקי תוספות במנחות שם כתבו בסתם בודקין בכל שנה. בהקיצור שו"ע והוספות מהר"ר פלדמן מביא בשם המכלתא ובשם הרבנו בחיי פ' בא שצריך לבדוק התפילין בכל שנה ושנה.

. . ואחרי שדברתי עדי"ז עם ידידינו הרב רחמ"א שי' יעץ לי שלפ"י לא להזכיר שם הפוסק עדי"ז רק לאמר בסתם.

וע"כ אמרתי שכ"ק אד"ש עורר ע"ד בדיקת תפילין לבדקם, מען זאל זיי בודק זיין עפטער, ולכל הפחות איין מאָהל אין צוויי יאָהר ולהמהדרין פ"א בשנה ווי דער דין ווערט דערקלערט אין הלכה".

ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשכ"ט מענה שה. וש"נ):

על מה שכתב: "כפי שהנני זוכר הי' מדובר בהתועדות לבדוק תפילין פ"א בשתי שנים כפסק המכלתא ולמצוה מן המובחר (למהדרין) פ"א בשנה" – מחק את התיבות: "בשתי שנים", "ולמצוה מן המובחר (למהדרין)"; וכתב:

מובן שצ"ל „שתי פעמים בשבוע (שמיטה) כפסק השו"ע ולמהדרין [כפסק המכלתא פ"א

בשנה]" ות"ח ת"ח שתיקן זה (2)

טו.

מענה להנהלת ישיבת "אהלי תורה" שכתבו ע"ד קובץ דינים בענין "ברכת החמה" שמו"ל (ליקוט מענות קודש תשמ"א מענה קיב. וש"נ):

במכתבם כתבו (בין השאר) ע"ד המדובר בענין "ברכת החמה" בהתועדות אחש"פ תשי"ג, שיש לעיין כיצד לתווך עם המובא בזה ב"שדי חמד".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

להשמיט כל מה שכתוב בשמי וכן ההנחה (כמובן מהקובץ) ומ"ש בהשד"ח – לשאול

לרב שיציע בדרך אפשר מה לומר.

טז.

מענה להנהלת ישיבה גדולה בוענאס איירעס ארגענטינא על מכתבם בקשר להמדובר בשיחת ער"ח אייר תשי"מ ע"ד אמירת "ותן טל ומטר" במדינתם בזמן הקיץ (ליקוט מענות קודש תשי"מ מענה קנ. וש"נ):

לא זה אמרתי כלל וכלל כ"א שאחרונים שקו"ט ולא לפלפולא בעלמא כ"א בהנוגע

לפועל ולא שאני אומר פסק בזה.

יז.

מענה להמניחים על שאלתם במאמר ד"ה זה יתנו תשי"מ, דלכאורה קיימת סתירה בין המבואר במאמר לבין המובא בספר הבהיר ומבואר בלקו"ת, כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף הביאור מספר הבהיר (ולקו"ת) וציין בחץ, וכתב (ריש תוי"מ סה"מ תשי"מ):

וכצ"ל בההנחה

וכמש"כ " בשורה שלאח"ז

יח.

ממענה לר' שרגא פייוויל רימלער על שאלותיו בהמדובר בהתועדות י"ט כסלו תשמ"ו (ליקוט מענות קודש תשמ"ו מענה לג. וש"נ):

במכתבו כתב: "בהמשך להדרן בקשר לסיום של ששה סדרי משנה וסיום ספר זמנים ברמב"ם בהתועדות ד"י"ט כסלו, הנה לכאורה נראה כאן סתירה. דבסיום השס"מ אר"ש בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנא' ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, נראה דעוז שהוא תורה ושלום הם ב' ענינים, ובסיום ס' זמנים להרמב"ם אומר גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם שנא' דרכי דרכי נועם וכל נתיבותי שלום, הרי שהתורה עצמה היא ענין השלום וגם היא עושה שלום בעולם".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "עצמה היא ענין השלום וגם היא", וכתב:

זוהי הוספה... שלו והיפך פשוט ל' המשנה

פרסום והדפסת ההנחות

בשנים הראשונות אסר כ"ק אדמו"ר שליט"א להדפיס את השיחות ומאמרים אא"כ הוגהו על-ידו; [ומהטעמים בזה – כי] כאשר מפצים את ההנחות מחוץ לתלמידי תורת, הרי השגיאות בהם יכולות להביא לתוצאות בלתי רצויות כו' (א-ב)

בשנים האחרונות – הותר להו"ל את שיחות ומאמרים בלתי-מוגה, ואדרבה – הדברים נאמרו על מנת לפרסמם, אבל בסדרה המיוחדת לבלתי-מוגה (ג-ה)

בהדפסת שיחות כו' – יש להוסיף שזהו הנחה [בלתי מוגה], וכן צריך להיות תיקון הלשון ע"י מומחים בדבר, וכן אם יש תיקונים של כ"ק אדמו"ר שליט"א על שיחה זו – יש להעתיק [תוכן] התיקונים בהנחה בלתי מוגה (ו-ז)

הוראות שונות בנוגע פרסום הנחות בלתי מוגה מעל במות שונות – בהקדמה לספרים, מעל גלי הרדיא, שיחות שעידודו, פרסום הקלטות, ועוד (ט-טו)

א.

ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א כ"ה חשוון תשט"ו (אג"ק ח"י אגרת ג'נא ע"ג). צילום המכתב מתפרסם בזה לראשונה):

מ"ש אודות הדפסת השיחות והמאמרים, הרי צריך אני להקדיש לזה כמה זמן, אשר איננו פנוי כלל וכלל. ואדרבה מזמן לזמן עוד נתוספות טרדות. וע"פ הנ"ל עוד טרדה חדשה שצריך להזכיר, שלפעמים צריך להודיע לכאן מהנעשה ולא לחכות עד שידרשו ואח"כ יודיעו רק נקודה כללית ושיודעו הפרטים מן הצד. – ולכן לא ידפיסו המאמרים והשיחות שלי, עד שאג"י אותם. ובמכ"ע והעתק לל' אחרת – שאני.

פאריז = פ"ח

ב"ה. ט"ז מ"ח חש"ט
ברוקלין.

הרה"ח הו"ח אי"א נ"י עוסק
בציצ מוה"ר אברהם ש"י

שלום וברכה!
במענה על מכתבומא' מ"ח לאחרי הדומ"י תארוכה, מ"ש שלכאורה אם אין כותבים צריך הנני להיות שבע רצון שזה סימן טוב שהכל בסדר הרגיל, הנה ע"פ נסיון דשנים האחרונות לצער' ברובאד רובא אין הענין כן, והלואי שמכאן ולהבא יהי' כמו שכותב.

נהניתי ממה שמוזכר עכ"פ מבקרו של מר שז"ר ועוד פקידים בב"י"ם למלאכה, ולפלא שאין מודיעים כל פרטים בזה, והפלא גדול עוד יותר כיון שלזה יש קישור עם ישיבת חו"ח דלוד והרי שם יש כמה כחבנים מכונת כתיבה כז' וכו'.

מ"ש אודות הדפסת השיחות והמאמרים, הרי צריך להקדיש לזה כמה זמן אשר איננו פנוי כלל וכלל ואדרבה מזמן לזמן עוד נתוספות טרדות וע"פ הנ"ל עוד טרדה חדשה שצריך להזכיר שלפעמים צריך להודיע לכאן מהנעשה ולא לחכות עד שידרשו ואח"כ יודיעו הפרטים מן הצד. – ולכן לא ידפיסו המאמרים והשיחות שלי, עד שאג"י אותם. ובמכ"ע והעתק לל' אחרת – שאני.

ב.

מענה לר' בן ציון שם-טוב על מכתבו בקשר להפצת השיחות (לאחר חגה"פ תשכ"ז) (ליקוט מענות קודש תשכ"ז מענה סג. וש"ס):

אין ליסד משרד וכיו"ב כי ישנם די והותר, להפיץ השיחות אין מוגהות ומחוץ לת' תו"ת יכולות השגיאות שייחסום אלי למרות כל ההזהרות שבזה – להביא לתוצאות בלתי רצויות וד"ל, משא"כ ספרי רבותינו שמוציאים לאור, שנוסף על קדושתם ואמיתתם באמת לאמיתו – שזהו סו"ס העיקר, הרי הם גם מוגהים וכו'. ועד"ז בנוגע להג"ה ע"ד השמועסען טאלקס, אידישע היים וכו'.

בהמשך להמענה שקיבל, כתב ר' בן ציון שם-טוב בין השאר סברא (ששמע מהמזכיר הרחמ"א חדקוב), אשר העיקר שבו תלוי הדבר הוא הלומד, היינו שבאם המלמד השיחות ברבים הוא בר-סמכא ויודע ללמוד, אז יוכל ללמד את השיחות (ליקוט מענות קודש שם מענה סד. וש"ס):

אעה"צ בכהנ"ל

ג.

מענה לי"ועד להפצת שיחות" מיום ח' סיון תשמ"א (אסרו חג השבועות), שהכניסו את העתק מכתבם להנהלת "ועד הנחות בלה"ק" בו כתבו: "היות אשר כבי התחיל לאחרונה לסדר בדפוס (אויפזעפן) שיחות (הנחות) כ"ק אדמו"ר שליט"א - הנה . . . רוצים אנו להודיע רשמית שעליו להפסיק תיכף ומיד לסדר בדפוס את ההנחות, כי המוסד "ועד להפצת שיחות" הוא סניף קה"ת שעוסק בהדפסת שיחות ומאמרים מכ"ק אדמו"ר שליט"א . . . ומוסד הנ"ל לבדו הזכות להו"ל בדפוס כל עניני תורת כ"ק אדמו"ר שליט"א בכל לשון שהוא" (ליקוט מענות קודש תשמ"א מענה קפא. וש"נ):

איך אפשר לאסור על מי שהוא – לפרסם דברים שנאמרו ברבים (וע"מ שיפרסמום)?!

האם האיסור אינו – היפך ההפצה?

ד.

הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר לחבילה של שיחות (תשורה זאנדהויז ה' אדר תשע"ב):

מהיר

מה שלא הו"ל ע"ע להו"ל בהקדם כהנחה (ר"ד) „בלתי מוגה“

ה.

„צעטל“ בכתי"ק בקשר לעלי ההגהה של המאמר ד"ה את הוי' האמרת תשל"א שהוכנס להגהה כ"קונטרס ח"י אלול" תנש"א (ליקוט מענות קודש תנש"א מענה תשכג. וש"נ):

מהיר

להול בסדרת

„לא הוגה“

ו.

מענה לר' רפאל ווילשאנסקי, כנראה, בקשר לפרסום שיחה מסויימת באידית ובאנגלית (תשורה ווישאנסלקי ח' טבת תשע"ח):

להוסיף שזהו הנחה

באידית – צ"ל תיקון הלי' ע"י אלה הרושמים „תוכן ענינים“.

באנג'

אין צ"ל תרגום מילולי

.ז

בעלי הגהה לשיחת ט"ו שבט תשכ"ג שהוכן על מנת לחזור מעל גלי הרדיא, ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א בריש ההנחה ("קובץ היובל" לשיעורי תניא ברדיא ע' 21):

להעתיק התיקונים גם בהר"ד.

.ח

בחוברת ה"Talks And Tales" גליון כסלו תשכ"ה, נדפס תוכן משיחת ש"פ וישב תשכ"ג בנוגע לנס חנוכה. השיחה עברה את הגהת כ"ק אדמו"ר שליט"א שתיקן בה כו"כ תיקונים, על העתק ההנחה בלתי מוגה באידיש מהדברים, ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה ציקושוילי י"ד תמוז תשפ"ג):

לתקן ע"פ התיקונים שבאנג'

.ט

מענה לרי' משה פינחס הכהן כ"ץ שהודיע (ביום י"א מני"א תשכ"ה) ע"ד פעולתו להשמיע כל יום על הרדיא משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א, בהמשך מכתבו כתב: "והפעם הראשון יהי אי"ה ביום ה' הבע"ל. הכינותי השידור הראשון ליום ה' הבע"ל משיחת כ"ק אד"ש על הרש"י דסוף פי' דברים. וכן סדרתי הקדמה בערך. אם לא אטריח את כ"ק אד"ש הייתי מבקש, אחרי שזהו בפעם הראשון במקום חדש, אם אפשר שכ"ק אד"ש יעבור את השיחה ולהגיה במקום שצריך. . . הנני מסג"פ ג"כ רעליעס אשר הרה"ח ר"י קרינסקי ש"י עשה עבור זה. . . והנני חושב ליתן עוד מודעה בהעתון עדי"ז" (ליקוט מענות קודש תשכ"ה מענה קמח. ושי"נ):

ת"ח על הבשו"ט. אזכיר עה"צ שיהא בהצלחה רבה. להחזיר המצו"ב.

הרשימה בכלל טובה – בכ"ז ועפמ"ש"נ טובים השנים גו' – כדאי שלעתיד יעבור על הענינים ביחד עם א' החוזרים. וכמו שעשה גם הרר"י שי' הלוי וויינבערג (כמדומה עם הרר"י שי' הכהן כהן).

.י

מענה להרב מרדכי מענטליק על מכתבו (מה' אד"ר תש"ל) – בקשר לשיחה (שנדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1160 ואילך) אותה מדפיסים בתחלת קובץ "כינסוס תורה" חוברת ב (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 278):

במכתבו כתב: "ע"ד קטע שיחה בקובץ כינוס תורה. הנני מוסר בזה: א. הוספות מ"מ. ב. שיפור ל' השיחה שלפי דעת ר' יהושע ש"י דבראוווסקי. ג. השיחה לאחר השיפור עם ההוספות של מ"מ. ושאלתי אם להדפיס כמו שהוא בליקוטי שיחות או כמו שעשה דבראוווסקי".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "להדפיס כמו" וסימן בחץ להתיבות "השיחה לאחר השיפור כו", וכתב:

[להדפיס כמו] [השיחה לאחר השיפור עם ההוספות של מ"מ] [בתוס' הערה שזוהי מהד"ב]

יא.

ממענה לר' שניאור זלמן גורארי (בדרי"ח אלול תשכ"ח) שכתב בין השאר בנוגע נישואי בנו התי' נתן עב"ג צבי' מרים הענדל (ליקוט מענות קודש תשכ"ח מענה רכב. וש"נ):

"הנה רצוני לדפוס להחתונה לזכות הזוג. והנה אם ליקח תורה אור הנה הרב חאדאקאו ש"י יתן לי איזהו קאפיעס ולא יתן לי דבר בשלימות עכ"פ הוצאה אחת. ולזאת יש לי להציע אם שייך שידפס המאמר מתמול יען הוא סמוך להחתונה. והעיקר שנדבר בו ענין נישואין. ולמה לא יהא לי זכות להדפיס דבר של כ"ק שליט"א. ובאם לאו כשיודיעוני אחשוב אודות ענין אחר. ואולי כ"ק יאמר מה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בחץ ובעיגול את התיבות: "המאמר מתמול", וכתב:

אינו מוגה כלל

חסרים המ"מ וכו'

יב.

הוספה למכתב מתאריך ט"ו כסלו תשל"ט אל ר' אלתר הילביץ, במענה על בקשתו שכ"ק אדמו"ר שליט"א יגיי ליקוט שיחות בביאור דברי הרמב"ם בהלכות ימות המשיח, על מנת להדפיסו בספרו "חקרי זמנים" ח"ב (מבוא ל"חקרי זמנים" ח"ב ע' 7)⁷⁵:

בנוגע להגהת הר"ד שלי ע"מ לצרפם לספרו ח"ב – כבר אמחז"ל שקשה עתיקא כו' ובפרט שהטרדות מתרבות וכו'. ובודאי לא יעכב עוד ההו"ל דספרו ואסמוך על הגהתו.

(75) התיבות "שלי"; "ואסמוך על הגהתו" – נוספו בכתי"ק ("חקרי זמנים" שם).

יג.

מענה לר' שלום דובער הלוי וולפא שכתב (בכסלו תשל"ט) ע"ד קלטת שהכין להפצה הכוללת שיחות קודש בנושא שלימות הארץ, ואח"כ שמע (מרי' חיים ברוך הלבשרטס) שאין דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א נוחה מפרסום בעיתונות ע"ד קלטת מסוג זה. ושאל האם לבטל את תכנית הפצת הקלטות, ואם אמנם עליו לבטל - שואל באיזה אופן אחר עליו להפיץ באופן מסודר את דבריו הקי' בין בני תורה ובקרוב הציבור הרחב (ליקוט מענות קודש תשל"ט מענה רצז. ושי"ט):

פרסום קטעים הנ"ל באהקת"ו - רצוי וכו' (משא"כ בחו"ל). אלא שכפשוט צ"ל באופן מסודר ומבלי חאפן א' אצל הב' וכו', ופשיטא שצ"ל המ"מ וכו"ב מוגהים היטב. ולפעמים גם (בנוגע לכפילת ענינים בהדיבור - מפני שבאו להתועדות פנים חדשות וכו"ב -) השמטות או תיקון פליטת הפה וכו'. שלכל זה צ"ל אחראי מתאים, ושלא יסתור לאחראי שני. עפ"כ אפשר להיות המשך פעולתו הנ"ל - כשיתדבר במזכירות אופן שלא יסתור הפעולות ואופנן דע"ע באה"ק.

יד.

מענה להתי' איסר זלמן ווייסברג שהכניס את הקובץ "ביאורים בפרשת השבוע" שהכין לשי"פ שלח תשמ"ג - עיבוד משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א לציבור התורני.

את הקובץ הכין בהמשך למכתבו לכ"ק אדמו"ר שליט"א, בו כתב שישנם הרבה חידושים בהשיחות שהעולם הישיבתי הליטאי היו בעצם מאד מעוניינים בהם, אבל לא בצורתם כפי שהם ערוכים בלקו"ש. הן משום שאינם מורגלים לעיין בחידושי תורה הכתובים באידיש, והן ובעיקר משום שאינם מורגלים באופן הרצאת הדברים. ומאחר והוא התחנך בישיבות ליטאיות ומבין את מהלך מחשבתם וכן את אופי וסגנון החידו"ת שהם מורגלים בהם, לכן הוא מבקש רשות מכ"ק אדמו"ר שליט"א לערוך מחדש את אותם החידושים שלפי דעתו היו מתקבלים בחיבה אצל העולם הישיבתי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א ענה (בע"פ) שיעשה דוגמא להבהיר מה הוא מתכוון לעשות. בהתאם לזה, ערך קונטרס על פרשת שלח.

בגלל ההתנגדות החזקה לחב"ד בכמה חוגים, עלה בדעתו להו"ל את הקונטרסים תחלה מבלי לציין שהם חידושי של כ"ק אדמו"ר שליט"א, ולגלות זאת רק בהמשך הזמן, אחרי שכבר יקנו שם בעולם התורה. וכך נעשה בגליון הראשון.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה קלו. ושי"ט):

בכלל נכון הדבר וטוב

אבל למה יהי' על אחריות יחיד וטוב ומתאים שיהי' עכ"פ ג' מתאימים - להעתיקה

מאידית כדבעי הגה וכו' -

כן – אין מוזכר כלל של מי זה! הרושם שנאמר (נכתב) בשנה זו!

כן מובן שאין להכניס בפנים מה שלא אמרתי (וגם בהערה בשוה"ג – צ"ל זהירות מה לציין ומה שאינו מתאים).

טו.

מענה ל"ועד הנחות בלה"ק" שכתבו (בכ"א אלול תשמ"ו):

"לקראת חג הסוכות הבעל"ט, עומדים אנו להו"ל ליקוט מהשיחות בענייני שמחת בית השואבה (שנתבארו בלילות חג הסוכות דשנים האחרונות, תשמ"א-תשמ"ו) – באופן מסודר, מחולק לפי נושאים כו' (בהשמטת ההכפלות כו'), כמפורט ב"פתח דבר", ובאריכות יותר – ב"מבוא", המצורפים בזה.

העריכה – נמצאת כבר בשלבי סיום האחרונים, ואח"כ – העימוד ושאר הדברים הטכניים.

ומבקשים אנו את הסכמת וברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א על זה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ב ע' 78. וש"נ):

[1] סימן בעיגול תיבת "הסכמת", וכתב:

לאחרי הגהתם עוה"פ (ראה בפתח כו' המצו"ב)

[2] על תיבת "הסכמת", כתב:

ונתינת יישר כח

[3] וכתב:

מהיר

אופן הדיבור בהתועדות

דיוק בדיוקי הלשונות

בקשת כ"ק אדמו"ר שליט"א שלא יתפלגו בדיוקי הלשונות שלו בהתועדות, אלא יש להתרכז בעיון והבנת תוכן הענין, ע"פ המקורות המצויינים כו' (א)

ההתועדות נאמרו באידית, ומזה מובן שכמה לשונות בלה"ק כו' המופיעים בהנחה לא נאמרו בעת ההתועדות, ובמילא אין לדייק בהם (ב)

א.

משיחת ש"פ נשא תשמ"ג - בלתי מוגה (התועדות תשמ"ג ח"ג ע' 5-1594):
כאן המקום לבאר ולהשלים בנוגע למשנת בהתועדות דחגה"ש בקשר לענין ד„נצחיות התורה“. ובהקדים:

דובר כמ"פ שבמקום להתפלל בדיוקי הלשונות בענינים שנתבארו בהתועדות, אם כך הי' הלשון או כך הי' הלשון וכו' - מוטב לעיין במקורות שמהם הובאו הדברים שנתבארו בהתועדות, ובפרט שלאחרונה נהוג לציין את מקור הדברים כו'.

ובפשטות: כאשר מתפללים בדיוקי לשונות כו' - הרי יתכן שלשון מסויים לא הי' בתכלית הדיוק כו', פליטת הפה, וכיו"ב. ולכן, ביקשתי כו"כ פעמים שיעיינו במקורות המצויינים כו', ועי"ז יבינו את תוכן הענין לאשורו (ובדרך ממילא יחסכו את השקו"ט בדיוקי הלשונות כו').

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר לי שאדמו"ר האמצעי לא רצה שיעמדו על דיוקי הלשונות בדבריו כו'.

בנוגע לאדמו"ר הזקן - הרי ידוע עד כמה מדייקים בלשונו, ועד לתואר המובא בכ"מ בנוגע ללשונו של אדמו"ר הזקן: „לשונו הזהב“, וכיו"ב. ולעומת זאת - בנוגע לאדמו"ר האמצעי, לא היתה דעתו נוחה מזה שידייקו בלשונו כו'.

והוקשה לי בזה ב' דברים: (א) מכיון שאדמו"ר האמצעי הי' „ממלא מקומו“ של אדמו"ר הזקן, וכידוע ש„ממלא מקום“ ענינו שהוא ממלא את כל המקום של קודמו (בכל הפרטים כו') - כיצד יתכן חילוק כזה בין אדמו"ר הזקן לאדמו"ר האמצעי? (ב) לשם מה סיפר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפור זה, מה נוגע ענין זה אלי?

והביאור בזה:

לשונו של אדמו"ר הזקן הוא בקיצור נמרץ - לשון קצרה, ולכן, מדייקים בלשונו בתכלית הדיוק כו'. ולעומת זאת - לשונו של אדמו"ר האמצעי הוא בתכלית ההרחבה - „רחובות הנהר“, וכפי שרואים בפועל שענין המבואר במאמרי אדמו"ר הזקן בתיבות

ספורות בלבד, מתבאר במאמרי אדמו"ר האמצעי בהרחבה ואריכות גדולה [וכפי שאמר אדמו"ר הצ"צ בנוגע לדרושי אדמו"ר האמצעי, שלפעמים אי אפשר להבחין היכן הם דבריו של אדמו"ר הזקן, והיכן מתחיל הביאור של אדמו"ר האמצעי כו'], ועד כדי כך – שלאחרי אריכות הביאור בענין מסויים, כותב אדמו"ר האמצעי שכל זה הוא באופן הא, ונוסף לזה ישנו ביאור באופן שני – דלא כנ"ל וכן הלאה. ומפני גודל האריכות וההרחבה – „רחובות הנהר” – אי אפשר לכווין בנוגע לדיוקי הלשונות בתכלית הדיוק כו'.

והשייכות דסיפור זה אלי (שלכן סיפר לי זאת כ"ק מו"ח אדמו"ר) מובנת אף היא – שהרי גם אני צריך לבקש שלא יתפללו בדיוקי הלשונות כו', אלא להתרכז בעיון והבנת תוכן הענין, ע"פ המקורות המצויינים כו'.

ב.

מענה למערכת קובץ הערות וביאורים אהלי תורה שכתבו:

„בגליון הקודם סייט, הובא מה שנת' בשחת ש"פ החודש "שדוחק לומר שהסיפור עם אדה"ז ור' אברהם המלאך בנוגע "בייגל מיט פוטער" הי' כמה פעמים, ומסתבר שקרה (רק) פעם אחד".

"וזכינו שכ"ק אדמו"ר שליט"א העיר בכי"ק על הערה זו: 1) במקום התיבות "שהסיפור עם" כתב "שהמעשה די".

"ומה שתיקן מ"סיפור" ל"מעשה", בפשטות הוא תיקון **הלשון**, כי **סיפור** אינו "יקורה", אלא מספרים אותו (וסיפרוהו **כמה** פעמים), ומה שקורה הוא "המעשה", והוא הי' רק פעם אחת".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשד"מ מענה קסה. וש"ט):

על מה שכתבו: "ומה שתיקן מ"סיפור" ל"מעשה", בפשטות הוא תיקון הלשון כו" – מחק את מה שכתבו "תיקון הלשון" והמשך הביאור, וכתב:

כי הכותב „בנה" ע"ז הלשון סיפור **קושיא!** (והמערכת לא העירה ע"ז):

שהרי [סיפרוהו **כמה** פעמים!!] וכוונתי לדעתו – שסיפרוהו . . פ"א!! „ולהעיר" – ההתועדות היא **באידיש** ופשיטא שלא נאמר „סיפור"

ציטוט פסוקים ומאמרי חז"ל בשינוי לשון

לפעמים בעת התוועדות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א פסוק בשינוי לשון, כיון שעיי"ז נוהרים מהשקו"ט ד, דברים שבכתב אי אתה ראשי לאומרם על פה, ובפרט – כשמצטטים פסוק שלם (א-ב)

לפעמים כ"ק אדמו"ר שליט"א לא אמר בכוונה תיבה (תיבות) מלשון הכתוב או מחז"ל, מצד הענין ד, "אל תפתח פה" כו' (ב-ד) הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א להמניחים לראות בפנים לשון הכתובים ומחז"ל, כדי שיהיו בדיוק בלא חסר ויתר (ה-ט)

א.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א לאחד ששאל מדוע הוסיף בהתועדות דפורים תשכ"ה את תיבת "כל (בני ישראל)" באמירת הפסוק "וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל" (תו"מ תשכ"ה ח"ב (כרך מ"ג) בתחילתו):

להוסיף

להערתו שאמרתי אל כל בני: (א) אַזְּי גְּלֵאָטִיקֶער בהענין דדברים שבכתב א"א⁷⁶ רשאי כו'⁷⁷. ובפרט כשמצטטים פסוק שלם (ב)

ב.

משיחת מוצש"ק פרשת צו תשל"ח - בלתי מוגה (ע"פ סרט ההקלטה - שיחה א' דקה 14:15)⁷⁸:

עד"ז איז אויך געווען אַ טענה וואָס איך האָב דערמאָנט אין דעם ריידן בהנוגע צו „איש הירא ורך הלבב“, אַז „ילך וישׁוב לבתו ואל ירך לבב אחיו כלבבו“, וואָס דער לשון הפסוק איז דאָך „לא ימאס“!

אַזוי ווי ס'איז ניטא צו וואָס צו טשעפען זיך, במילא טשעפעט מען זיך דערצו אויכעט, ולכאורה איז דאָס ניט נאָר אַ טשעפען זיך, נאָר דאָס איז אַ לשון פון תורה שבכתב.

איז כמה טעמים וואָס בכיוון געזאָגט דוקא דער לשון פון „לא ירך“:

(א) איינע פון זיי איז: אַז בשעת מ'דערמאָנט אַ פסוק פון דברים שבכתב און מ'זאָגט אים בע"פ, איז ס'טרעפט מזמן לזמן אַז מ'וויל עפעס משנה זיין – כדי ס'זאל אַראָפּ אין דערוף די שקו"ט צי דאס גייט אַריין אין גדר פון „אי אתה רשאים לאומרם בע"פ" צי ניט.

(ב) אַז צווייטער ענין – וואָס דאָס איז אויכעט אין תוכן הענין:

אַזוי ווי מ'זאָגט זיך „אל תפתח פה" צו דער צד ההפכי, איז גענוג אַז מ'וועט זאָגן אַז „ולא ירך לבב אחיו כלבבך“, ווי דער חילוק בפשטות איז – בשעת מען זאָגט „ימאס“

(76) = אי אתה.

(77) לאומרן על פה (גיטין ס, ב).

(78) ההנחה באידיט – שיחור"ק תשל"ח ח"ב ע' 59 ואילך.

אזי דעמאַלט איז דער לב גייט פאַרנאַנדער אינגאַצן ווי אַ דבר הנוזל, ס'ווערט אויס מציאות; משא"כ אַז מ'זאָגט „ירד“, איז דאָס מערניט אַז ער ווערט ווייכער ווי אַ איד דאַרף שטייען מצד דערויף וואָס „ישראל עזים בעומות“, וואָס ער האָט דער „איתן האזרחי“, דער איתן שבנשמתו. וואָס דערפאַר איז בעסער מצד „אל תפתח וכו'“.

ג) וועד וגם זה עיקר – אַז מצד תוכן הענין קאָן מען ניט זאָגען „ואל ימאס“ בהנוגע לעניננו:

אין דער לשון הכתוב רעדט זיך – אַז אויב דער „הירא ורך הלבב“ וועט בלייבן צווישען די אנשי חיל, און ער וועט מיט זיי גיין צוזאַמען במלחמה, און אזוי ווי ער איז דאָך אַ „רך הלבב“, ווי דער רמב"ם פסק'נט אַפּ אַז דאָס מיינט מען כפשוטו, אַז „אינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה“;

איז אַט דאָ דעמאַלט בשעת המלחמה – וויבאַלד אַז ער „אינו יכול לעמוד“ וועט ער פועל זיין אויך ביי הנמצאים סבבו, דער „אחיו“, אויכעט אין דער אופן אַז זיי זאָלן אויכעט ניט קאָנען „לעמוד בקשרי המלחמה“, במילא וואָס וועט ביי זיי דעמאַלט ווערן בשעת זיי זיינען במלחמה – וועט ווערן „ימאס לבבם“.

משא"כ אָבער איידער מ'גייט במלחמה, און מ'וויל באַוואַרענען אַז ער זאָל ניט האַבן קיין השפעה בלתי רצוי מצד דערויף וואָס ער איז „ירא ורך הלבב“ – איז פונקט אזוי ווי בנוגע צו עם שטייט ניט דער לשון „הירא“, און ער האָט אַ לב נמס כמים, וואָרום איידער ער גייט בקשרי המלחמות האָט ער ניט קיין לב נמס כמים, ער האָט מערניט אַ „רך הלבב“, אַז ער וועט קומען במלחמה – וועט דעמאַלט ווערט דער לב זיין „ימאס לבבו“.

עד"ז אויכעט אַז מ'רעדט באַוואַרענען אַ „ילך וישוב לבתו“, און ער זאָל מלכתחילה – נאָך קודם המלחמה – זאָל ער אויך מיט זיי ניט האַבן צוטאָן, און ניט אָנרעדן (ווי גערעדט אין דער פריער'דיקע התוועדות), אַפּשוואַכן אַט די וואָס דאַרפן שטיין בתוקף, – וואָס דאָס איז דאָך יעדער איד דאַרף שטייען בתוקף בכל עניני תורה ומצותי וציוויי פון שו"ע –

איז אַט דעמאַלט מצד דעם תוכן הענין קאָן מען ניט זאָגן אַז אויב ער וועט יאָ רעדן – וועט ער פועל זיין „ימאס לבבו“, דאָס קאָן זיין ווען ס'ווערט אַ קשרי מלחמה וואָס אַט דעמאַלט ווערט „ימאס לבבו“.

ג.

בעלי הגהה (הגהה ראשונה) דמאמר ד"ה שובה ישראל דש"פ שובה תש"מ כתבו המניחים: „כתיב אנכי אנכי הוא מוחה פשעיד וגו'“, כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף את התיבות "מוחה פשעיד" וכתב (סה"מ ר"ה ועשיית (לה"ק) בתחילתו):

וגו' בכיון לאַ אמרתי זה

ד.

בעלי הגהה (הגהה ראשונה) דמאמר ד"ה בסוכות תשבו די"ג תשרי תש"מ כתבו המניחים: "שאמרז"ל פתי יאמין לכל דבר זה משה רבינו", כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף תיבת "פתי" וכתב (סה"מ מלוקט - ע"פ חודשים - ח"א בתחילתו):

בכיון לא אמרתי תיבה זו

ה.

על "צעטל" שצירפו המניחים לעלי הגהה דהליקוט לש"פ שלח תשח"י, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בין השאר⁷⁹ ("עלי הגהה" חוברת קנ):

הלא בקשתי כ"פ שעכ"פ הפסוקים ומרז"ל יעתיקום כדבעי.

[בשורה הא' פסוק שבתחילת פ' השבוע כבר נלקה בחסרי!]

ו.

מענה ל"ועד לחזרת דא"ח בבתי כנסיות שע"י צעירי אגודת חב"ד" על מכתבם מיום יום ד', כ"ו תשרי, תשכ"ג (מצילום כתי"ק - מתפרסם בזה לראשונה):

"עם התחילנו בתעמולה לחזק ענין חזרת דא"ח בבתי כנסיות, טוענים רבים שמהנדפס בספר לקוטי שיחות כבר חזרו הרבה פעמים, וחומר חדש ממה לחזור הי' מוסיף מרץ וחיות יותר.

וע"כ בדעתנו להוציא לאור (בקופיר) ענינים המתאימים לחזור, ומוסג"פ מה שהוכן עבור שבוע זו, ע"י . . והוגה ג"כ ע"י . .

ושואלים אם נכון הדבר?!"

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

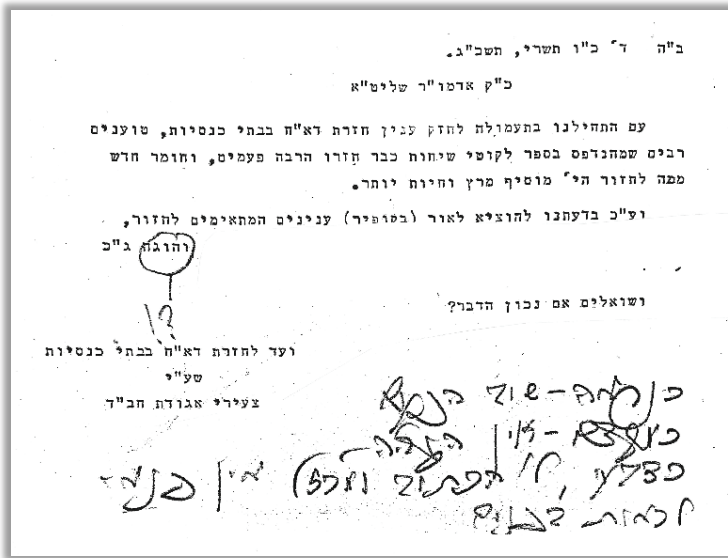
[1] סימן בעיגול תיבת "והוגה" וכתב:

!?

[2] על כללות הענין כתב:

כנראה – שוב הפעם כמקדם – אין הגה"ה כדבעי, ל' הכתוב ומרז"ל אין פנאי לראות בפנים

(79) ה"צעטל" בשלימותו – לקמן ע' 149.

ז.

בעלי הגהה (הגהה ראשונה) דשיחת ליל עשרה בטבת תשל"ח הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א בהערה כמה שורות, וציין חץ וכתב (תשורה מונדשיין ט"ו טבת תשע"ח):

להעתיק הל' בדיוק

ח.

מהוספה למכתב כללי-פרטי מ"תחלת תמוז, ה"תשל"ח" אל הרב אברהם חנוך גליצשטיין (אג"ק חל"ג אגרת יביתקמה (עי שיט)):

מוכרחת הגהה כדבעי ובפרט של לשון הכתובים ומרז"ל.

ט.

בעלי הגהה דשיחת שבעה עשר בתמוז תשמ"ג, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בצד הגליון ("יחי המלך" גליון תקכה):

להג"י שיהי לשון הכתובים ומחז"ל בדיוק.

ו

ענינים שלא נתבארו או נזכרו בהתועדויות

לפעמים לא סיים כ"ק אדמו"ר שליט"א את הביאור, וכמה ענינים נשארו בקושיא, כי לא הספיק הזמן לאמרם (מצד קוצר הזמן – זמן מנחה, או בגלל שה"עולם" הי' ישן ביתר שאת, וכיו"ב) (א-ז)

לפעמים כ"ק אדמו"ר שליט"א לא הזכיר בכוונה ענין מסויים בהתועדות, אף ששייך להמדובר, כדי שלא להכנס בהשקו"ט שבזה (יא)

א.

מענה להמניחים על שאלתם בהמדובר בהתועדות ש"פ חוקת תשכ"ג:

במכתבם כתבו ראשי פרקים ממהלך השקו"ט בהתועדות, ושאלו: "שאלה: מה הי' התירוץ לקושיא איך מרומז בפרק זה כל הענינים – במספר עשרה? – אם חסר איזה ענין בהראשי פרקים שנרשמו כאן, שעפ"י מתורץ הקושיא?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשכ"ג מענה קצח. ושי"ט):

על מה שכתבו: "שאלה: מה הי' התירוץ כו" – מחק את התיבות: "שאלה: מה היי", "כלי", ועל מה שכתבו: "התירוץ לקושיא איך מרומז בפרק זה הענינים – במספר עשרה", כתב:

בהתועדות הבע"ל, בל"נ – כי ה"עולם" הי' ישן ביתר שאת מאשר ע"ד הרגיל, שג"ז די ומספיק. ומסיימין בטוב.

ב.

מענה להמניחים שכתבו "שאלות בהשיחה דש"פ מקץ תשכ"ד", ובין השאר שאחד מהקושיות לא תורץ במהלך ההתועדויות (ליקוט מענות קודש תשכ"ד מענה חי. ושי"ט):

לא נתבאר מפני זמן מנחה שדחק.

[ראה "התירוץ" (בארוכה) בהמשך המענה].

ג.

מענה להמניחים על שאלותיהם "בהשיחה דש"פ מסעי" תשכ"ה, במכתבם כתבו (בין השאר): "בהשיחה שבר"פ מסעי הקשה למה נקט רש"י הדוגמאות "כאן ישנו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך" ולא הסתפק בדוגמא אחת עם תיבת "וכו". – אין זוכרים שנאמר תירוץ על זה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשכ"ה מענה קמד. ושי"ט):

– כי לא הספיק הזמן ולא נאמר.

ד.

ממענה להמניחים על שאלותיהם בהמדובר בהתועדות ש"פ וישלח תשכ"ז:

במכתבם כתבו (בין השאר): "מהו הפירוש במה שאמר "ויובן זה בהקדים כו"ו". דלכאורה, התירוץ מה שסיים בהשיחה, שמכיון שהיתה מרשעת לא הוצרך לקחת אותה, וכן מכיון שנשותיו הקודמות היו מרשעות הוצרך לגרשו, אי"ו שייך כלל לכל אריכות הביאור בענין ב' הציוויים? – אם הכוונה של "ויובן זה בהקדים" הוא להקושיא שבהשיחה, שלכאורה עשה כרצון אביו. ועל זה נתבאר, שאין לומר דאכתי לא עשה כרצון אביו בזה שלא הלך לפדן ארם, כי מה שלא הלך לפדן ארם הוא לפי שחשב שהוא בשביל הברכות. אבל בנוגע להענין "לא תקח מבנות כנען", הרי עשה כרצון אביו, ואף שלא נצטווה. אם נכו"ו?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשכ"ז מענה חי. שם מילואים ח"ד ע' 203. וש"נ):

על התיבות: "מהו הפירוש במה שאמר "ויובן זה בהקדים כו"ו". דלכאורה כו"ו", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מקוצר הזמן לא נדבר בזה אבל בהבנת רש"י יש בזה עוד ענין עקרי (ויש בזה אריכות גדולה): האם צוגעטראפן בעל החצע"ג לכוונת רש"י (ע"פ פשט) א"ל. פשטות: 1) הענין נוח יותר שלא הייתה מרשעת 2) ל' רש"י (שלא כתב "מרשעת" או "רשעותיו") ג"כ מורה כן. ואם צוגעטראפן – צריך לתרץ ב' הנ"ל, וההכרח בזה ע"פ פשט. וכו' וכו'. – אלא שככתבי מאז – נראה שאפילו בנוגע לפשט פירש"י, אין שמים לב (לע"ע?).

ה.

ממענה להמניחים על שאלתם בהמדובר בהתועדויות יום ב' דחג השבועות וש"פ נשא תש"ל (ליקוט מענות קודש תש"ל מענה עא. וש"נ):

ועוד כמה פרטים שלא הספיק הזמן לבארם (וכנראה שלא עמדו עליהם ע"ע עכ"פ) –

בנוגע להנ"ל: לאדה"ז ה"ז חיוב: א) הקשור במצותיהן שכמה מהן חיובן כל היום (ב) שבכלל גמרו קיום המצוה ולכן בכלל הברכה צ"ל בעת הגמר (וע"ד שאין מברכים על עשיית הסוכה – אף שנאמר "תעשה" ובירוש' שמברכין לעשות כו') אלא שכיון שחייבות ללמוד כו' ענין דחביבותא וכו' מכל הנאות כו'

.1

מענה להמזכיר הרי"ל גראנער על שאלותיו בהמדובר בהתועדות ש"פ תבוא תשל"ג (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 367. וש"נ):

במכתבו כתב בין השאר: "בביאור פרש"י י"א דברים כנגד י"א שבטים . . . לא נתבאר טעם לשינוי סדר השבטים, דעפ"י הביאור הסדר גד אשר ישכר, ולמה לא סידר התורה הפסוקים לפי סדר השבטים".
על התיבות "לא נתבאר טעם לשינוי סדר השבטים", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ודעוד כו"כ פרטים

.2

ממענה להמניחים על שאלתם בהמדובר בהתועדות ש"פ אמור תשל"ז: "גם לא נתבאר האריכות בלשון רש"י וי"א לא בא אלא ללמד שלא נצטוו על החדש אלא לאחר כו"ו" (ליקוט מענות קודש תשל"ז מענה שיח. וש"נ):

ועוד כו"כ ענינים

.ח

ממענה להמניחים על שאלתם בהמדובר בהתועדות כ"ף מנ"א תשל"ז: "כמו"כ לא נת' הדיוק שבשבת הובאה מימרא זו בשם ר' ישמעאל ברי' יוסי, ואילו בקנים הובאה בשם ר"ש בן עקשיא" (ליקוט מענות קודש תשל"ז מענה שסא. וש"נ):

ועוד כו"כ ענינים שלא נתבארו.

.ט

מענה ל"ועד הנחות התמימים" על שאלתם בהמדובר בהתועדות ש"פ מקץ תשמ" (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ג ע' 217 ואילך. וש"נ):

במכתבם כתבו (בין השאר):

"כל הנוסחאות דהמשנה (וכן דהגמרא - שם ע"ב) שראינו (לע"ע) הלשון הוא "מקלו ומעותיו" (ולא "תרמילו").

לכאורה י"ל שהביאור בהוספת "מעותיו" הוא ע"ד הביאור בהוספת "תרמילו": ש"מעות" הם דבר שאינו נוגע לעצם האדם (או להליכתו), כ"א שצריכים להם בכדי לקנות עמהם דברים שחוץ ממנו -

ועפ"ז האם לשנות בהנחה מ"תרמילור" ל"מעותיו", או שהי' איזה דיוק ב"תרמילור" דוקא?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

הנ"ל ענין שנשאר – ביאורו – באמצע (כעוד כו"כ ענינים: פרש"י וכו')

[ראה בהמשך המענה "נקודת ההמשך", עיי"ש].

.י

מענה ל"ועד הנחות התמימים" על מכתבם - בקשר להמדובר בהתועדות יום הבהיר י"א ניסן תשמ"ב, בביאור הטעם מדוע לא מנה הרמב"ם זכירת יציאת מצרים במנין המצוות (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 523. ושי"ט):

על התיבות "מהי הכוונה בהשיחה?" - כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

נשארה באמצע

.יא

מענה ל"ועד הנחות בלה"ק" בקשר לשיחת ט"ו בשבט תשמ"ה, במכתבם הביאו המניחים את הגהת הגר"א על הזוהר (פרשת בלק), וכתבו שלכאורה ע"פ המבואר בלקולוי"צ (זח"ג ע' תא) אין צורך להגיי' כהגר"א.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשמ"ה מענה צ. ושי"ט)⁸⁰:

בכיון לא הזכרתי כלל עדמ"ש"כ [בזהר שלפנינו: „על כל אבדה דא בבא תליתאה“]

כדי שלא להכנס לכ"ז

פרק ד

עריכת הנחות

סגנון ועריכה היעד והסגנון

כמובן יש להזכיר (ולציין) גם ענינים שבנגלה (א)
יש למנוע מלהכניס ענינים קיצוניים כו' [שיעורו תמי' אצל החוצה כו'],
ועד"ז – ענינים שהם נגד זכותם של ישראל (ב-ד)
הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א במקרים מסויימים – להשמיט המדובר
בנוגע החזרת שטחים וכו' (ה)

א.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ מטו"מ, מהב"ח מנ"א תשמ"ו נרשם שבשבתות דבין המצרים "זיינען ניט בלויז העכער פאר חורבן וגלות (און דערפאר איז דיני אבילות רירן זיי ניט), ווי דאָס איז ע"פ נגלה".

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת לד):

[1] מחק את התיבות "רירן זיי ניט"; והוסיף לאחר התיבות "דיני אבילות":
ניטא דאמאלס"ע,

(* וזה דדברים שבצנעה נוהג – ה"ז כמחז"ל כדאי הוא בית אלקנו שיבטל עליו כו')
). – להעתיק בדיוק

[2] ובצד הגליון כתב:

פחדם להזכיר (לציין) דבר שבנגלה – למעלה מהשכל!

ב.

בעלי הגהה דשיחת ח"י אלול תשי"ב, מחק כ"ק אדמו"ר שליט"א קטע בו מסופר שהי' ספק אם ספר מסויים הוא ספר מוסמד, והרב המגיד אמר שאפשר לסמוך עליו כו', וכתב ("התמים" אלול תשס"ג ע' 4):

להשמיט בהעתיקה זו

ג.

בעלי⁸¹ הגהה דהנחה משיחת ש"פ ראה תשלי"ג שהוכן על מנת לחזור מעל גלי הרדיא, מחק כ"ק אדמו"ר שליט"א כמה קטעים שבהם מבואר שבעצם משה רבינו אינו צריך לאכילה ושתי' וכו', וכתב (תשורה כ"ץ ר"ח ניסן תשנ"ד): אינו ענין לרדיא וכו'. וק"ל.

ד.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ ראה תשי"ד סימן כ"ק אדמו"ר שליט"א כמה קטעים [בהם מבואר שבאם אחד מקלקל צנורי ההשפעה שנותנים לו מלמעלה, אזי ההשפעה נשארה למעלה, וכיון שהעיכוב בא מצידו הרי הוא מחוייב לשלם עבור ההלואה שנתנו לו מלמעלה], וכתב (תשורה קארף בדרי"ח אד"ר תשפ"ב): להשמיט בהעתקה ii

ה.

בעלי הגהה (הגהה ראשונה) דשיחת ליל עשרה בטבת תשל"ח, שמסעיף י"א ואילך מדובר שם על האיסור ההחזרת שטחים וכו', כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בסוף השיחה (תשורה מונדשיין ט"ו טבת תשע"ח): מסעיף יא ואילך – אין להדפיס בחוברת וק"ל.

81 ועד"ז ה"ועד להפצת שיחות" הכניס, לאחרי שיחה לנשי ובנות חב"ד, השיחה שנאמרה להן בצירוף עוד שיחה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א כתב: "שקו"ט ואין מקומו בשיחה לנשים" (ע"פ זכרון הררי"צ ווילשאנסקי ע"ה – "בית משיח" גליון 133 ע' 28).

העתקה מאידית

אין לתרגם השיחות בתרגום מילולי, כיון שבלה"ק יוצא סגנון מוזר, ולפעמים – עד כדי לשינוי הפשט (א-1)

אלא העיקר בתרגום הוא התוכן (ולא העתקת התיבות), ושיהי' נוח לקריאה בשפה ברורה ובסגנון המתאים, כי עיקר הכוונה היא שהדברים יתקבלו על הקוראים (ד-ח)

ולכן, אפשר בכמה מקומות לשנות הסדר (ע"פ רעיון כללי דהשיחה); ולאידך, הרי אין להשמיט המראי מקומות והסעיפים כו' (ח-ח)

ומהעצות לזה – „לשכוח" את אותיות הרב ולכתוב באותיות שלו (ט)

מלאכת התרגום צריכה להיות ע"י אחראי מתאים, אחד שיודע לה"ק ודקדוקה וסגנון מכתב תורה (ולא דמכתב־עת), ועד"ז בכל שפה – ע"י מומחים לאותה שפה, וטוב שלא יהי' על אחריות יחיד, אלא שישתתפו עמו עוד מומחים (ח-ז; י-ג)

בתרגום לאנגלית אין לעשות תרגום מילולי (שתוצאותי – סגנון הכי מוזר), אלא צריך שיהי' בסגנון אנגלי (ד-טז)

יש לרשום על שיחה שתורגם: „העתקה מאידית", „תרגום חפשי", "Free rendition", וכיו"ב (ז, יג; יז-כד)

לפעמים יתכן שבגלל התרגום יהי' טעויות (כה)

שיחות הנדפסות במכתב־עת, הנה מאחר שנרשם עליהם שזהו מרשימת השומעים ובהעתקה מלשון אחרת, הרי אין אחריות אם לא ידקדקו כ"כ בהעתקה, ובמילא, יש להתאים השיחה להקוראים – ע"י שלפעמים מוסיפים ביאור (עכ"פ בחצאי עיגול), מסדרים הדברים מן הקל אל הכבד, וכיו"ב (כו)

א.

ממכתב מ"ימים שבין יוד ויט כסלו, היתשכ"ה" אל "מו"ה טובי שי"י (תשורה בלוי ב' אלול תשס"ה):

נתעכב המשלוח ובנתיים נתקבלו מכתביו שלאחרי הנ"ל. ובמענה לשאלות: 1) (בשם הנחלת צאגו"ח דאהקת"ו) – יש לתרגם גם לקו"ש ס"א וכו', ובלבד שלא יהי' תרגום מילולי וכו' וכו'.

ב.

בעלי הגהה דמכתב כללי מימי הגבלה תש"כ בתרגום ללה"ק, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בריש המכתב (ס' אגרות מלך ח"א ע' 52):

(2) העתקה מילולית

ועד כדי לשינוי הפשט!!

ג.

מהגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א על מאמר ד"ה הנני ממטיר תשל"ז, שנכתבה בתרגום כמעט מילולי של לשון-קדשו באידיש ("עלי הגהה" חוברת ד):

[1] על כללות המאמר כתב:

בלה"ק – „מוזר“

[2] וכתב תחת כותרת המאמר:

הנחה

ד.

מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (אג"ק חייט אגרת ז'שמ (ע' שמג)):

ב"ה, כ' סיון, תש"כ

ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה אברהם חנוך שי⁸²

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו וכן הקטעי מכ"ע.

ולשאלתו בהנוגע להמשך עבודה בהעתקה וכו' – באם יכול לשנות הנהגתו דעד עתה בהנוגע להעתקה שלא תהא מילולית, וכמו שכתבתי בזה כו"כ פעמים, אזי כדאי להעתיק ללשון הקדש כפי שמדובר באה"ק ת"ו, תוכן הענינים⁸³ שהו"ל ע"י צעירי אגודת חב"ד ושכודאי נמצא אצלו סעט שלם, המעלה בזה שהתוכן מתאים והוגהה פחות או יותר, וכן ישנם המראה מקומות וציונים, ובאם תהי' העתקה ע"ד האמור וישנה אפשריות לזרו, יש להתענין שיהי' נמצא כבר להפצה לח"י אלול הבע"ל יום ההולדת של מורנו הבעש"ט ז"ל . .

בברכה לבשו"ט.

(82) מו"ה אברהם חנוך שי: גליצנשטיין, לוד. אגרות נוספות אליו – אג"ק שם חט"ז ה'תתעא, ובהנסמן בהערות שם. חייט ז'תד.

(83) תוכן הענינים: שנדפסו אח"כ בלקו"ש ה"א-ד.

ה.

ממכתב כ"ד תמוז תשל"ג אל "מו"ה ירמיי שי המכונה פרופ. ברנובר" (אג"ק חכ"ח אגרת ייתנתמב (עי רסז)):

ובמענה לכתבו שרוצים להוציא לאור קובץ מיוחד מהאקדמאים ומבקשים מכתב ממני לחוברת הראשונה, הנה במקום מכתב – שיקח זמן וכו' – הייתי מציע שיפרסמו תרגום מהשיחה המצורפת בזה.

וכמדובר כמה פעמים, מה שנוגע הוא התוכן ולא תרגום מילולי, ולכן יש לשים לב שיהי' בשפה ברורה ובסגנון המתאים, כי עיקר הכוונה שיתקבלו הדברים על הקוראים.

ו.

מענה להמנחים שהכניסו להגהה רשימה בלה"ק משיחת ל"ג בעומר תשל"ו בעת ה"פאראד" (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 419. וש"נ):

אמרת יבנו פעמים: כוונת העתקה שיבנו תוכן המדובר –

ולא דיוק בהעתק מלה במלה, שבמילא אי"ז כלל שיחה לקריאה, כ"א רשימת העתקת תיבות, ומוכרת – באם צורך בהעתק, ובשלילת פרסום שאין ידיעה בלה"ק וכו' – שיועתק חפשי וע"י זה שיודע לה"ק ודקדוקה וסגנון מכו' תורה (ולא דמכ"ע).

ז.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (מתשל"ד) ל"מכון לויבאוויטש" שע"י צעירי אגודת חסידי חב"ד באה"ק (אג"ק חכ"ט אגרת יא'רסב (עי ער))⁸⁴:

על מכתבם למזכירות בדבר תרגום השיחות וכו', כתב:

בכלל – כהנ"ל שייך לעסקני אנ"ש שי' שעל אתר. ופשוט שצ"ל כתוב שזוהי: העתקה חפשית. בכ"מ: בשינוי הסדר (ע"פ רעיון כללי ממני).

להחזיר כל המצ"ב – כאן אין מי שיקח ע"ע ההגהה וכיו"ב. וכל האחריות על אנ"ש שי' שעל אתר.

ח.

בעלי הגהה (הגהה ראשונה) דהנחה באנגלית משיחת ר"ח ניסן תש"מ לילדי צבאות ה', תיקן כ"ק אדמו"ר שליט"א ריבוי תיקונים על ב' עמודים הראשונים, ואח"כ כתב (י'דערהער" אד"ר תשפ"ב):

צ"ל תרגום חפשי – בפועל

(84) ראה המשך המענה – לקמן ע' 124.

(ובמילא נוחה לקרוא)

קראתי רק ב' עמודים

ורשמתי חלק מהנכון לשנות

וישתפו עוד מומחה בתירגום לתרגום.

בהמשך לזה, הכינו כמה מתרגמים מומחים מרחבי העולם תרגום חדש של השיחה, הנכתב כסיכום ובאופן שיהי קל לקריאה. זמן קצר לאחר שהכניסו השיחה להגהה, קיבלו "ועד שיחות באנגלית" הודעה דחופה מהמזכירות שכ"ק אדמו"ר שליט"א רוצה לדעת איזה מתרגמים אחראים על התרגום המחודשת.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א על הדו"ח של רשימת המתרגמים (שם):

וכולם השמיטו המ"מ! והסעיפים!

ועוד כולם כיוונו לאותם השינויים

הנס דזקני תלמי

בהגהות על התרגום החדש הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לתקן רבות בלשון כו', וכתב בתחילתו (שם):

ב"פ „הגהה" שלי – מספיקות והותר

(באם זוהי „הגהה") ולא אגיהה יותר

ט.

מיחידות כ"ק אדמו"ר שליט"א עם ר' חיים שי' מלול, ששאל מהו האופן הנכון לתרגם את השיחות (תשורה קאהאן י"ב שבט תשפ"ד):
לערן אַ שיחה און דערנאָך פֿאַרגעסן מיינע ווערטער און שרייב מיט דיינע ווערטער.

י.

מענה להתעסקים בהכנת חוברת ליקוט שיחות ומכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר לחג הפורים מתורגמים לרוסית (ליקוט מענות קודש תשל"ה מענה שיב. וש"נ):

באם ב' מומחים בכיו"ב – יגיהו כ"ז כדבעי נכון הנ"ל, כפשוט

אלא שכדאי לצרף הדינים בקיצור

לפועל לא הספיקו להגיהו כדבעי ולהו"ל באותה שנה, כהוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א. לשנה הבאה (תשל"ו), ערכו את השיחות מחדש והכניסוהו לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

במכתבם כתבו - אשר השיחות: "נעבדו בשפה הרוסית ע"י גולדה ליפס ורי ירמי ברנובר. והמכתב משושן פורים תשכ"ו נעבד ע"י ר' דובער יחזקאלביץ ורי ירמי ברנובר. הננו שואלים אם להדפיס את זה" (תשורה דובאו ו"ט שבט תשע"ב ע' 20. ליקוט מענות קודש תשל"ו מענה פה):

מחק את התיבות "הננו שואלים אם"; סימן קו תחת התיבות: "ונעבדו בשפה הרוסית ע"י גולדה ליפס ורי ירמי ברנובר", "תשכ"ו נעבד ע"י ר' דובער יחזקאלביץ ורי ירמי ברנובר" - וכתב:

עפ"ז (אף שגם עתה אינה העתקה חפשית ככל הדרוש) [להדפיס את זה] ויה"ר שיהא בהצלחה

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל להג"י דף הראשון מכל אי מהארבע שיחות המצורפות].

יא.

מענה ליועד שיחות באנגלית" שכתבו: "מצו"ב ה"געליס" דשיחת אור לר"ח מנחם-אב תש"מ באנגלית. השיחה סודרה בפורמט גדול. ההערות והמ"מ יבואו, כרגיל, בסוף השיחה, ויסודרו בזה אחר זה בשורה אחת, ולא בשורות בפ"ע. כן הוכנסו כאן התיקונים דהגה"ה הב"י (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 489. ושי"ג):

אין ענין בשבילי דוקא להג"י ב' פעמים!

ובפרט שאין הזמ"ג וימצאו מומחה בזה

יב.

מענה להתי' איסר זלמן ווייסברג שהכניס את הקובץ "ביאורים בפרשת השבוע" שהכין לש"פ שלח תשמ"ג - עיבוד משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א לציבור התורני⁸⁵ (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה קלו. ושי"ג):

אבל למה יהי' על אחריות יחיד וטוב ומתאים שיהי' עכ"פ ג' מתאימים - להעתקה מאידית כדבעי הגה וכו' -

יג.

מענה להמניחים (מיום ט"ז שבט) בקשר לרשימה בלה"ק משיחת י"ג שבט תשד"מ בעת יחידות כללית (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 631):

„כמובן" - חסר עיקר שכ"ז תרגום

(85) המענה בשלימותה - לעיל ע' 95-96.

אולי ישכרו ובכסף מלא דוקא איש אחראי שיוסיף זה ויעבור ברגש של אחריות על כל המצוי"ב ויתקן הדורש תיקון – וכן לעת"ל. ויודיעוני שם האחראי שי'

יד.

בהגהות על "היום יום" של י"ב ניסן בתרגום לאנגלית שהוכן על מנת להדפיסו ב"די אידישע היים", הקיף כ"ק אדמו"ר שליט"א כמה תיבות בעיגול ובצד הגליון רשם סימני שאלה, וכתב על כללות התרגום (תשורה אלטיין ט"ו סיון תשע"ח):

כנראה העתקה מילולית, ותוצאותי – סגנון הכי מוזר!

(מקצת מזה – גם בהעתקת השיחות שלאח"ז).

טו.

ממענה לר' רפאל ווילשאנסקי, כנראה, בקשר לפרסום שיחה מסוימת באנגלית (תשורה ווישאנסלקי ח' טבת תשע"ח)⁸⁶:

באנג'

אין צ"ל תרגום מילולי

זו.

בעלי הגהה דשיחה באנגלית כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה ווינבערגער כ"ט טבת תשע"א):

העתקה מילולית

לתקן שיחה' סגנון אנגלי

זי.

על עלי הגהה דשיחות ש"פ ויגש, ז' טבת תשכ"ט באנגלית, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א תחת כותרת השיחה (תשורה קפלן י"ט שבט תשפ"ד):

– העתקה חפשית מאידית –

(86) המענה בשלימותה – ראה לעיל ע' 92-3.

יח.

על "קטע משיחת אחרון של פסח, היתשכ"ט" כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א תחת כותרת השיחה (תשורה רובאשקין כ"ד אד"ש תשע"ט):

– העתקה מאידית –

יט.

בעלי הגהה ד"שיחת יום די פי מקץ כ"ח כסלו, אור להי דחנוכה היתשמ"ו" (נדפס בלקו"ש חכ"ה ע' 393), הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א הערה על כותרת השיחה (תשורה גארדאן י"ב כסלו תשפ"ב)⁸⁷:

(* תרגום מאידית⁸⁸).

כ.

בעלי הגהה דשיחת עשרה בטבת תשמ"ו (נדפס בלקו"ש חכ"ה ע' 461) הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א הערה על כותרת השיחה (תשורה קלמנסון י"א טבת תשפ"ב)⁸⁷:

(* תרגום מאידית

כא.

בעלי הגהה דשיחה שהוכנה עבור בטאון חב"ד (כרך יא), כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א תחת כותרת השיחה (תשורה וועגנער ט"ו סיון תשפ"א):

(העתקה)

כב.

בעלי הגהה דמכתב מר"ח תמוז אל הג"ר אפרים אליעזר יאלעס ע"ה⁸⁹ בתרגום לאנגלית, על משי"כ בראשו "rendition from the Hebrew" – הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה גרינבוים ב' ניסן תשפ"ד):

Free (1)

87) ולהעיר, שכן הוא בעוד כמה שיחות מחורף תשמ"ו – ראה לקו"ש חכ"ו ע' 299. ע' 311. ע' 349. התוועדויות תשמ"ו ח"ב ע' 538.

88) בתחילה כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א "תרגום מאידית" תחת כותרת השיחה, והעביר קו על זה וכתבו בהערה.

89) המכתב המקורי נדפס בלקו"ש ח"י ע' 180.

כג.

בעלי הגהה דשיחת יו"ד שבט תשל"ד (על מנת להדפיסו במכתב עת) כתבו המניחים בראשו "קטע משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות כו", כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף לפני תיבת "בהתוועדות" ("הערות התמימים ואניש - הליקוט" ע' רנד):

(העתקה ללה"ק - מהנחת השומעים)

כד.

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א על התת-כותרת דשיחת כ"ף מנ"א תשל"ו, שהוכן על מנת להדפיסה במכתב-עת כשיחה לילדי ישראל (נדפסה לאח"ז בלקו"ש חכ"ד ע' 423) ("בית משיח" כ"ו מנ"א תשנ"ז):

[1] כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן להסיר את תאריך השיחה "בהתוועדות מיום כ' מנחם אב ה'תשל"ו".

[2] על התיבות (בסוגריים) "תרגום חפשי" - מחק את תיבת "חפשי", וכתב:

מאידית

כה.

ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (אג"ק חלי"ג אגרת יב'תצ (ע' רסח)):

ב"ה, ל"ג בעומר, ה'תשל"ח

ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלוש!

מאשר אני בתודה קבלת מכתבה מחוה"מ פסח בצירוף העתק ממכתב שלי שנדפס בעיתון, והערתה בזה.

ובטח ראתה בתת-כותרת שהוא "תרגום חפשי" ומובן שמלה האמורה לא היתה במכתבי במקורו (באידית).

ואולי התכוין המתרגם לומר 'הוזה או יהי' ונדפס במילואו עם אות אחרונה, ואפשר שגם בעיתון נפלה טעות הדפוס. ובכל אופן הנני מודה לה בעד שימת לבבה . .

כו.

ממכתב ט' טבת תשט"ו⁹⁰ (אג"ק ח"י אגרת ג'קפ (ע' רטז)):

90) ראה נוסח דומה במכתב מד' טבת תשט"ו (אג"ק שם אגרת ג'קסב (ע' קצו)):

ב„מחנים“ די״ט כסלו ראיתי הנדפס שם קטע משיחת התועדות, וחבל אשר לא נרשם שזהו העתקה מאידיט ואינה מוגה על ידי. ומכאן ולהבא הנה יש לשים לב לזה, – שאינו דומה דברים הנאמרים והאופן שבאים אח״כ בכתב. שבכתב ועאכו״כ בדפוס, יש להשמיט כפילת הענינים (אף שבע״פ כופלים אותם לחזוק הענין, או כשבאים פנים חדשות וכיו״ב). ואם נדפס בשביל אנשים שאין להם כל ידיעה בתורת החסידות, הרי יש להוסיף ביאור – עכ״פ בחצאי עיגול – ולסדר הדברים בדרך מן הקל אל הכבד. וכיון שמכאן ולהבא יכתבו בכגון דא שזהו מרשימת השומעים ובהעתקה מלשון אחרת, הרי אין אחריות אם לא ידקדקו כ״כ בהעתקה, ומה טוב שקודם שידיפסו – תקרא הרשימה ע״י אחד מחוג וסוג קוראי השבועון, וישאלוהו אם מביין כשורה, או שנוקק לביאור נוסף – מובן מעצמו שלמרות כל הנ״ל נכון הדבר שהדיפסו ב„מחנים“ ולסלול דרך (דורך טרעטען די וועג) לזה⁹¹.

ראיתי באחד הקטעים ממכ״ע הדפסת אחת השיחות שלי, וחבל אשר לא נרשם שזהו העתקה מאידיט ואינה מוגה על ידי, ומכאן ולהבא הנה יש לשים לב לזה, שאינו דומה דברים הנאמרים והאופן שבאים אח״כ בכתב, שבכתב ועאכו״כ בדפוס יש להשמיט כפילת הענינים (אף שבע״פ כופלים אותם לחזק הענין או שבאים פנים חדשות וכיו״ב) ואם נדפס – שבודאי נקראים גם מאנשים שאין להם כל ידיעה בתורת החסידות, הרי יש להוסיף ביאור עכ״פ בחצאי עיגול ולסדר הדברים בדרך מן הקל אל הכבד, וכיון שמכאן ולהבא יכתבו בכגון דא שזהו מרשימת השומעים – והעתקה מלשון אחרת, הרי אין אחריות אם לא ידקדקו כ״כ בהעתקה, ומה טוב שקודם שידיפסו תקרא הרשימה ע״י מי שאינו בקי כ״כ בתורת החסידות, וישאלוהו אם מביין כשורה או שנוקק לביאור נוסף. – מובן מעצמו שלמרות כל הנ״ל נכון הדבר שמדפיסים, שבזה נסלל דרך וכו׳.

91) ולהעיר מיחידות לר׳ טובי׳ פלס, קיץ תש״ל (תשורה ציפל ד׳ אדר תשפ״א):

ר׳ טובי׳ פלס: היות והייתי אחד מאלה שהי׳ להם חלק בהוצאת שיחות כ״ק אד״ש בשפה העברית בארץ, אני מעוניין לדעת אם הי׳ תוכנן זהה פחות או יותר עם השיחות שאמר כ״ק או שקללנו אותם (בעיקר אני מתכוון אם כ״ק היה מרוצה או לא). אני מצדי השתדלתי שהשיחות תצאנה בזמן, אע״פ שהודעתי לכתחילה שאיני מקבל על אחריות עליהן. היתה תקופה שתרגמתי אותה לבד, עברתי עלי׳ עם ר׳ יואל כהן הדפסתי אותה במכונת כתיבה ושלשלתי אותה לחיבת הדאר, בעוד שהרבה מאלה שנחשבים כחסידים רציניים התעצלו בנושא זה (אני מתכוון להוציא מזה מסקנה על גודל חסידותי והתקשרותי לכ״ק אע״פ שאני לא נוהג לכתוב לכ״ק הרבה ולשאול אותו בעניינים גשמיים כל דבר) ואילו על החסרונות שבי, אני יודע שהן חסרונות וצריכים לתקן, אך לכל אחד יש חסרונות משלו ומבחינת אחוזים אינני שונה מאחרים (בזה אני מתכוון לענות על מה שאמר כ״ק לאבי ביחידות).

כ״ק אדמו״ר שליט״א:

מגיע לך יישר כח גדול, ואם מישהו עזר לך העבר לו [יישר-כח] בשמי. נהנתי מאוד מהתרגום, ובפרט לפי הדו״ח שהו מתפשט ומתרחב. ואם אתה נוסע [לארץ] דאג למחליף. אינני יודע אם הם חשבו על זה, אם הם חושבים להעביר את זה לארץ זה יקח קצת יותר זמן.

הנחות מילוליות

יש לערוך הרשימה, ולא לעשות רשימה מילולית וכו', שאז חסרים כפשוט מילות הקישור וכו'

בעלי הגהה דשיחת ש"פ וירא, כ"ף מרחשון תשמ"ג, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בתחילת השיחה (תשורה וינפלד כ"ד מרחשון תשפ"ד):

הרי נשאר באמצע

רשימה מילולית וכו' ובמילא חסר כו' (חסרים „כפשוט" מלות דקישור וכו') גם לאחרי הרשום לקמן

לא להכניס בפנים דברים שלא נאמרו

ענינים שלא נאמרו בפירוש בעת אמירת השיחה – מקומם בחצאי עיגול, או בהערה במקום המתאים (א-ה) ובפרט – כאשר ישנה הקלטה מהמדובר [ויבחינו שלא נאמר] (ו)

א.

”צעטל” בכת”ק שכתב כ”ק אדמו”ר שליט”א להמניחים בקשר להמדובר בהתועדות ש”פ ויחי תשליב (ליקוט מענות קודש תשליב מענה מא. וש”נ):

להכניס בהר”ד (במוסגר – כיון שלא נזכר בהתועדות)

. . ע”פ הנ”ל מתורץ ג”כ הא דרש”י מעתיק בראייתו גם התיבה (כי יכרה) איש – להורות גודל השתדלות יעקב בזה (ע”ד כריתי – כרי) דכרי (דכאן) שייכת לאיש (וגם „יפתח איש” יל”פ – הקשורה בקישויים או שפעם הא – למעוטי קטן)

ב.

בעלי הגהה ד”ברכת כ”ק אדמו”ר שליט”א ערב יום הכיפורים, בבית הכנסת אחרי תפילת מנחה, ה’תשמ”ב, הקיף כ”ק אדמו”ר שליט”א כמה שורות וכתב לצידם (תשורה וגנר י”ד כסלו תשפ”ד):

האמונם אמרתי כ”ז?! ולכן בחצע”ג

ג.

במענה ל"ועד הנחות בלה"ק" על מכתבם בקשר לשיחת עשירי בטבת תשמ"ה, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בין השאר (ליקוט מענות קודש תשמ"ה מענה סט. ושי"ט):

לא אמרתי בפי' – ולכן יוסיפו בחצע"ג או בהערה במקום המתאים: ד(הל') אבידה שייך ל(הל') גניבה ולא ל(הל') גזילה – שהרי ברשות (ויותר מזה ע"פ הציווי) באה לידו

ד.

"צעטל" בכת"ק שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א למניחים בקשר לשיחת ש"פ תצוה תשמ"ה (ליקוט מענות קודש תשמ"ה מענה קב):

כרגיל כמה פעמים נתוסף פרט בעת האמירה ובמילא בלי ביאור

ב"ש וב"ה

„היפך הסדר“

ואו שלא יעתיקוהו או בחצע"ג ובהערה

דבסוגיא שם ריב"ע וריב"ז דב"ק הויות דאבו"ר, דבר גדול מעשה מרכבה – היפך הסדר דלימוד ע"פ הרמבם

ברמב"ם וכן הוא בטושו"ע, אבל שם צ"ע דול"ל הל' פורים דבהן מתחיל ומסיים והן רוב ההל', משא"כ ברמב"ם וש"ס וכו' – והרי שינו שמות כמה הל'

מהיר

ה.

מענה לרי' משה הכהן דובינסקי שכתב שחזרו בבית כנסת את שיחת ש"פ עקב תשכ"ה וכתב מה שהתפללו בזה שם.

כ"ק אדמו"ר שליט"א ביאר את השיחה, ולאח"ז כתב (ליקוט מענות קודש תשכ"ה מענה קנא. ושי"ט):

להכליל ההערות עה"ג דהר"ד⁹²

(92) = על הגליון דהרשימת דברים.

י.

מענה להמניחים שכתבו בקשר לשיחת מוצש"ק מקץ, אדר"ח טבת, תשל"ט: "מצו"ב קטע מהביאור בלקוטי לוי"צ, כפי שתפסנו ע"פ מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א. האם נרשם נכון?" (ליקוט מענות קודש תשל"ט מענה דש. וש"נ):

[?] הרי ישנו אצל כו"כ טי"פ

על הרושם להשלים ולהחליט ע"פ דעתו

כאשר כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל באמצע ענין (כי ההתחלה מובנת מהמשך המדובר או מסופו), או לא הזכיר ענין בפירוש [מצד רוב פשיטותו] – הרי על הרושם להשלים („ממלא“) המדובר, אבל רק מה שמוכן מעצמו, ולא סברות מבחוץ (א-ב)

הבעת ת"ח כו' כאשר המניחים שילבו וסידרו ב' שיחות ביחד לפי סדר הענינים, ועל הערה „שתוקנה קצת“ (לאחר שכבר הוגה) (ג-ד)

יש להשוות מאמר עם המאמר שעליו מיוסד (ה)

בשנים האחרונות, כ"ק אדמו"ר שליט"א תבע מהמניחים שכבר בא הזמן – שכאשר ענין נתבאר בהתוועדות בקיצור נמרץ, על הרושם [להרחיב המדובר, או] עכ"פ להרבות במראי מקומות; יחפשו מצד עצמם תירוץ על שאלות שונאמרו; יחליטו בעצמם האם להוסיף הערות וצינונים וכו' (ו-ח)

שיחות שעבדו או תורגמו – מותר להוסיף בהם דברי הסבר קצרים ממקורות חב"ד, וכי"ב, אבל רק בהערה בשולי הגליון, ולא בפנים (ט-י)

א.

מענה ל"יועד הנחות בלה"ק" על שאלתם בשיחת יו"ד כסלו תשמ"ה:

"בשיחת יו"ד כסלו (שמוכנים עתה להוציאה לאור), בענין שיעור הרמב"ם ד"י כסלו דקאי בהלכות כתבי הקודש ותפילין, שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א איך היתה הנחות תפילין דכהנים במקדש וכן קריאת התורה שבעזרה וכיו"ב. והוסיף, דהגם שאין טומאת ידים במקדש מ"מ הרי הניחו תפילין וכיו"ב לפני כניסתן למקדש.

והנה כמה שאלו כבר ממה שכתב הרמב"ם עצמו שאין טומאת ידים במקדש הכוונה בזה היא ש"בין שנגע במקדש בין שנגע חוץ למקדש ונגע בקדשים במקדש לא טמאין".

ויש שתירצו, שהכוונה בדברי הרמב"ם הוא רק לענין לטמא את הקדשים במקדש, אבל לענין פסול עבודה וכיו"ב יש טומאת ידים כשנגע בהיותו מחוץ למקדש.

ועוד: בשיחה הובא זה גם לענין עצם הכניסה למקדש בטומאת ידים, ואולי אפשר לדייק מלשון הרמב"ם שרק בדיעבד אם נגע בקדשים שבמקדש לא טמאן אבל לכתחילה אין לטמא בטומאת ידים להכנס למקדש.

אם הכוונה היתה לפירוש זה, האם אפשר לכתוב בהנחה כך:

בנוגע להנחת התפילין במקדש עצמו ג"כ יש מקום לומר שהגם שאין טומאת ידים במקדש מ"מ הי"ז פוסל לעבודה, ואפילו אם נאמר שפירוש "אין טומאת ידים במקדש" היינו שבמקדש אין שום אופן שתחול טומאה על הידים, מ"מ הרי הניחו תפילין וכיו"ב מחוץ למקדש, וכיון שחל עליהם שם טומאה מחוץ למקדש מסתבר שפוסלין לעבודה (וכן לכניסה למקדש, כנ"ל).

גם בענין הס"ת שבעזרה, כבר כתבו כמה שמקומה של הס"ת בעזרה לא מקרי מקדש ובמילא לא חל ע"ז הכלל ד"אין טומאת ידים במקדש". או אולי להכניס ענין זה עם הקס"ד הנ"ל שגם תפילין וכתה"ק שבמקדש פוסלין לעבודה וכיו"ב.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשמ"ה מענה מז. וש"נ):

מובן שכשנשאלת שאלה או קושיא בהתועדות וכיו"ב אין הפי' כלל וכלל שאין ע"ז מענה או תירוץ – כ"א אך ורק ואדרבה לעורר שימצאן מענה

בהנ"ל [..].

מה שאמרתי או מה שהתחלתי באמצע ענין כי התחלתו מובנת מהמשך המדובר או [93. .] והרושם "ממלא" המובן – אבל לא סברות מבחון

ב.

מענה למערכת קובץ הערות וביאורים אהלי תורה – שהכניסו להגהה את השאלות ששאל כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתועדות שי"פ בא בפרש"י והשאירם לעיון המשתתפים בהתועדות, וכתבו: "מצו"ב השאלות דכ"ק אדמו"ר שליט"א מההתועדות דאתמול וברצוננו לפרסמו ברבים וכן להדפיסו בהקובץ (לשבת הבא) בעז"ה. האם נרשם נכון?" (ליקוט מענות קודש תשד"מ מענה פא. וש"נ):

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבת "האם" וסימן-השאלה, וסימן בחץ את התיבות "נרשם נכון", וכתב:

כפי שנאמר – בהשמטת הפי' (החידוש) דפרש"י – שזוהי הקלאץ קשיא – כיון שלא אמרתי בפירוש!

(93) הצילום כתי"ק אינו ברור כ"כ, ואולי הפיענוח הוא: "מסופו". ויל"ע.

וכן כל השאר כנ"ל – אף שזהו היסוד וכו'!!

ג.

מענה לר' אהרן דוב הלפרין שהכניס את ביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א בסיפור הגמרא "קם רבה ושחטי" לרב זירא" שמתכוון להדפיס בעיתון "כפר חב"ד" שבעריכתו, לאחר שקיבל הסכמת כ"ק אדמו"ר שליט"א והוראתו שידפיס זאת בצירוף ההוספות שידוברו בהתועדות הבעל"ט, דש"פ תזריע (ליקוט מענות קודש תשד"מ מענה קסג. וש"נ):

נת' ות"ח (על ההשתדלות וכו'. ברישום על הסדר דהענינים וכו').

בע' ג (דהמצו"ב) שו"ה זירא – צ"ל רבה.

חבל שלא הכניסו שגם ר"ז הי' כהן. – ירושלמי ברכות פ"ז ה"ג. פ"ח ה"ה. ועוד.

ד.

בעלי הגהה (הגהה שניי) דשיחת ש"פ ראה תשמ"ו כתבו המניחים בצד הערה מסויימת "הערה זו תוקנה קצת", כ"ק אדמו"ר שליט"א כתב בצד הגליון (תשורה סופער כ"ג מני"א תשע"ד):

וישר כח

ה.

בעלי הגהה למאמר ד"ה וביום שמחתכם תשי"מ ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א בריש ההנחה (התמים חוברת מו ע' 14 ואילך):

להשוות לד"ה זה תרפ"ז

ו.

בעלי הגהה ד"תוכן קצר" דשיחת כ"ד תשרי תש"נ, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בתחילתו ("עלי הגהה" חוברת מז):

נדבר בקיצור נמרץ וכנראה לא . . הרגישו בזה!!

עכ"פ להרבות במ"מ

ז.

מענה ל"ועד הנחות בלה"ק" על שאלתם בשיחת ליל ב' דחג הסוכות תשמ"ח, במכתבם כתבו: "בשיחת ליל ב' דסוכות, נתבאר ששמחה אמיתית קשורה עם חידוש, פנים חדשות, ומכיון שביו"ט שני לא רגיל שיתוספו פנים חדשות

(משא"כ בחול-המועד, ועד"ז ביום השבת שאין צורך בפנים חדשות מכיון שהשבת עצמו הוא פנים חדשות), עכצ"ל שכאו"א נעשה בעצמו בבחינת "פנים חדשות". לכאורה, מפורש בשו"ע (אה"ע סס"ב ס"ח) "דשבת וי"ט ראשון ושני הוי כפנים חדשות", היינו, שגם יו"ט שני הוא "פנים חדשות" כמו שבת? [גם: אולי יש להעיר מדברי הרמ"א שם (בנוגע לשבע ברכות בסעודה שלישית) "מטעם דרגילין לדרוש והדרשה הוי כפנים חדשות". ועד"ז בנדו"ד, שעצם אמירת השיחה הוי "פנים חדשות"].

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (בין השאר): על תיבת "לכאורה", כתב (ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה ו. וש"נ):

כבר בא הזמן שמצ"ע יציינו הנ"ל

ע"פ בקשתי שיחפשו גם תירוץ

ח.

מענה להמניחים על מכתבם בקשר ל"הדרך על ששה סדרי משנה" - שהוגה לרגל כ"א אדר, יום השלשים להסתלקות הרבנית הצדקנית נ"ע (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 666. וש"נ):

במכתבם כתבו: "מצורף הגעליס בענין "לשיטת ב"ש וב"ה" - הוספנו (בפנים) סעיף ט"ז, וכן כמה הערות (כנסמן על הגעליס) - האם נכון; בסיום הערה 14, אם כדאי להוסיף: [.]".

על כללות המכתב, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אין לדבר סוף!

ואין הזמ"ג ויחליטו בעצמם⁹⁴

94) להעיר, שבערך בתקופה זו החל כ"ק אד"ש להגי' שיחות ומאמרים רק פעם אחת (ולא פעמיים, כפי שהי' הסדר עד אז).

ט.

מענה⁹⁵ כ"ק אדמו"ר שליט"א (מתשל"ד) ל"מכון לויבאוויטשי" שע"י צעירי אגודת חסידי חב"ד באה"ק, בנוגע שאלותיו של מתרגם השיחות כו"ק⁹⁶ (אג"ק חכ"ט אגרת יאירסב (ע' ער)):

מותר להוסיף דברי הסבר קצרים ממקורות חב"ד בשולי הגליון – ולא בפנים.

י.

מענה להתי' איסר זלמן ווייסברג שהכניס את הקובץ "ביאורים בפרשת השבוע" שהכין לש"פ שלח תשמ"ג – עיבוד משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א לציבור התורני⁹⁷ (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה קלו. ושי"ג):

כן מובן שאין להכניס בפנים מה שלא אמרתי (וגם בהערה בשוה"ג – צ"ל זהירות מה לציין ומה שאינו מתאים.

95) ראה גם ליקוט מענות קודש תשמ"ו מענה רמז (וש"ג), בנוגע הדפסת לקוטי דיבורים בתרגום לאנגלית, ה"ועד שיחות באנגלית" כתבו במכתבם: "בהוספה לתירגום נתוספו מ"מ, זמנים, שמות, מקומות, ביאורים וכו'. בהחזרות הראשונים כל ההערות (חוץ מאלו שצוינו בהספר לקו"ד בעצמם) ה" בסוף הקונטרסים, ולאחרונה כולם היו על העמוד עצמו מלמטה עם החילוק שאלו שהם מלקו"ד עצמו צוינו עם * ותחתיו היו שאר המ"מ.

"... מצורף בזה הוא דוגמא משני האופנים שהם יצאו לאור בעבר. והשאלה אם להדפיס הספר בצורה כמו שעושים לאחרונה (ואולי להוסיף בהקדמה שהביאורים מ' גינצבורג) או להדפיס הביאורים (חוץ מאלו הנוגעים לפשט) בסוף הספר".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בכלל שייך לקה"ת

בכל אופן אין להוסיף ב"א רק מ"מ

ולא ביאורים והערות כלל כפשוט

אזכיר עה"צ".

96) חלק הראשון של המענה – לעיל ע' 111.

97) המענה בשלימותה – לעיל ע' 95-6.

הוראת ודרישת כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ד שיפור כללות הסגנון של השיחות כו' – שלא יהיו בסדר ד, להרחיק"ו, להפחיד" ולא להמשיך; שולל, הפחד" לבאר בפשטות כשאפשר, "לעלות" בסגנון דקה מן הדקה וכו', וכיו"ב (א-ה)

יש להקפיד על דקדוק לשון זכר ונקבה (ו)

הלשונות צריכים להיות בהתאם להלשונות בספרים, ובמאמרים – לשונות הנמצאים בדא"ח (ז-י)

הוראות שונות בנוגע כתיבת לשונות מוסיימים, איזה לשונות עדיף להשתמש בהם, כללים בדקדוק, וכיו"ב (יא-יט)

יש למנוע מהכפלת ענינים (כ; כב)

כאשר ישנו ב' אופנים בכתיבת מילה – יש לכתוב בכל ההמשך רק כאופן אחד (ולא לערב אותם) (כא)

השימוש בר"ת הוא רק כאשר עי"ז נחסכים כמה אותיות מב' המילים, ולא כאשר הר"ת מורכב ממליה שלימה ואות אחת בלבד (כב)

אין לציין ל"שם" (בהערות) כאשר ההערה אליו מציינים רחוק מהציון ההוא (כג)

הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א בנוגע ד"ה באתי לגני תשל"ז שנאמר פעמיים – לשלב ב' המאמרים ביחד על יסוד המאמר שנאמר בפרסום יותר (כד)

א.

מענה ליועד הנחות התמימים" שכתבו – בצירוף לחלק משיחת ש"פ קרח תשמ"ה: "נקודת הביאור בפרקי אבות "איזהו חכם הלומד מכל אדם שנאמר מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה לי". האם נרשם נכון?" (ליקוט מענות קודש תשמ"ה מענה קפח. וש"נ):

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבת "האם" וסימן-השאלה, וכתב:

98) הבאנו רק המקומות שכ"ק אד"ש כתב בפירוש – כהוראה להמניחים – שהסגנון אינו מתאים. אבל לא הבאנו הוראות ותיקונים בסגנון שנמסרו באמצעות הגהות בלשון השיחה. וכמו"כ לא הבאנו הערות-פירכות כ"ק אד"ש בתוכן ההנחות, שכתב על הגעלי"ס של העלי הגהה, כיון שאין בהם ענין כללי ע"ד עריכת השיחות (כי אם הערה פרטית בהסוגיא).
ואף שמוכן ופשוט שניתן ללמוד כו"כ כללים כו' מהגהות והשמטות בלשון השיחה, וממענות פרטיים (ואדרבה כו'), הרי, מחמת קוצר הזמן ועומק המושג לא נכללו במסגרת זו, ובפרט – שדרוש מומחיות ונסיון רב לקבוע הוראות כלליות ע"פ הגהות ומענות פרטיים (משא"כ הוראות שנאמרו ונכתבו בפירוש להמניחים).

(נרשם נכון) אבל: בסדר ד, "להרחיק" ו"להפחיד" ולא להמשיך!
 ולדוגמא: עכ"פ – ההתחלה: כ"ע מפרשים „מכל אדם" להרבות שדלמטה מיני'
 אבל י"ל „כל" מש – אפילו דלמעלה ממנו
 ולכאורה בכזה מאי קמ"ל? – וי"ל טובא קמ"ל, וע"פ הסיפור הידוע שלא להדר ג"פ
 נט"י כי... האלט ניט דערביי! ובלשון ההלכה – מיחזי כיוהרא
 ובלמוד עצמו – שלא הבין כלל המדובר (כהסיפור בש"ס) עד שלמד למיגרס כמה
 זמן „לא ירדו חכ' לסוף דעתו כו"

ב.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ מצורע, ז' ניסן תשמ"א, סימן כ"ק אדמו"ר שליט"א
 סימן ביטול על אחד העמודים מההנחה (עמוד ט'), ולצידו ציין חץ וכתב (תשורה
 וינפלד כ"ד מרחשון תשפ"ד):
 יו"ל המהד"ק כ"י⁹⁹

ערבוב ריבוי ענינים, חידושים „מוזרים" (ורק ב"ג צויינו) – ואין הזמ"ג להבין כוונתם
 וכו' וזה מפני סגנון המוזר, „הפחד" לבאר בפשטות כשאפשר „לעלות" בסגנון דקה מן
 הדקה וכו'

בהמשך השיחה, בתחילת כל עמוד ובמקומות נוספים, כתב כ"ק אדמו"ר
 שליט"א פירוט על מה שכתבו המניחים, ומהם: א) בעמוד יו"ד כתב: (מעין
 דוגמא לכתבם – ה"ז האומר אחטא ואשוב). ב) בעמוד י"א כתב: צע"ג אם אפ"ל על
 שכחה דבשדה (מפני פיזור הנפש וכיו"ב) שזהו מצד.. הקליפה!. ג) על עמוד י"ב (סיום
 השיחה) ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן ביטול. ועוד.

ג.

„צעטל" שצירף כ"ק אדמו"ר שליט"א להנחה משיחת ש"פ תולדות תשכ"ד
 (קובץ "תורת הרבי והוצאתה לאור" (ג' תמוז תש"ע):
 לשפר הסגנון להוסיף מ"מ ואח"כ אג' בל"נ.

ד.

בעלי הגהה דחלק משיחת ש"פ משפטים תש"מ, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א
 בתחילתו (תשורה חאנן ב' ניסן תשע"ז):
הסגנון מוזר והשמטתי רק המוכרח ביותר

(99) כאן סימן חץ לעבר "ערבוב כו".

ה.

בעלי הגהה (הגהה ראשונה) דמאמר ד"ה אדון עולם תשמ"ג כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ("יחי המלך" גליון ת):

סגנון הכי מעורפל – בענין הכי פשוט – פאלאטעט¹⁰⁰ עכ"פ

ו.

בעלי הגהה (הגהה שנייה) דשיחת ש"פ וירא תשמ"ז על מה שכתבו "ששה שנים . . עליות השבעה שנים", תיקן כ"ק אדמו"ר שליט"א שיהי "שש שנים . . שבעה שנים" (באמצעות מחיקת האותיות ה"א), וכתב בצד הגליון ("עלי הגהה" חוברת נג):

במס' קדושין בתחלתה „משמע" שיש חילוק בל' נקבה

ז.

בעלי הגהה דשיחת זאת חנוכה תשל"ד (נדפס בלקו"ש ח"י שיחה לחנוכה) כתבו המניחים . . חלקם הרמב"ם **לשני** סעיפים [שגם חלוקת הסעיפים שברמב"ם היא בתכלית הדיוק].

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א ("יצדי"ק למלך" ח"ו ע' 194):

[1] חלקם הרמב"ם **לשנת** **סעיפים** הלכות [שגם חלוקת **הסעיפים** ההלכות שברמב"ם היא בתכלית הדיוק]

[2] וסימן בשני חיצים וכתב:

איפוא נמצא חלוקה לטעיפים ברמב"ם??

ח.

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א על עלי הגהה שכותרתו הוא: "ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א להתי' השלוחים שיחיו הנוסעים לשיבה גדולה דקאסאבלאנקא, מאראקא - יום א', ז' טבת היתשמ"א".

[1] כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף בעיגול את המילה "ברכת", וכתב (הערות התמימים ואנ"ש תות"ל ליובאוויטש מאנטרעאל יו"ד שבט תש"ס):

?

[2] והקיף בעיגול את המילים "דקאסאבלאנקא, מאראקא", וכתב:

(100) = "טלאי על טלאי".

קרוב לודאי שלא כן כותבים בס' וכיו"ב

ט.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ וישלח תשמ"ח, כתבו המניחים (בי פעמים) ". . . בטלה מלכות עשו".

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה אסטער יו"ד כסלו תשפ"ג):

[1] מחק תיבת "בטלה" וכתב במקומו (פעמיים):

ביטל

[2] ובצד הגליון כתב:

רש"י מדייק ביטל (יעקב) – והרושם מדייק בטלה!!

י.

בעלי הגהה דמאמר ד"ה ואברהם זקן תשל"ח כתבו המניחים "שואברהם זקן מתבטא כו", כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את תיבת "מתבטא" והקיפו בעיגול וכתב (תשורה וואלבערג כ"ט תשרי תשע"ח):

הנמצא ל' זה בדא"ח?

יא.

בעלי הגהה דליקוט לש"פ תבוא תשח"י, כתבו המניחים בהערה "בהקונט" עה"פ את לבבך כו", כ"ק אדמו"ר שליט"א ציין חץ לעבר "בהקונט" וכתב (תשורה רחמים כ"ב כסלו תשפ"א):

גם כאן צ"ל כמוש"כ [עה"פ את לבבך כו']

יב.

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א על הנחה שכורתו הוא: "שיחה להתלמידים השלוחים הנוסעים לאה"ק ת"ו, יום ה', כ"ט כסלו, ה'תשכ"ד" (תשורה וואלף ח' אדר תשנ"ט):

[1] כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "יום ה'", וכתב:

גר החמישי

[2] ולמטה מהגליון כתב:

הגהתי' והחזרתי כ"פ אולי כו' און אליץ חסר בהשימת-לב שהי' הדיוק – לנר ה'

יג.

בעלי הגהה דמכתב כללי מימי הסליחות תשמ"ב, העירו המניחים על מה שכתוב "גרייטן זיך צו "תמלכוני עליכם" דער "הכתרה" פון מלך ישראל", שלכאורה צריך להיות כתוב "דיי" (במקום "דערי").

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (בצד הגליון) (תשורה בלעסאפסקי כ"ג טבת תשפ"א):

לאחרי צ"ל דער

יד.

בעלי הגהה דרשימת דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א י"ג אד"ר תשד"מ בעת ביקור הגרפמ"א (בעל ה"פני מנחם"), שבו הציע כ"ק אדמו"ר שליט"א להוסיף המשניות דסוף מסכת נידה בסיום הירושלמי (כדי לסיים בדבר טוב כו'), כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בתחילתה (תשורה הבר ח"י אדר תשנ"ד):

נזהרתי לדבר בתור הצעה – ושונה והפכה לפקודה וכו' וכו'!!

טו.

בעלי הגהה (הגהה שני) של דשיחת ש"פ וירא, כ"ף מרחשון תשמ"ז (הנחת "ועד הנחות התמימים"), כתבו המניחים "בעל יום הולדת".

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת נג):

[1] בעל יום ההולדת

[2] וכתב לצד פיסקא זו:

כשכותבים „בעל יום הולדת” – פ” – סתם, הנולד בר”ה, ביום ב’ בשנה וכו’ וראה בנוסח דלכחב”ד¹⁰¹

זז.

בעלי הגהה (הגהה ראשונה) דשיחת ש"פ וירא, כ"ף מרחשון תשמ"ז כתבו המניחים "וכלשון פון דעם צמח צדק (דער נשיא פון יענעם דור) . .".

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת נג):

[1] דער נשיא פון יענעם בדורו

101 כלומר: ההנחה בלה"ק (שנערך ע"י "ועד הנחות בלה"ק"), שהוכנה עבור המכתב־עת "כפר חב"ד".

[2] ובצד הגליון כתב:

מבהיל

יז.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ ויצא תשמ"ז כתבו המניחים בביאור החילוק בין אדה"ז ואדמו"ר האמצעי והחילוק בתורתם: "ובלשון הקבלה והחסידות - "נקודה בהיכלא", נקודת החכמה בהיכל הבינה, "שהנקודה מחי את ההיכל שאם אין נקודה אין היכל משמש כלום, וגם אם יהי לו בחי נקודה זו אם אין היכל אינו כלום, לפיכך צריך שתיהן כאחת".

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת נו):

[1] מחק את התיבות: "שהנקודה מחי את ההיכל שאם אין נקודה אין היכל משמש כלום, וגם אם יהי לו בחי נקודה זו אם אין היכל אינו כלום, לפיכך".

[2] ובצד הגליון כתב:

מי המעתיק זה בנוגע ר"ל אדה"ז ואדהאמ"צ ודא"ח שלהם?!

יח.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ וישלח תשמ"ת, ציינו המניחים בהערה 2: "מלכים ב' ח, כ", ובהערה 3 ציינו: "שם א', נב, סח".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את המילים "שם א'", וכתב (תשורה אסטער יו"ד כסלו תשפ"ג):

!?

„סגנון מוזר“

יט.

בעלי הגהה דשיחת י"ז סיון תשמ"ב בתרגום לאנגלית כתבו המניחים " has become taboo", כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את תיבת "taboo" (לשון של איסור) וכתב בצד הגליון (תשורה ניו תשס"ח):

לא כדאי להשתמש בתיבה זו

כ.

בצירוף לעלי הגהה דמאמר ד"ה יו"ט של ר"ה והמשכו יו"ט של ר"ה תשמ"ג, כתבו המניחים: "האם אפשר להוסיף את ההערות ומ"מ דלהלן".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת לט):

[1] מחק תיבת "האם" והשאיר את התיבות "אפשר להוסיף".

[2] מחק את כל הערה 52* ושוה"ג שלו - וכתב:

נמצא לקמן בפנים ובהערה כג

כא.

על פתח דבר "להוצאה החדשה" דקונטרס השליחות, בו נכתב "לקראת כנס השלוחים שיי הרביעי הארצות הברית", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (קונטרס "צדייק למלך" ח"ג ע' 33)¹⁰²:

אולי סו"ס יחליטו: כנס, או כינוס

כב.

בעלי הגהה ד"הדרן על הרמב"ם" שנערך בסגנון למדני¹⁰³, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בתחילת השיחה (תשורה מטוסוב כ"ג סיון תשס"ו):

סגנון „משונה”!

גם לאחרי השינויים הנ"ל – לא ירשמוהו עוה"פ

ועד שאפילו הר"ת – „משונים" וכמו החביב עליהם וחוזרים עליו כו"כ „לפני" – המצורף מתיבה הא' בשלמותה – ואות אחת משתים שבתביה השני – איינגעשפארט אות אחת ע"י שהוסיף סימני ר"ת ולפני [.].

המ"מ שבפנים (עכ"פ רובם) בשוה"ג בהערות

בהמשך השיחה, העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א בסגנון השיחה, ומהם: (א) על מה שכתבו " . . יהיו נסמכים עליהם", כתב: על מה? (ב) מחק פיסקא מסוימת וכתב לידה: פי' הכפל?! ועוד¹⁰⁴.

102) ראה עד"ו בהגהות לס' ״דרך אמונה״, שהי' כתוב שם פעם ״זהר״ ופעם ״זוהר״, וכ"ק אדמו"ר שליט"א כתב (עבודת הקודש ע' קפד (הוצאת תשפ"ג):

״זוהר״ צ"ל בהנ"ל בשונה.

קדימה " בוא"ו.

103) שהוכנה עבור הקובץ ״מגיני מלך״, הכולל ביאורים על הרמב"ם של גדולי רבני ישראל לכבוד סיום הרמב"ם הראשון.

104) ראה גם מענה לר' מיכאל אהרן זליגסון (מה' תמוז תשד"מ) על שאלתו בלוח ״היום ויום״: ״חה"ש – יום ו סיון, משא"כ יום ד' סיון כתוב: חגה"ש. האם הכוונה בזה עפמ"ש בבעה"ט (פנחס) הטעם מה שאצל חה"ש לא נא' חג בקרבנות (מפני שאם חל בשבת נדחו הקרבנות למחרתו) ולכן בוא"ו סיון לא נכתב חגה"ש״.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (וראה מענה בהמשך לזה – מענה רנג שם):

כג.

בעלי הגהה (הגהה שני) דשיחת ש"פ ראה תשמ"ו ציינו המניחים בהערה 34 "פע"ח ש"ס", והכוונה להפע"ח המובא בהערה 4, כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף בעיגול את התיבה "ש"ס", וכתב (תשורה סופער כ"ג מני"א תשע"ד):

30 הערות לפני!:

כד.

מענה להמניחים על מכתבם בקשר למאמרי ד"ה באתי לגני - דש"ק יו"ד שבת, ודמוצש"ק יו"ד שבת תשל"ז. במכתבם שאלו: (א) באיזה אופן לסדר ההנחות של שני המאמרים, המדברים באותו תוכן, באם להו"ל שתי הנחות או אולי יש לצרפם יחד; (ב) בקשר לענין מסויים בהמאמר שהובא מהמשך וככה תר"ז, ובאמירת המאמר נאמר באו"א מהנדפס בהמשך, ושאלו איך לכתוב בההנחה (ליקוט מענות קודש תשל"ז מענה רסט. וש"נ):

נכון יותר לפרסם במאמר א'. כיסוד - הנאמר בפרסום יותר (במוצש"ק), ההוספות בחצע"ג או בשוליים.

בהמובא מהס' - לציין ולהעתיק בכפנים דהס'.

[השינויים - דורשים בי' וכו'. ואין הזמ"ג - שלי. והשומעים שי' כשם שאין ידוע להם - עפהנ"ל - הביאור, כך וועט זיי ניט פעלען כשלא ידעו מהשינויים]

(1) מצ"ע "חגה"ש" אין לו שחר - שהרי "חג" ה"ן כל התיבה, ובמילא "חגה"ש" אינו ר"ת, כ"א צירוף תיבה עם ר"ת דתיבה שני! !

אעפ"כ בכ"מ מצינו שימוש זה - כדי לקצר

(ואין רוצים ב"חגה"ש" - כיון שפענוחו הרגיל "חילול השם" ואולי יטעו.

- ואי"ז שייך בהכתיבה "חגה"פ"

ב"היום יום" שאין מקום לטעות זו - צ"ל בכ"מ "חגה"ש".

פרטים טכניים

יש לרשום בריש השיחה את התאריך בה נאמרה, ובשיחה שתורגמה ללעז' – יש לרשום את התאריך האזרחי (א-ג)

יש לסדר שיחות [מוגהות] בב' טורים (ד)

סדר הסעיפים צריכים להיות על הסדר (ה)

כל המראי מקומות [בשיחות מוגהות] צריכים להיות בשולי הגליון (לא בפנים השיחה), ולפעמים [בר"ד בלתי-מוגה אפשר] בחצאי עיגול בפנים (ו-ט)

מספר ציוני ההערות צריך להיות על הסדר, ולכן, כאשר מוסיפים הערות לאחרי שכבר סידרו את השיחה לדפוס, יש לעשותו באופן שלא תהיינה הערות עם, "כוכבים", זאת אומרת, שיש לשנות את המספר של כל ההערות הבאות לאחרי ההערה שניתוספה (טז-כו)

צורת האותיות – צריכה להיות כמו בכל השיחות (כז-כח)

הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א במקרים מסויימים [כאשר המ"מ היו קצרים מאוד, או בשיחות באנגלית, וכיו"ב] שלא כל ההערה יתפוס שורה לעצמה, כי אם, שיהיו בשורה אחת זה אחר זה (כט-לב)

ג' נקודות הבאות כאות סיום הענין – מקומם בסוף העמוד בו הענין מסתיים, ולא בתחילת העמוד שלאח"ז (לג)

צ"ע מה שבלקו"ש וכו' חסר, "ב"ה" (לד)

א.

בעלי הגהה (הגהה ראשונה) דשיחת נר חמישי דחנוכה תשי"ב בלה"ק, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בתחילת השיחה (תשורה ריבקין כ"ו מנ"א תשע"ו):

בס"ד. . .¹⁰⁵ תשי"ב

נרשם. .¹⁰⁶ שליט"א

ב.

מענה להת' אברהם יצחק שם-טוב על מכתבו - בשם הנהלת מחנה קייץ "גן ישראלי", ששאל אם נכון לשלוח מכתב (שצירף למכתבו) לההורים שלא שלחו בניהם להקעמפ, ולצרף לזה חלק מהשיחות של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

(105) כנראה הכוונה לכתוב כאן את תאריך השיחה.

(106) כנראה הכוונה לכתוב כאן: נרשם ע"י אחד השומעים והוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (וכיו"ב).

במכתבו כתב: "ומוסג"פ ב' דוגמאות, מספר א' היא חלק השיחה כמו שהיא בההנחה, ומספר ב' הוא העתק השיחה בשינוי קצת.

והננו בזה לשאול ד"ק כ"ק שליט"א על עצם הענין, ואם הן, איזה מההעתקות. המכתב וכן ההעתקות חושבים להעתיק בממיוגרף".

ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה שמוקלער ד' שבט תשפ"ב)¹⁰⁷:

מחק את התיבות "איזה מההעתקות", וכתב:

(1) ואח"כ (2) [כמובן בהוספת ציון זמן השיחה]

ג.

בעלי הגהה דשיחת ל"ג בעומר תש"מ בתרגום לרוסית, רשמו המניחים שהשיחה נאמרה בעת ה"פאראד" דל"ג בעומר תש"מ, כ"ק אדמו"ר שליט"א כתב (צילום 1 במפתח):

(בתאריך האזרחי)

ד.

בהוספה למכתב כללי-פרטי מ"תחלת תמוז, ה'תשל"ח" אל הרב אברהם חנוך גליצשטיין (אג"ק חל"ג אגרת יב'תקמה (ע' שיט)):

כל השיחות – בשני טורים.

ה.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ בא תשמ"ח נפלה טעות בסדר הסעיפים – שלאחרי סעיף ז' הופיע מיד סעיף י"ב.

הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א על זה (תשורה שמוקלער ד' שבט תשפ"ב):

[1] בסוף ה"פתח דבר" שצירפו להשיחה כתב:

?

סימני הסעיפים

[2] המניחים צירפו להשיחה בגליון בפ"ע "השמטה לשיחת ש"פ שמות ע"ד כ"ף וכ"ד טבת", ושאלו "האם אפשר להוסיף לאחרי סעיף יו"ד". כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף את התיבות "לאחרי סעיף יו"ד", וכתב:

?

(107) להעיר מלעיל ע' 116.

.1

בעלי הגהה דשיחת כ"ז ניסן תש"ל - כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בתחילתו (סי' י"שערי ישיבה גדולה" חל"ב בהוספות):
באם יעתיקו מחדש - כל המ"מ בשולי הגליון

.2

בעלי הגהה דשיחת כ"ה אייר תש"ל להקאנווענטשן דנשי ובנות חב"ד, הוציא כ"ק אדמו"ר שליט"א את כל המראי מקומות וציונים שבפנים השיחה, וסימן שמקומם בשולי-הגליון (תשורה מיקאוויטש ה' אלול תשע"א)¹⁰⁸.

.ח

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" המרכזית שכתבו בין השאר - בקשר לשיחת ש"פ צו ע"ד קביעות ללימוד התורה בחג הפסח תשל"א:

"מוסג"פ קטע משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א שנסדר ע"י ר' יה"ל שי שפירא והוגה ע"י ר' יואל שי כהן, וסוגן ע"י ר' יהושע שי דובראווסקי, שבדעתנו לשלוח לאנ"ש שי בכל קצוי תבלי".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשל"א מענה קפא. ושי"ט):
המ"מ - בשולי הגליון

להוסיף גם הנמצא במ"מ דהר"נ שי' מנגל

בקושי התירו כו' נרשם אצלי שהוא גם בסו"ס היראה להר"י. לברר ואם כן הוא להוסיף ציון זה.

.ט

בעלי הגהה ד"ר"ד משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת ביקורו של הרה"ג מוה"ר פנחס מנחם אלטר שליט"א אחיו של האדמו"ר מגור שליט"א - יום א', ד' אייר ה'תשמ"ג - הוציא כ"ק אדמו"ר שליט"א את כל המראי מקומות וציונים שבפנים השיחה, וסימן שמקומם בשולי-הגליון ("עלי הגהה" חוברת פא).

108) ראה בתשורה שם, שהשיחה נדפסה בקופיר באותה ערב בה נאמר השיחה. ובעת שכ"ק אדמו"ר שליט"א עלה להדרו נמטר לו טופס מהשיחה המודפסת, ושאל בהפתעה "זה מהערב"? ! ולמחרת בבוקר החזיר את השיחה עם ההגהות על הטופס המודפס.

.י

בעלי הגהה דשיחת שבעה עשר בתמוז תשמ"ג, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בצד הגליון ("יחי המלך" גליון תקכה):

כל המ"מ בשולי הע'.

.יא

בעלי הגהה דר"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א עם הגרפ"מ שליט"א י"ג אד"ר תשד"מ, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בריש השיחה (תשורה הבר ח"י אדר תשנ"ד):

כל המ"מ בשוה"ג

בהמשך השיחה, הוציא כ"ק אדמו"ר שליט"א את כל המראי מקומות וציונים שבפנים השיחה, וכתב לידם: כ"ז בהערה, בשוה"ג, בהערה, או סימן שמקומם בשולי-הגליון (תשורה הבר שם. תשורה האקנער ג' אלול תשנ"ח).

.יב

מהגהת כ"ק אדמו"ר שליט"א על "הדרך על הרמב"ם" בסגנון למדני¹⁰⁹ (תשורה מטוסוב כ"ג סיון תשס"ו):

המ"מ שבפנים (עכ"פ רובם) בשוה"ג בהערות

.יג

ממענה ל"ועד הנחות התמימים" על שאלותיהם בהמדובר בהתועדות ש"פ לך תשמ"ה - על כללות השקו"ט בנוגע המקור לענין מסויים שזכר בהתועדות, כתב (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 606):

לציין (להעתיק) כ"ז בהרד (בשוה"ג?)

.יד

בעלי הגהה דשיחת עשרה בטבת תשמ"ה ציינו המניחים בפנים השיחה (בסוגריים) "אבל ראה שו"ע שם סוס"ז", כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול תיבות אלו, וכתב ("עלי הגהה" חוברת קס):

כפשוט צ"ל בהערה נוספת **53

(109) ההגהה בשלימותה - ראה לעיל ע' 131.

טו.

מ"צעטל" בכתי"ק שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א להמניחים בקשר לשיחת ש"פ בהוי"ב תשמ"ה¹¹⁰ (ליקוט מענות קודש תשמ"ה מענה קסד. וש"ס):
בחצע"ג או בשוליים לציין בהר"ד כל המ"מ שבזוהר וכו'.

טז.

בעלי הגהה ד"תוכן ענינים" לש"פ לך לך תשכ"ג (נדפס לאח"ז בלקו"ש ח"ג), הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א בצד הערה מסויימת (תשורה טלזנר וא"ו תשרי תשפ"ה):

לשנות ציוני ההערות

יז.

ביחד עם העלי הגהה (הגהה שני) דהליקוט לש"פ עקב תשל"ד (נדפס בלקו"ש ח"ד), צירפו המניחים פסקא חדשה להוסיף באמצע השיחה (ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהגהה ראשונה), וההערות דפיסקא זו לא היו בהמשך למספר ההערות של השיחה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א ציין חץ בצד ההערות וכתב (תשורה טלזנר וא"ו תשרי תשפ"ה):

הציונים צ"ל בהמשך להקודמים

יח.

בעלי הגהה דמאמר ד"ה בחדש השלישי תשל"ד (יו"ל בקונטרס כ"ב שבט תש"נ) סימן כ"ק אדמו"ר שליט"א קטע מסויים, וכתב (תשורה ליפסקער ו' אד"ר תשנ"ה):

כ"ז בהערה. ובמילא לשנות ציוני ההערות

יט.

על דף שצירפו המניחים למאמר ד"ה וחג האסיף תשמ"ג, ובו הוסיפו כמה הערות להמאמר, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה קדנר ב' טבת תשפ"ה)¹¹¹:

לבטל „הכוכבים" ולהכניס בהסדר

(110) ה"צעטל" בשלימותה – לקמן ע' 151.

(111) בהבא לקמן יש להעיר, שלמרות כהנ"ל כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בעצמו כ"כ פעמים הערות עם כוכב, וכך השאיר בכ"כ שיחות הערות עם כוכב שהכניסו המניחים.

כ.

על פתק שצירפו המניחים למאמר ד"ה וחג האסיף תשמ"ג, ובו כתבו ע"ד המאמר המצורף, וכן ע"ד המאמר ד"ה ביום השמיני עצרת תש"מ שנמצא בשלבי ההכנה, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה קדנר ב' טבת תשפ"ה):

בשניהם לבטל ה"כוכבים" ולהכניסם בהסדר

כא.

בעלי הגהה דלשון הברכה לקבוצת ברי-מצוה והוריהם מכ"ב כסלו תשמ"ג (נדפס בלקו"ש ח"כ ס"ע 775 ואילך), הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א כמה הערות בתחילת השיחה (וכמה באמצעו), ושינה את מספר ההערות של כל השיחה(!), כנראה, בכדי לבטל הכוכבים (תשורה פלדמן ער"ה תשנ"ה).

כב.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ שלח, כח סיון, מהב"ח תמוז תשמ"ו, ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א חץ לכיוון ההערות, וכתב (תשורה קלמנסון כ"א סיון תשע"ב):

כדאי להכניס הערות הנוספות בהסדר (לבטל "הכוכבים")

כג.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ מטות-מסעי תשמ"ו הוסיפו המניחים ריבוי הערות עם ציון כוכב, עד כדי כך שהיו הערות עם ד' כוכבים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א כתב בצד ההערות שהוסיפו ("יחי המלך" גליון תערד. "עלי הגהה" חוברת לד):

מובן הרושם מהכוכבים לרוב

כד.

בעלי הגהה דמאמר ד"ה מצה זו תשמ"ט, הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א ב' הערות בתחילת השיחה, וכתב בצדס (סה"מ מלוקט (ד' כרכים) חודש ניסן בתחילתו):

לתקן ציוני ההערות

כה.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ תצוה תנש"א מחק כ"ק אדמו"ר שליט"א את הערה 5, וכתב בצדה ("עלי הגהה" חוברת עא):

א"כ לשנות כל סימני שלאח"ז

כו.

"צעטל" צצורף לשיחה מסויימת (תשורה ברינוא ש"פ במדבר תשע"ח):

לסדר ההערות – בכל ההעתקה – באופן שלא יהיו כוכבים

כז.

בעלי הגהה דשיחת עשרה בטבת תשל"ח (הגהה שניי) היו ההערות של השיחה בצורה (פונט) שונה מהערות הרגילות, כ"ק אדמו"ר שליט"א כתב בתחילת עמוד הראשון של ההערות (תשורה מונדשיין ט"ו טבת תשע"ח):

כ"ז – באותיות כבהקודמים.

כח.

בעלי הגהה (הגהה שניי) דשיחת ש"פ ויצא, י"א כסלו תשמ"ז היו חלק מההערות בצורה (פונט) שונה מהערות הרגילות, כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן את ההערות וכתב ("עלי הגהה" חוברת נו):

לשנות צורת האותיות

כט.

בעלי הגהה דמאמר ד"ה באתי לגני תשל"ז, בה מופיע הערות קצרות מאוד בשורות נפרדות, סימן כ"ק אדמו"ר שליט"א את ההערות, וכתב (תשורה קרעמער י"ב סיון תש"ס):

כ"ז זא"ז¹¹² – בהפסק קטן.

ל.

בעלי הגהה דשיחת ו' אד"ר תשל"ח כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בצד ההערות (תשורה שפירא י"א אייר תש"ס):

ל"ד¹¹³ כאו"א בשורה בפ"ע

(112) = כל זה (ההערות) זה אחר זה.

(113) = לאו דוקא.

לא.

בעלי הגהה דמכתב כללי ח"י אלול תשמ"ב באנגלית, על הדף ההערות בלה"ק, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת קמג):
 יפה יותר שיבואו (כע"צ) בהמשך ולא כאו"א בהתחלת שורה (גם לא יהיו המ"מ יתר על הפנים!)

לב.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ ראה תשד"מ סימן כ"ק אדמו"ר שליט"א את ההערות בתחילת השיחה (שהכילו מראי מקומות קצרות), וכתב (תשורה קלמנסון ה' אלול תשפ"ד):
 בשורה א' ז"א וכן להלן.

לג.

בעלי הגהה דשיחת נר חמישי דחנוכה ה'תשי"ב (באידיש), הופיע ג' נקודות (כאות סיום הענין) בהתחלת עמוד, כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול וחץ את הג' נקודות, וכתב (תשורה ריבבין כ"ו מני"א תשע"ו):

סימן לסוף ענין ולכן מקומו בע' הקודם.

בעמוד הבא, הופיע עוה"פ ג' נקודות בתחילת העמוד - כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול וחץ את הג' נקודות, וכתב (שם):

כנ"ל - צ"ל בסוף ע' הקודם

לד.

מענה לא' הרבנים שהכניס קונטרס חידושי תורה שלו, וביקש ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשל"ד מענה מ. ושי"נ):

נת' ות"ח ת"ח. ולפלא נשמטה בהקונ' הפתיחה „ב"ה" או כיו"ב.

והרי מכבר פס"ד מרע"ה דבית מלא ספרים מחוייב במזוזה. ומאמרי רבותינו בדא"ח - ג"כ פתיחתם: „בס"ד". [ומה שבלקו"ש וכו' ג"כ חסר - ג"ז קשה].

הערות וציונים

כללי הציון לספרים

הלקו"ש וההערות הם בשביל עמא דבר (לא המו"ל), ובמילא מובן, שאין לציין לספרים ושיחות כו' שאינם בהישג עמא דבר (א-ב)

כאשר הענין נתבאר בכמה מקומות – יש לציין למקום בו נתבאר הענין בפרטיות ובאריכות יותר (ג)

כאשר מצטטים לשון – אין לציין למקום אחר בו נסמן המראי מקום, אלא יש לציין המראי מקומות עצמם (ד)

כאשר הביאור בהשיחה נמצא כבר בספרים – נכון שיצינו כן בהערה (ה)

כאשר מציינים לחומש – אינו מספיק ציון הפרשה, אלא יש לציין הפסוק (ו)

כאשר מציינים לירושלמי – אין מציינים בהדף, כי אם הפרק והמשנה (ז)

בציון לספר חובת הלבבות – נוסף על ציון השער, יש לציין גם שם הפרק (ח)

כאשר הביאור בהשיחה מובא גם בספרים (כדוג' צפע"נ וכיו"ב) – יש להוסיף לפני הציון לספר, „ועד"ז" (ט)

כאשר מציינים לספרי האחרונים שאינם ידועים כ"כ (כמו „פרדס יוסף", „תורת חיים" וכו'), יש להוסיף את שם המחבר (י-יא)

כאשר מציינים לדברי רבותינו נשיאנו – ציון הזמן אינו מספיק, ויש לציין אם נדפס וא"כ היכן נדפס (יב)

כאשר מציינים לליקוטים וקונטרסים וכיו"ב – יש לציין את שנת הוצאתה לאור (יג-יד)

הוראה בקשר לציון לספרי ליקוטים ומראי מקומות (טו)

א.

בשיחת ז' טבת תשמ"א (נדפס בלקו"ש ח"כ ע' 515) כתבו המניחים בהערה: "ראה שיחת ט"ו תמוז ה'תשל"ט סי"א".

כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף את המילים "שיחת ט"ו תמוז ה'תשל"ט סי"א", וכתב (תשורה תשורה אויכרמאן ו' אדר תשנ"ח. חלקו נדפס ב"צדי"ק למלך" חוברת א' ע' 138):

אולי סו"ס ישכרו

מי שהוא שיסבירם:

(1) שהלקו"ש וההערות

נדפסים לא בשביל

המו"ל כ"א בשביל

עמא דבר¹¹⁴

(2) ש " " אין

בידם [שיחת ט"ו תמוז ה'תשל"ט סי"א]

(3) שגם עמא דבר שבפנים

אין תח"י הנ"ל

(3) שלציינ המקור

בפשטות – אין מתאים למשכילים, אבל בכ"ז אין זה מסנ"פ ממש.

ב.

בעלי הגהה (הגהה שני) דשיחת שבעה עשר בתמוז תשמ"ג ציינו המניחים "ראה במקומות שנשמנו בספר "הדרת פנים - זקן" ח"ב פי"ט", כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף את התיבות "במקומות . . פי"ט" וציין ב' חצים וכתב ("יחי המלך" גליון תק)¹¹⁵:

אצל כמה יש ס' זה?!!

להעתיק (עכ"פ העקריים

ג.

בעלי הגהה ד"תוכן ענינים" לשי"פ בלק תשכ"ג (נדפס לאח"י בלקו"ש ח"ד), ציינו המניחים ל"תו"א וארא . . כמקור על זה אשר "די אבות און אמהות זיינען דאך אבות און אמהות פון יעדער איד כו".

הגהת כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה גראסבוים ט"ז תמוז תשפ"ד):

העדר השימת לב בעריכת הליקוט וההערות – כנראה שלע"ע לא פסק כלל. וכבר נלאתי כו'. ולהעיר – שלפעמים מתחדש ביתר שאת כו' גם על הרגיל! לדוגמא – הערה

(114) ראה גם שיחור"ק תשל"ט ח"א ע' 664.

(115) ראה לקו"ש ח"ז ע' 260 שוה"ג להערה 5: "היות שאין הספר מצוי מועתק בזה לשונו".
ח"ג ע' 883 שוה"ג להערה 30. סה"ש תנש"א ח"ב ע' 563 הערה 9.

זו שצוינה לראי' אשר .. אברהם וכו' הוא אב של כאו"א מבני – ודוקא מתו"א¹¹⁶ עד"ז לעיל הערה 117. וכו'. בהערה 1185 – נמצא בביאור יותר בתניא וצוין לתו"א שנת' בקצור!

ד.

בעלי הגהה דשיחת חמישה עשר בשבט תשמ"ח, ציינו המניחים כמקור על זה שרש"י כותב בכ"מ "לא ידעתי" לה"נסמן בלקו"ש ח"ה בתחילתו", כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבות אלו וכתב ("עלי הגהה" חוברת יז):

לציין כל המקומות בפרש"י – כפשוט

ה.

מענה לר' משה פנחס הכהן כ"ץ שכתב (ערב חנוכה תשכ"ט):

"ראיתי בספר "תוספות יום הכיפורים" על יומא (מהרה"ג ר' משה ן' חביב זלה"ה) שמפרש הסוגיא שלשה חלוקי כפרה כמו שפירש הוד כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתועדות י"ט כסלו דהאי שתא".

ובהמשך מכתבו הביא את דברי התוס' יוה"כ, וסיים: "ומצאתי לנכון לכתוב מזה להוד כ"ק אדמו"ר שליט"א".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשכ"ט מענה רמט. וש"ט):

סימן את מה שכתב: "ומצאתי לנכון לכתוב מזה להוד כ"ק אדמו"ר שליט"א", וכתב:

ות"ח במאד ות"ל שכוונתי. ונכון שימסור הנ"ל להרושמים שי', בכדי שיכניסו בהערה בהר"ד לנכות הרבים. וזכות הרבים תלוי בו.

ו.

בעלי הגהה דהליקוט לשבת טהרה, שבת הגדול תשמ"י (נדפס לאחר"ז בלקו"ש ח"א), ציינו המניחים בהערה "פי בשלח", בתחילה כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן את ההערה וכתב ("עלי הגהה" חוברת קפ):

לברר הנמצא שם? לציין הפסוק

(116) להעיר שבנדפס (לקו"ש ח"ד ע' 1068 הערה 12) הציין הוא לתו"א.

(117) הגהות כ"ק אד"ש על הערה 7: "וגם בזה [לכחות הנפש דומות להספירות], כי החילוק בין מחין למדות, אשר המוחין הן לעצמו והמדות – לזולתן". תחלה הי' כתוב "הספירות דומות לכחות הנפש", ושניה הסדר – ע"י ציון המספרים 1 2 3 4.

(118) שם המניחים ציינו לתו"א יתרו עג, א" כמקור על זה שחכמה ובינה הם אב ואם. כ"ק אד"ש מחק הציין וכתב "תניא פ"ג".

[וואח"כ, ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א את הפסוק - "יד, כא", ומחק את ההגהה דלעיל].

.ז.

בעלי הגהה ד"תוכן ענינים" לש"פ תשא תשח"י (נדפס לאח"ז בלקו"ש ח"א), ציינו המניחים ל"שקלים ד, ב".

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת קע):

[1] מחק את התיבות "ד, ב", וכתב:

פ"א ה"ד

[2] וציין חץ וכתב:

מבהיל

האומנם א"י שבירוש' אין מציינים בהדף?!

.ח.

בעלי הגהה דהליקוט לשבת טהרה, שבת הגדול תשח"י (נדפס לאח"ז בלקו"ש ח"א), ציינו המניחים בהערה "חובת הלבבות שעה"י", כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן את ההערה וכתב ("עלי הגהה" חוברת קפ):

לראות עוה"פ הנמצא שם ובאם כן לציין הפרק ג"כ

.ט.

מענה להמניחים על שאלתם בהמדובר בהתועדות יום ב' דחה"ש תשל"ז, האם לציין בהשיחה הציון: "וגם מ"ש בצפע"י לספר הפלאה בסופו בהשמטה .", כיון ששם מובא בפרטיות יותר משני"ת בהשיחה.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש תשל"ז מענה שכג. וש"נ):

אמרתי פעמיים שימסרו להרושמים שכשיצינו מ"מ [בצפע"י] יוסיפו ג"כ, ועד"ז

[צפע"י ספר הפלאה בסופו בהשמטה]

.י.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ וישלח, טו"ב כסלו תשמ"ט ציינו המניחים בהערה "ראה פרדס יוסף פרשתנו עה"פ", כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "פרדס יוסף" וכתב ("עלי הגהה" חוברת נז):

למי?

יא.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ לך תנש"א ציינו המניחים בהערה ל"סי תורת חיים כו", על התיבות "תורת חיים" כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת נא):

(שם המחבר)

יב.

בעלי הגהה ד"קונטרס ענינה של תורת החסידות" ציינו המניחים בהערה: "ד"ה פדה בשלום תרפ"ה, בשם אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, יט כסלו עטר"ת" (ועוד).

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן את המילים "יט כסלו עטר"ת" וכתב בצד הגליון (תשורה שטרן ט"ו אד"ר תשס"ה):

כבר שאלתי הפי': השייך דלפניו (שהמוזכר בשם אדנ"ע אמר זה אַז ואזי צ"ל ב"ט. או שזהו ענין שגגה בפ"ע וכו' ואז לציין נדפס לא נדפס?

יג.

בעלי הגהה דהליקוט לש"פ עקב תשל"ד (נדפס לאח"י בלקו"ש חי"ד) ציינו המניחים בהערה ל"ליקוט לפי וישב", כ"ק אדמו"ר שליט"א ציין חץ לעבר תיבות אלו וכתב (תשורה טלזנר וא"ו תשרי תשפ"ה):

מי לדעתם יחפש ה[ליקוט לפי וישב]! ובפרט שאין ידועה השנה

יד.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ תבוא תשי"נ ציינו בהערה ל"קונטרס משיחות ש"פ שופטים", לאחר תיבת "שופטים" כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת קמו):

דאיזו שנה

טו.

בעלי הגהה (הגהה ראשונה) דשיחת ש"פ בא תשד"מ, ציינו המניחים בהערה "ראה הקדמת החוות דעת לפירושו לשו"ע יו"ד. המשך תרס"ו ע' ת. בהנעתק בספר "הדרת פנים זקן" ע' תקסה הערה 13 ועוד".

גהות כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת סה):

[1] מחק את התיבות "בהנעתק בספר "הדרת פנים זקן" ע' תקסה הערה

[2] לאחר תיבת "ועוד" כתב:

– כבר צוין בכ"מ:

להעתיק מהחוברת דזלוטניק שי' עד"ז (בספריי) ומנספר „הדרת פנים וקו" ע' תקסה הערה
[13] ס' הפתגמים – מבלי להזכיר ג' אלו – כי ישנם כמה ס' הפתגמים

כאשר השיחה הוכנס להגהה שני, רשמו בהערה הנ"ל בסופו "כבר צוין בכ"מ", ובצד הגליון כתבו המניחים: "לע"ע לא מצאנו חוברת דזלוטניק שי' שמציין מ"מ וכן לא [ס' הפתגמים]". כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק התיבות "כבר צוין בכ"מ", וכתב ("עלי הגהה" שם):

וכבר נאספו המ"מ בכמה ספרים

ענינים שלא נמצא מקורם

ענינים שבשיחות שמקורם בספרים – יש לציין המקור בדיוק, ואם לא נמצא מקורו, או שידוע מקורו אלא שלא נדפס – יש [במקרים מסויימים] להשמיט הענין (א-ד)
אבל כאשר נמצא תוכן דומה (לא הלשון בדיוק כו') – יש לציין עכ"פ לשם (ה-ו)

א.

מענה ל"ועד הנחות התמימים" על שאלתם בשיחת ש"פ משפטים תשמ"ז (ליקוט מענות קודש תשמ"ז מענה צה. ושי"נ):

במכתבם כתבו: "בנוגע להסיפור אודות אדמו"ר נייע שהראה על ידו הקי לבנו ואמר לו ע"ד יוקר גוף ישראל וכו' – לא מצאנו זה ב"היום יוס". המקור היחידי לסיפור זה שמצאנו לע"ע (בדפוס) – הוא במכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א ("כמה פעמים שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר"), שנדפסו בלקו"ש – וצוין לזה בהשיחה כאן. [הפרט שאדמנייע האט פארקאטשעט דעם ארבעל – לא מצאנו מפורש במקום אחר, גם לא במכתבים הנ"ל]. ב"היום יוס" כט אלול הובא פתגם אדה"ז, "מען האט גאר קיין השגה ניט, ווי עס איז טיער בא השי"ת דער גוף פון א אידן". והעתקנו זה בהערה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(כנראה לא הדפסתי מרשימותי – לפועל)

א"כ לא יוסיפו זה – עד שימצאו בהנדפס

ב.

מענה להמניחים על שאלותיהם בשיחת י"ד אד"ר, פורים קטן, תשמ"ו - שנתבאר שהמאמר "כגון אנא אי שקילנא בישראל מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר" נאמר ע"י ר' יהודה ב"ר יחזקאל תלמידו של שמואל, שה"י קבצן וכו', ומה שקנה בשר הוא דבר יוצא מן הכלל, ושאלו שלא מצאו גירסא כזאת (ליקוט מענות קודש תשמ"ו מענה סח. וש"נ):

באם לא ימצאו (בדק"ס וכיו"ב) גירסאות כהמדובר¹¹⁹ – ויצינונם

ישמיטו השמות וכיו"ב התלוי בזה

ג.

מענה ל"ועד הנחות התמימים" על שאלתם במאמר ד"ה אני לדודי דאדר"ח אלול תשמ"ו (ליקוט מענות קודש תשמ"ו מענה רמה. וש"נ):

כשהם במקומות הנ"ל אינם לחמי (שנעשה ע"י שהקדישום – ולבד ביכורים וכיו"ב צ"ל קידוש הקרבן קודם שיכנס לעזרה – לאידך (לשלול תקלת מעילה – ברובא דרובא) הקדישום סמור לכניסתם (או שלקחום מהגזברים – היינו מהנמצאים בלשכת שברשותם (בירושלים) – כ"ז מפורש ויצינונו. באם לא ימצאו – ישמיטו כל ההערה, כי אין הזמ"ג שאחפש ואציין

ד.

מענה להמניחים על שאלתם בקשר ללקו"ש שי"פ וישב תשמ"ב (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ג ע' 1-260):

במכתבם כתבו (בין השאר): "בנוגע לזתים בבית הכתישה (הערה 27) – לא מצאנו לעי"ע מפורש שהוא מוקצה, ולכאורה גם אז הוא ראוי למאכל".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "לא מצאנו לעי"ע מפורש", וכתב:

כנראה לא חפשו בשבת ר"פ חבית וש"נ

באם לא ימצאו מפורש – ישמיטו כ"ז, כי אין הזמ"ג לחפש

בהמשך לזה, כתבו המניחים פעם נוספת וניסו למצוא מקור לענין, מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (ליקוט מענות קודש שם):

ככתבי להשמיט כ"ז

119) ראה גרסאות בזה – קובץ "הערות וביאורים בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א" גליון קכט ע' 12 ואילך.

ה.

מענה להמניחים על שאלתם בקשר לשיחת אור לכ"ד טבת תשל"ח: "בנוגע לפתגם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ני"ע שאנו צריכים להגיע לזכותו של אדה"ז - מצאנו בלקו"ד ח"א (מ, א ואילך) בנוגע ליום ההילולא דאדה"ז י"ש קדישים שהוא בשביל הנפטר, ויש קדישים שהם תועלת להאומרים". האם הכוונה לשיחה זו?" (ליקוט מענות קודש תשל"ח מענה נ. ושי"ט):

צ"ל בהוספה (דשיחה) לקונטרס דכ"ק מו"ח אדמו"ר בל' הנ"ל

באם לא ימצאו יציינו להלקוד עכ"פ

ו.

בעלי הגהה דהברכה לאחר מנחה ערב יוהכ"פ תשל"ט (נדפס בלקו"ש חיי"ט ע' 550 ואילך), הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א בהערה (תשורה אסטער יו"ד כסלו תשפ"ג):

וראה תורת הבעש"ט במחז"ל התורה חסה על ממנון של ישראל (ב)

(ב) באם לא ימצאו בכשט - יציינו עכ"פ לאו"ת קא, ד

חובת החיפוש והציון

הוראות ודרישת כ"ק אדמו"ר שליט"א להמניחים – להוסיף ולהרבות במראי מקומות, ובפרט – כשאפשר לחפש במפתחות שנתרבו לאחרונה ולמצוא מ"מ המתאים, ובאם כבר מציינים יש לציין לכל המקומות, ולא לעשות חצי עבודה כו' (א-יב)

באם לא נמצא מ"מ מסויים – הרי על המניחים לחפש בספרים כו', ויגעת ומצאת (יג-יז)

לפעמים כאשר ה' ספק לאיזה ספרים לציין, הורה כ"ק אדמו"ר שליט"א לציין לכל המקומות שמצאו (יח-יט)

כמובן, שיש לציין גם המקור בפשטות, ולא רק לספרי רבותינו נשיאנו כו' (כ-כא)

יש לציין גם למ"מ פשוטים וידועים, כמו בראשית א, א, כי, נוסף לזה שזהו בכדי לעורר את הזכות של הספר ובעל המאמר, הרי, אם רק יצינו למקומות שלא ידוע מקורם, אפשר לבוא מזה ענין של היפק הכבוד למקומות שלא צוינו (כב)

כאשר הענין נתבאר בארוכה במקומות ושיחות אחרות – יש לציין לשם (כג)

גודל האחריות בציון מ"מ – יש להבהיר בהמ"מ שלא יהי מוקשה ממחז"ל או מפס"ד; צריך הגהה כדבעי שלא יהיו טעויות; צריך להיות זהירות מה לציין ומה שאינו מתאים (כד-כח)

א.

על "צעטל" שצירפו המניחים לעלי הגהה דהליקוט לשי"פ שלח תשח"י, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת קט):

הלא בקשתי כ"פ שעכ"פ הפסוקים ומרז"ל יעתיקום כדבעי.

[בשורה הא' פסוק שבתחילת פ' השבוע כבר נלקה בחסר!]

ולהוסיף מ"מ כפי האפשרי.

ב.

בעלי הגהה של ה"פנת דבר" ד"תוכן ענינים" לשי"פ תבוא ח"י אלו תשכ"ג, על התיבות "וכמרומז בהר"ת דאלול כו" – כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה בליך י"א אלו תשפ"ב):

המ"מ?

ועד"ז לקמן, על מה שכתבו המניחים "התייסדות הישיבה היתה בטי"ו באלול" - כתב כ"ק אדמו"ר שליטי"א (שם):

(לציין המ"מ התמים?

ג.

בעלי הגהה ד"תוכן ענינים" לשי"פ לך לך תשכ"ג, הוסיף כ"ק אדמו"ר שליטי"א בהערה מסויימת (תשורה טלזנר וא"י תשרי תשפ"ה):

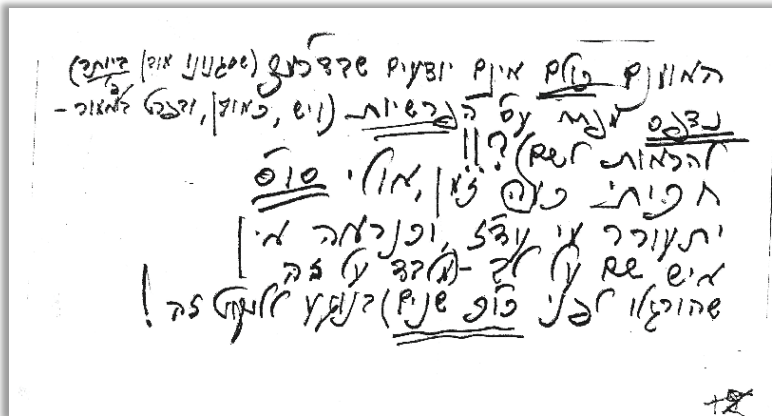
[לציין המקום במנוה"מ [מצויין במרגלית הים לסנה' למרגלית]

ד.

מענה כ"ק אדמו"ר שליטי"א על שאלות המניחים בשיחת שי"פ במדבר תשכ"ב, בקשר להדפסתו ב"תוכן ענינים" לשי"פ במדבר תשכ"ב. בסיום המענה, לאחר שכי"ק אדמו"ר שליטי"א השיב על שאלתם, כתב כענין בפ"ע (מצילום כתי"ק - מתפרסם בזה לראשונה):

האומנם כולם אינם יודעים שבדרמ"צ (שסגנונו מובן ביותר) נדפס מפתח ע"ס הפרשיות (ויש, כמובן, ובפרט בפ' אמור - להראות לשם)!!?

חכיתי כמה זמן, אולי סו"ס יתעורר מי עד"ז, וכנראה אין איש שם על לב - (מלבד על זה שהורגלו לפני כו"כ שנים) בנוגע לליקוט זה!

ה.

"צעטל" שצירף כ"ק אדמו"ר שליטי"א להנחה משיחת שי"פ תולדות תשכ"ד (קובץ "תורת הרבי והוצאתה לאור" (ג' תמוז תשי"ע)):

לשפר הסגנון להוסיף מ"מ ואח"כ אג"כ בל"ג.

.1

בסוף העלי הגהה דהליקוט לשי"פ נח תשליד (נדפס בלקוי"ש ח"י) כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה "פאנל לקוי"ש" ט"ז חשון תשע"ח):

מבהיל

השמטה בלקו"ש בראשית ע"ז שו"ה כ"א – צ"ל: הפירוש^{40*}

(40*) ראה או"ת להה"מ עה"פ (עב, ג). לקו"א סצ"ב.

.2

בעלי הגהה דשיחת שבעה עשר בתמוז תשמ"ג, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בצד הגליון ("יחי המלך" גליון תקכה):

להג"י שיהי' לשון הכתובים ומחז"ל בדיוק.

חסר ע"ד הרמז להפ' – שאירע בפנחס (ומנגדו – משבט שמעון).

חסר רוב המ"מ;

כל המ"מ בשולי הע'.

.ח

"צעטל" בכת"י"ק שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א להמניחים בקשר לשיחת שי"פ בהו"ב תשמ"ה – שנזכר, בקשר למה שמצינו בזוהר ובכ"מ שיש נשמה יתירה גם ביו"ט, שהגם שאדה"ז כתב (שו"ע או"ח סתצ"א ס"א) ש"ביו"ט אין לאדם נשמה יתירה כלל", הרי ידוע משי"כ בס' שער הכולל שבשו"ע הכריע אדה"ז ע"פ דעת הפוסקים בנגלה (ליקוט מענות קודש תשמ"ה מענה קסד. ושי"ב):

בחצע"ג או בשוליים לציין בהר"ד כל המ"מ שבזוהר וכו'. (הובאו בשערי זוהר לביצה)

נוסף על שו"ע אדה"ז (מש"כ "כלל" – יתרה מזה ולדינא נכוון לתקן (סרמ"ב ס"ז ובקו"א שם)

כמדומה כבר דובר פעם עד"ז בהתועדות וידוע מש"כ בשער הכולל בתחלתו

מהיר

מענה ליועד הנחות בלה"ק" על שאלותיהם - בהמשך לה"צעטל" שקיבלו בקשר לשיחת ש"פ בהו"ב תשמ"ה (ליקוט מענות קודש תשמ"ה מענה קסה. וש"ג):

[1] במכתבם כתבו: "האם הכוונה למי"ש בשער הכולל כאן". וצירפו צילום מס' שער הכולל (ע' כד): "וקרוב לומר שתיבת כלל הוא טעות המעתיק וצ"ל אין לאדם נשמה יתירה כמו בשבת".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:
ולציין גם שקו"ט שלו

[2] "מה הכוונה במי"ש ייתרה מזה ולדינא נכון לתקן (סרמ"ב ס"ז ובקו"א שם)"?

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

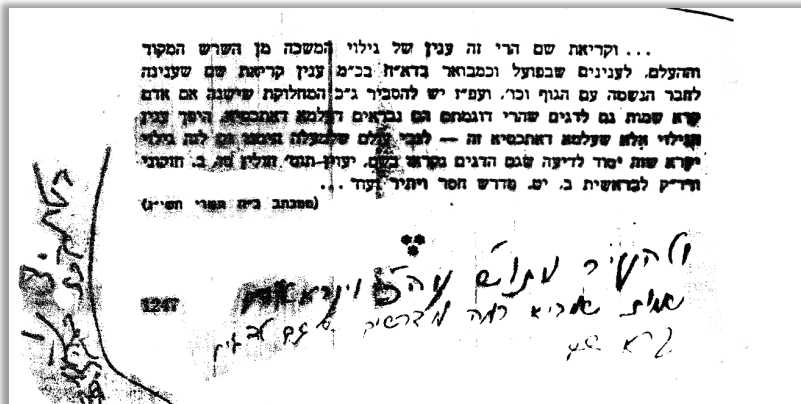
[?]!! **כפשוט** - בזהר **וכו'** גודל הענין דדגים בש"ק וכו' - ובקו"א דכיון שאינו בזול נכון לתקן ולכמה שבועות . . שלילת דגים!! בל' „איסור" **וכו'**

ט.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א להמזכיר הרי"ל גראנער בקשר לשיחת ש"פ בראשית תשמ"ו, שזכר השקו"ט אם אדם קרא שמות להדגים או לא, הני"ל הכניס צילום מעמוד הראשון דלקו"ש ח"ד שם מבואר (ע"פ חסידות) המחלוקת אם אדם קרא שמות לדגים, וכתב: "ולהעיר מתו"ש עה"פ ויקרא אדם שמות שמביא כמה מדרשים שגם לדגים קרא שם".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (מצילום כתי"ק - מתפרסם בזה לראשונה):

בטח יציינו לכ"ז בהמ"מ להר"ד

... וקריאת שם הרי זה ענין של גילוי המשכה מן השרש המקוד
ההעלם לעינינו שבפעול וכמבואר בדא"ח בכ"מ ענין קריאת שם שענינה
לחבר הנשמה עם הגוף וכו'. ועפ"י יש להסביר ג"כ המחלוקת שישנה אם אדם
קרא שמות גם לדגים שהרי הובטחו הם נבאים וכלם דאחכאיה הרי"ל ענין
הקולו הלא שעלמם דאחכאיה זה - לחי' תלם שישמעה וצ"ל לה לא גילוי
קרא שם יסוד לדיעה שגם הדגים מקרי' בשם. ענין תמי' תלמי' זה ב' חסדו
ודרי' למראשית ב' יש מדרש חסד ויתיר ע"ד . . .
(מסכת ב"מ פ"ג ה"ג ח"ד)

אברהם אביגדור
אברהם אביגדור
אברהם אביגדור
אברהם אביגדור
אברהם אביגדור

.

מהגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א על "תוכן קצר משיחת יום ג', אדר"ח אדר שני, ה'תשמ"ט" (י"עלי הגהה" חוברת ע):

[א] בתחילת השיחה כתב:

מהיר

[ב] וסימן חץ וכתב:

המ"מ

יא.

מענה להמניחים על מכתבם בקשר לשיחת אור לעשירי בטבת תשל"ח: "בערוך השולחן או"ח סתקע"ט ס"ג: "וכן בכל תענית או בער"ח כשאומרים דברי מוסר יאמרו קודם תפלת מנחה". אם להוסיף בסיום הערה 1: וראה ערוך השולחן או"ח סתקע"ט ס"ג" (ליקוט מענות קודש תשל"ח מענה לח. וש"נ):

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות: "אם", "סיום הערה 1"; העביר את התיבות: "וכן בכל תענית או בער"ח כשאומרים דברי מוסר יאמרו קודם תפלת מנחה", שיהיו לאחר התיבות: "וראה ערוך השולחן או"ח (סתקע"ט ס"ג)"; וכתב:

צע"ק שתמיד עושים אַ האַלבע זאך דוקא!

באם כבר מציינים צ"ל עכ"פ ההערות (במקום המתאים):

(* (לאומרים דברי כבושין) – ראה תענית רפ"ב. שו"ע או"ח סו"ס תקע"ו.

(** וכבר תמה בכיו"ב במג"א שם. וראה נו"כ הש"ע שם.

(*** [להוסיף ב]מקום המתאים: וראה ערוך השולחן או"ח] [סתקע"ט ס"ג]) [וכן ככל תענית או בער"ח כשאומרים דברי מוסר יאמרו קודם תפלת מנחה] [כנראה ע"פ המשנה שם]

מהיר

יב.

בעלי הגהה של מאמר ד"ה אני לדודי תשמ"ו כתבו המניחים בהערה: "וכן אינה בדרושים לחה"ש (ונכללו בפי' צו)". הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה חדד כ"ד אב תשס"א):

וכן אינה בדרושים לחה"ש וחה"ש (ונכללו בפי' ויקהל (בתו"א). צו ובמדבר).

ובצד הגליון ציין חץ לעבר ההערה, וכתב:

גם ע"ז לא עמדו?!

יג.

מענה להמניחים על שאלותיהם בלקו"ש האזינו תשל"ד (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ג ע' 160. וש"ס):

במכתבם כתבו (בין השאר): "בסוף הערה 6 . . בהערה הנ"ל במ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וראה () בנוגע לברכה על מצוה שבדיבור", לא מצאנו שקו"ט בנוגע לברכה על מצוה שבדיבור".

על התיבות: "לא מצאנו שקו"ט", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:
לחפש עוד ונוגע לדברי אדה"ז שאין מברכין על ברהמ"ז (הגדה בתחילתו

יד.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ בא תשד"מ, הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א באחת ההערות ("עלי הגהה" חוברת סה):

– ובכל אופן צ"ע וחיפוש – אף שהלשון הוא שויו"ט לאו זמן תפלין (ויתירה מזה בתיב"ע בא יג, יו"ד) – זה שמתאימה סיבה שתהי' חילל (ע"ד – כהן חלל) השויו"ט המחויב באות דתפלין.

לחפש ולציין באם ימצאו¹²⁰

טו.

ממענה ל"ועד הנחות התמימים" על שאלותיהם בהמדובר בהתועדות ש"פ לך תשמ"ה, בקשר למה שהוזכר בשם הצ"צ, שלכאורה לא מצאו כן בתורתו (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 606):

ע"ז ג"כ אמרתי שע"פ דרך אדנ"ע – בטח נמצא במאמרי הצצ ג"ז ויגעת ומצאת

טז.

מענה ל"ועד הנחות בלה"ק" על שאלתם בהמדובר בשיחת ש"פ תצוה תשמ"ה, שנזכר בהתועדות כמ"פ (וכן נזכר בכמה שיחות) שסי"ת שכתב משה רבינו (ונתנו להלויים) הניחו בעזרה, וממנה היו מגיהין כל הסי"ת. ושאלו שברמב"ם ובכ"מ מפורש לכאורה שהספר הי' בארון (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ב ע' 62. וש"ס):

יחפשו (דהיינו הך) בספרים ויציינו במ"מ המקור בדיוק

120 ראה שקו"ט בזה – קובץ "הערות וביאורים בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א" גליון קכו ע' 26-8. גליון קכו ע' 13-14, גליון קכב ע' 19-20.

מאין לדעתם הי' ס' העזרה שממנו הגיהו ס"ת לאח"כ?

זי.

מענה ליועד הנחות התמימים" על שאלתם במאמר ד"ה שלח לך שנאמר בהתועדות ש"פ שלח תשמ"ו, שלא מצאו מראי מקום לענין מסויים שנתבאר בהמאמר (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ב ע' 6-75):

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

על מה שכתבו: "אבל לא מצאנו לע"ע" - סימן בעיגול תיבת "לע"ע" שבמכתבם, וכתב:

לחפש

יח.

בעלי הגהה (הגהה שניי) דשיחת פורים תשל"ח כתבו המניחים בהערה: "שמסכת יומא נקראת בכ"מ (תוספתא, רמב"ם בהקדמתו לפיה"מ) גם בשם מסכת יוהכ"פ".

הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה שווארץ כ"ח שבט תשפ"ד):

[1] סימן חץ לעבר תיבת "תוספתא" וכתב:

לברר

[2] והוסיף לאחר תיבת "תוספתא":

גאונים (לראות¹²¹ באוצה"ג ולציין)

בהמשך לזה, כתבו המניחים לכ"ק אדמו"ר שליט"א (בין השאר): "בנוגע למסכתא יומא הנקראת בכ"מ בשם "מס' יום הכפורים" - באוצה"ג ליומא לא מצאנו, אבל כ"ה בהמצו"ב. האם לציין: רמב"ם בהקדמתו לפיה"מ. אגרת ר"ש גאון (מהדורת לוי ע' 6 וע' 33). פירוש רב האי גאון לטהרות פכ"ו מ"ד (הובא בהערות המו"ל בע' 6 שם)".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבת "האס", וסימן בחץ ובעיגול תיבת "לציין" (תשורה שם. ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 454. וש"נ).

יט.

מענה ליועד הנחות בלה"ק" על שאלותיהם בקשר לשיחת עשרה בטבת תשמ"ו, בנוגע מראה מקום שהוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א בהגהה ראשונה -

(121) כ"ק אד"ש ציין חץ לעבר תיבת "לראות".

ששאלו ושקוי"ט לאיזה ספר הכוונה (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ג ע' 305-6. וש"ס):

לציין לכהנ"ל ועוד – ולסיים ואכ"מ

כ.

מהגהות כ"ק אדמור שליט"א בשיחת יום א', ז' טבת, תשמ"א¹²² (תשורה תשורה אויכרמאן ו' אדר תשנ"ח):

(3) שלציין המקור בפשטות – אין מתאים למשכילים, אבל בכ"ז אין זה מסנ"פ ממש.

כא.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ יתרו תשמ"א (נדפס בלקו"ש חכ"א ע' 450) ציינו המניחים לספרי חסידות כמקור על זה ד"מי שיש לו מנה רוצה מאתיים כו"י ("יחי המלך" גליון ת):

[1] כ"ק אדמו"ר שליט"א כתב:

זו פעם הג' שהנני מציין

[2] וציין חץ וכתב:

מנוה"מ להר"י אלנקווה פ' . . ע' 250.

כב.

משיחת ש"פ בראשית (התוועדות הא') תשמ"א – בלתי מוגה (שיחוק תשמ"א ח"א ע' 271-2):

עס ווערט אָבער אַ שאלה בנוגע צו אַ פסוק וואָס אַלע ווייסן אים און וואו ער שטייט – צי מ'דאַרף אויף אים אויך מאַכן אַ מראה מקום. ווי דער פסוק „בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ” – צי מ'דאַרף אָנצייכענען אַז דאָס שטייט אין בראשית א, א'?

וואָס אויך באַ מיר איז געווען אַ שקו"ט אין דעם – אָבער נוסף לזה וואָס מצד דעם דריטן טעם הנ"ל אויף אָנצייכענען מראי מקומות (אַז דאָס איז בכדי צו מעורר זיין דעם זכות פון דעם פסוק און פון דעם וואָס האָס עס געזאָגט), דאַרף מען דאָס אויך טאָן אין אַ פאַל וואו אַלע ווייסן וואו דאָס שטייט – קומט צו נאָך אַ טעם פאַרוואָס מ'זאָל דאָס אָנצייכענען:

אויב מ'וועט אָנצייכענען נאָר די מראי מקומות אויף די ענינים וואָס ניט אַלע ווייסן וואו זיי שטייען, און ווען עס קומט צו אַן ענין וואָס אַלע ווייסן וואו דאָס שטייט וועט

(122) ההגהה בשלימותה – נדפס לעיל ע' 142.

מען ניט אָנצייכענען דעם מראה מקום – וועט דאָס כאַפּן אָן ענין פּון היפּך הכבוד פאַר דעם אָרט.

כג.

בעלי הגהה ד"תוכן ענינים" לש"פ תבוא תש"י כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א לצד פיסקא מסויימת (תשורה לאבקאווסקי כ"ח סיון תשפ"ד):
לציין שבליקוט פ' שופטים – בארוכה עד"ז.

כד.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א, כנראה, בקשר לשיחה מסויימת ("מבית המלכות" ח"ב ע' 20):

העירוטי כמה פעמים שבהמ"ל [ובפרט שגם לאלה שלע"ע אינם מאנ"ש שי'] צ"ל מ"מ – ובמיוחד – באווארענען שלא יהי' מוקשה ממחז"ל או מפס"ד וכיו"ב (עכ"פ תירוץ ברמז) ופשיטא שפסוק ומחז"ל יהי' כצורתו, ובפרט בנדוד"ד רמזתי הצריך באווארענש בפרט ודין העוסק בצ"צ שלא יוקשה משו"ע ס"ע וכמובן לא שמו לב לכ"ז?

כה.

בעלי הגהה ד"תוכן ענינים" לש"פ פקודי תשח"י (נדפס לאח"ז בלקו"ש ח"א), ציינו המניחים ל"תו"א ה, ב".
הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א ("עלי הגהה" חוברת קעב):

[1] מחק את ה"ה" וכתב:

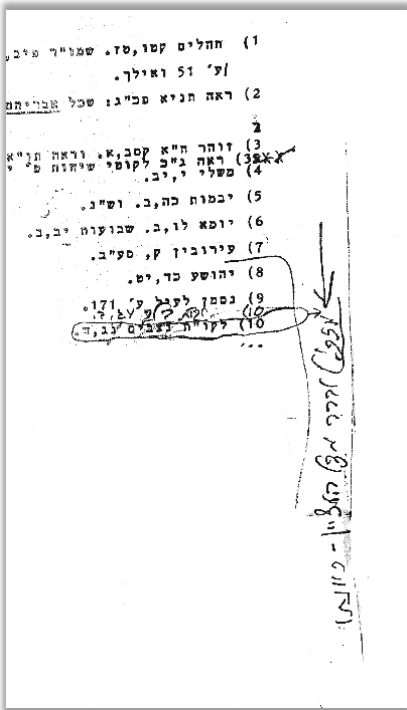
ח

[2] והקיף את ה"ח" וסימן בשני חיצים, וכתב:

בטח יגיהו עוה"פ את המ"מ

כו.

בעלי הגהה דהליקוט לש"פ יתרו תשכ"ג (נדפס בלקו"ש ח"א, ג), ציינו המניחים בהערה "לקו"ת נצבים נג, ד".

הגהות כ"ק אדמו"ר שליטי"א (מצילום כתי"ק - מתפרסם בזה לראשונה):

[1] לקו"ת בלק עג, ב.

[2] והקיף בעיגול את התיבות "לקו"ית נצבים נג, ד" וסימן בחצים - וכתב:

מזכ'

לברר אצל המציין - כוונתו

כז.

בעלי הגהה דשיחת ש"פ וישלח תשכ"ה ציינו המניחים בהערה "ראה עדי"ז יפה תואר בבירר פעי"ה, ד בשם הילקוט"י.

הגהות כ"ק אדמו"ר שליטי"א (מצילום כתי"ק - מתפרסם בזה לראשונה):

[1] כ"ק אדמו"ר שליטי"א כתב תחת ההערה:

הרי שם כתוב ההיפך ממש (ולא עדי"ז): שרצה לשלוח!!

[2] וסימן בעיגול וחץ את ההערה וההגהה (דלעיל), וכתב:

מי זה המציין כך? עכ"פ להבא יעמידו "משגיח" ע"ג

Handwritten notes and corrections in Hebrew, including:

- 1) ב"ר פע"ה, ד.
- 2) פיה"ם סנהדרין פ"ו (בפיקר הסניני מה"ב סיקורים)
- 3) הל' השובה פ"ב הי"ח. וראה לעיל ע" 66.
- 4) ד"ר חמ"ל פ"ב ספר פקודות וכו'.
- 5) רמ"ם סא"ג.
- 6) נבנים באצא פי"ד פ"ה. סוכה י"ב, א.
- 7) בעה"ס ס"פ ויבא.
- 8) ב"ר פפ"ד י"ב.
- 9) רמ"י בפרשתו לה"ה. לכה טוב עם ובסכ"ז, כה.
- 10) אבות פ"ב ס"ד.
- 11) הנחומא חולדה, ז. רמ"י בראשית לא, סב.
- 12) ראה עדי"ז וכו'.
- 13) ברכות לד, ב' ופ"ג.
- 14) ראה אוה"ח בראשית לד, כ.
- 15) לבוש האזנה סא"ג.
- 16) בפרשתו לג, י"י.
- 17) גובלבוש האזנה שינה הגירסא "בפירמ"י סט, סכד לוכיא ז"ל.
- 18) ראה לעיל ע" 65 ואילך.
- 19) כו"ג פ"ב פ"ה. ונתבאר לעיל ע" 49.
- 20) ב"ר פל"ד י"ד"ה - ובהניא פ"י"ז, סזהו רק כפי שהוא רשע באסא (וראה סובז

Additional handwritten notes on the left and right margins include:

- Left margin: "אולי כוונתו..."
- Right margin: "לפי שיש..."

כח.

ממענה להת' איסר זלמן ווייסברג שהכניס את הקובץ "ביאורים בפרשת השבוע" שהכין לש"פ שלח תשמ"ג - עיבוד משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א לציבור התורני¹²³ (ליקוט מענות קודש תשמ"ג מענה קלו. ושי"ט):

כן מובן שאין להכניס בפנים מה שלא אמרתי (וגם בהערה בשוה"ג - צ"ל זהירות מה לציין ומה שאינו מתאים.

לזכות

גאולת ופדיון כל ספרי וכתבי רבותינו נשיאנו הנמצאים
בשביה 'במדינה ההיא'

וכל המתעסקים בזה להצלחה רבה במלאכת הקודש

*

ויזכו "שכל ספרי וכתבי רבותינו נשיאינו יחזרו להבית
שלהם . . שאלה מבנ"י שזכו לעסוק עד עתה ימשיכו
וישלימו ההתעסקות בזה בהצלחה רבה ומופלגה"

(לשון כ"ק אדמו"ר שליט"א - ש"פ ויגש ה'תנש"א)

לזכרון

הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות ישראל ארי' לייב
אחיו של הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות דובער
הי"ד

בניו של כ"ק הרה"ג והרה"ח ומקובל
רב פעלים לתורה ולמצות
ורבים השיב מעון לוי יצחק
דור רביעי לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק
נפטר י"ג אייר ה'תשי"ב
ת' נ' צ' ב' ה'

אחיו של - יבלחט"א - כ"ק אדמו"ר שליט"א